

การเปิดรับข่าวสารกับการเข้าร่วมในโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริ
ของเกษตรกรในเขตอำเภอเก้าเลี้ยว จังหวัดนครสวรรค์

นางสาวดวงหทัย วงษ์ราช

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต

สาขาวิชาศึกษาศาสตร์พัฒนาการ ภาควิชาการประถมศึกษาสัมพันธ์

คณะศึกษาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2542

ISBN 974-333-810-1

ลิขสิทธิ์ของ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

MEDIA EXPOSURE AND PARTICIPATION IN THE ROYALLY-INITIATED NEW THEORY
PROJECT OF FARMERS IN AMPHOE KAO LIEO, NAKHON SAWAN PROVINCE

Miss Duanghatai Wongrach

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts in Development Communication

Department of Public Relations

Faculty of Communication Arts

Chulalongkorn University

Academic Year 1999

ISBN 974-333-810-1

ดวงหทัย วงษ์ราช : การเปิดรับข่าวสารกับการเข้าร่วมในโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริ ของเกษตรกรในเขตอำเภอแก้งลำเลี้ยว จังหวัดนครสวรรค์ (MEDIA EXPOSURE AND PARTICIPATION IN THE ROYALLY-INITIATED NEW THEORY PROJECT OF FARMERS IN AMPHOE KAO LIEO, NAKHON SAWAN PROVINCE) อาจารย์ที่ปรึกษา : รศ.ดร.ประมะ สตะเวทิน 143 หน้า. ISBN 974-333-810-1.

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสาร ความรู้ทัศนคติ และการเข้าร่วมในโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริ ของเกษตรกรในเขตอำเภอแก้งลำเลี้ยว จังหวัดนครสวรรค์ โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้มีจำนวน 370 คน ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย t-test ,การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบ ANOVA, ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันและการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ ซึ่งประมวลผลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for Windows

ผลการวิจัยพบว่า

1. เกษตรกรที่มีลักษณะทางประชากรแตกต่างกัน เข้าร่วมในโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริ แตกต่างกัน
2. การเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริจากสื่อหนังสือพิมพ์ เกษตรตำบล และสื่อเฉพาะกิจ มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความรู้เกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริ
3. การเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริจากสื่อเฉพาะกิจมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับทัศนคติต่อการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริ
4. การเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริจากสื่อมวลชน สื่อบุคคลและสื่อเฉพาะกิจ มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการเข้าร่วมในโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริ
5. ความรู้เกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริ มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับทัศนคติต่อการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริ
6. ความรู้เกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการเข้าร่วมในโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริ
7. ทัศนคติต่อการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริ มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับเข้าร่วมในโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริ
8. การเปิดรับข่าวสารจากสื่อเฉพาะกิจสามารถอธิบายการเข้าร่วมในโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริได้มากที่สุด

ภาควิชา ..... การประชาสัมพันธ์
สาขาวิชา ..... นิเทศศาสตร์และการ
ปีการศึกษา 2542

ลายมือชื่อนิสิต .....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา .....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม .....

4185074728 : MAJOR DEVELOPMENT COMMUNICATION

KEY WORD: MEDIA EXPOSURE / KNOWLEDGE / ATTITUDE / PARTICIPATION

THE ROYALLY-INITIATED NEW THEORY PROJECT

DUANGHATAI WONGRACH : MEDIA EXPOSURE AND PARTICIPATION IN

THE ROYALLY-INITIATED NEW THEORY PROJECT OF FARMERS IN AMPHOE KAO LIEO,

NAKHON SAWAN PROVINCE. THESIS ADVISOR : ASSO. PROF. PARAMA

STAWEDIN, Ph.D. 143 PP. ISBN 974-333-810-1.

The purpose of this research was to examine the correlation among media exposure, knowledge, attitude and participation in the Royally-initiated New Theory Project of farmers in Amphoe Kao Liao , Nakhon Sawan Province. Questionnaires were used to collect the data from a total of 370 samples. Frequency, percentage, mean, t-test, One-Way ANOVA, Pearson's Product Moment Correlation Coefficient and Multiple Regression Analysis were employed for the analysis of the data. SPSS for Windows was used for data processing.

The results were as follows :

1. Farmers with different demographic characteristics participated in the Royally-initiated New Theory Project differently.

2. Exposure to newspaper , agricultural officials and specialized media positively correlated with knowledge of the Royally-initiated New Theory.

3. Exposure to specialized media positively correlated with attitude toward the Royally-initiated New Theory.

4. Exposure to mass media , interpersonal media and specialized media positively correlated with participation in the Royally-initiated New Theory Project.

5. Knowledge of the Royally-initiated New Theory positively correlated with attitude toward the Royally-initiated New Theory.

6. Knowledge of the Royally-initiated New Theory positively correlated with participation in the Royally-initiated New Theory Project.

7. Attitude toward the Royally-initiated New Theory positively correlated with participation in the Royally-initiated New Theory Project.

8. Exposure to specialized media was able to explain the participation in the Royally-initiated New Theory Project most .

ภาควิชา .....การประชาสัมพันธ์.....

สาขาวิชา .....นิเทศศาสตร์พัฒนาการ.....

ปีการศึกษา .....2542.....

ลายมือชื่อนิสิต .....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา .....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม .....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดีด้วยความกรุณาอย่างยิ่งจาก รองศาสตราจารย์ ดร. ประมะ สตะเวทิน อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ซึ่งท่านได้ให้คำปรึกษาแนะนำอย่างดียิ่งตลอดมา ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้ และขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร. ธนวัต บัญญัติ ผู้เป็นประธานสอบวิทยานิพนธ์ และ ดร. วิเชียร เกตุสิงห์ ที่ได้ให้เกียรติมาเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ รวมทั้งคณาจารย์ท่านอื่น ๆ ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ในวิชาต่าง ๆ อันเป็นรากฐานให้แก่วิทยานิพนธ์ฉบับนี้

นอกจากนี้ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ นายอุดม แสงปวีตนา เกษตรอำเภอกำแพงแสนและเกษตรตำบลทุก ๆ ท่านที่ให้คำแนะนำและความช่วยเหลืออย่างดียิ่งในการทำวิจัยในครั้งนี้ ขอขอบพระคุณพี่อรอนันต์ วุฒิสเสน ที่คอยให้คำแนะนำและช่วยเหลือทางด้านข้อมูลทฤษฎีใหม่มาโดยตลอด ขอขอบคุณ คุณมยุรี นิลสนธิและเจ้าหน้าที่คณะนิเทศศาสตร์ทุกท่าน ที่ประสานงานในด้านต่าง ๆ และคอยอำนวยความสะดวกมาโดยตลอดการศึกษา และที่ขาดมิได้ขอขอบคุณ คุณทวีวัฒน์ อมรพรภิรมย์ น้องศุภฤกษ์ วงษ์ราช รวมทั้งเพื่อนๆ พี่ๆ และน้องๆ ในรุ่นทุกคน ที่คอยให้กำลังใจซึ่งกันและกันมาโดยตลอด จนสำเร็จลุล่วงมาได้ด้วยดี

ท้ายนี้ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อบำรุงและคุณแม่สุกัญญา วงษ์ราช ซึ่งสนับสนุนในด้านการเงิน คอยช่วยเหลือและให้กำลังใจแก่ผู้วิจัยเสมอมาจนสำเร็จการศึกษา

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญ	ช
สารบัญตาราง	ณ
บทที่	
1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์การวิจัย	3
1.3 คำถามในการวิจัย	4
1.4 สมมติฐานในการวิจัย	4
1.5 ขอบเขตของการวิจัย	5
1.6 ข้อจำกัดของการวิจัย	5
1.7 นิยามศัพท์	5
1.8 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	6
2 ทฤษฎี แนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	7
2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการสื่อสาร	7
2.2 ทฤษฎีการเปิดรับข่าวสาร	20
2.3 ทฤษฎีเกี่ยวกับความรู้ ทักษะและการมีส่วนร่วม	23
2.4 ทฤษฎีและแนวคิดการสื่อสารงานนวัตกรรม	36
2.5 การเผยแพร่โครงการเกษตรทฤษฎีใหม่	42
2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	54
3 ระเบียบวิธีวิจัย	59
3.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย	59
3.2 กลุ่มตัวอย่างและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง	59
3.3 ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยเชิงสำรวจ	60

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
3.4 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	62
3.5 การทดสอบเครื่องมือ	63
3.6 การเก็บรวบรวมข้อมูล	65
3.7 เกณฑ์การให้คะแนน	65
3.8 การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์	68
3.9 การประมวลผลข้อมูล	69
4 ผลการวิจัย	70
4.1 ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา	71
4.2 ตอนที่ 2 การทดสอบสมมติฐาน	86
5 สรุป อภิปราย และข้อเสนอแนะ	101
5.1 สรุปผลการวิจัย	102
5.2 อภิปรายผล	108
5.3 ข้อเสนอแนะทั่วไป	124
5.4 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป	126
รายการอ้างอิง	128
ภาคผนวก	132
ประวัติผู้วิจัย	143

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1	แสดงจำนวนร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามเพศ.....71
2	แสดงจำนวนร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอายุ.....72
3	แสดงจำนวนร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามสถานภาพสมรส.....72
4	แสดงจำนวนร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระดับการศึกษา.....73
5	แสดงจำนวนร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามสถานภาพทางสังคม.....74
6	แสดงจำนวนร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อปี.....75
7	แสดงจำนวนร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามการถือครองที่ดินการเกษตร.....76
8	แสดงจำนวนร้อยละและค่าเฉลี่ยในการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริ ของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระดับการเปิดรับข่าวสารจาก สื่อมวลชนประเภทต่างๆ.....77
9	แสดงจำนวนร้อยละและค่าเฉลี่ยในการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริ ของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระดับการเปิดรับข่าวสารจาก สื่อบุคคลต่างๆ.....79
10	แสดงจำนวนร้อยละและค่าเฉลี่ยในการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริ ของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระดับการเปิดรับข่าวสารจาก สื่อเฉพาะกิจต่างๆ.....80
11	แสดงจำนวนร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามความรู้เรื่องเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริ.....81
12	แสดงจำนวนร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามทัศนคติเรื่องเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริ.....83
13	แสดงจำนวนร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามการเข้าร่วมในโครงการเกษตร ทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริ.....85
14	แสดงผลทดสอบความแตกต่างของการเข้าร่วมในโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริ จำแนกตามเพศ.....86

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
15	แสดงผลทดสอบความแตกต่างของการเข้าร่วมในโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริ จำแนกตามอายุ.....	87
16	แสดงผลทดสอบความแตกต่างของการเข้าร่วมในโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริ จำแนกตามสถานภาพสมรส.....	88
17	แสดงผลทดสอบความแตกต่างของการเข้าร่วมในโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริ จำแนกตามระดับการศึกษา.....	89
18	แสดงผลทดสอบความแตกต่างของการเข้าร่วมในโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริ จำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อปี.....	90
19	แสดงผลทดสอบความแตกต่างของการเข้าร่วมในโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริ จำแนกตามการถือครองที่ดินการเกษตร.....	91
20	แสดงการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับข่าวสารกับความรู้เกี่ยวกับ เกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริ.....	92
21	แสดงการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับข่าวสารกับทัศนคติเกี่ยวกับ เกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริ.....	94
22	แสดงการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับข่าวสารกับการเข้าร่วมใน โครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริ.....	96
23	แสดงการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้กับทัศนคติต่อการ เกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริ.....	97
24	แสดงการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้กับการเข้าร่วมในโครงการ เกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริ.....	98
25	แสดงการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติกับการเข้าร่วมในโครงการ เกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริ.....	99
26	แสดงการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณเมื่อให้การเข้าร่วมในโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริเป็นตัวแปรตามและเลือกใช้ตัวพยากรณ์เฉพาะที่มีนัยสำคัญ ทางสถิติ.....	100

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัญหาหลักของเกษตรกรในอดีตจนถึงปัจจุบัน ได้แก่ ความยากจน เป็นหนี้ และที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ การขาดแคลนน้ำเพื่อเกษตรกรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเขตพื้นที่เกษตรที่อาศัยน้ำฝน ซึ่งเป็นพื้นที่ส่วนใหญ่ของประเทศที่อยู่ในเขตที่มีฝนค่อนข้างน้อยและส่วนมากเป็นนาข้าวและพืชไร่ เกษตรกรยังคงทำการเพาะปลูกได้ปีละครั้งในช่วงฤดูฝนเท่านั้น และมีความเสี่ยงกับความเสียหายอันเนื่องมาจากความแปรปรวนของดิน ฟ้า อากาศ และฝนทิ้งช่วง แม้ว่าจะมีการชลประทานหรือสระเก็บน้ำไว้ใช้บ้างแต่ก็ไม่มีขนาดแน่นอน หรือมีปัจจัยอื่นๆที่เป็นปัญหาให้ใช้น้ำใช้ไม่เพียงพอ รวมทั้งระบบการปลูกพืชไม่มีหลักเกณฑ์ใดๆ และส่วนใหญ่ปลูกพืชชนิดเดียว

ด้วยสายพระเนตรอันยาวไกลของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ซึ่งได้ชื่อว่าเป็นกษัตริย์นักพัฒนาของไทย พระองค์จึงมีพระราชดำริว่า “หลักสำคัญเรื่องการเกษตร ต้องมีน้ำบริโภค น้ำใช้เพื่อการเพาะปลูก เพราะชีวิตอยู่ที่นั่น ถ้ามีน้ำคนอยู่ได้ ถ้าไม่มีน้ำคนอยู่ไม่ได้ ไม่มีไฟฟ้าคนอยู่ได้ แต่ถ้ามีไฟฟ้า ไม่มีน้ำ คนอยู่ไม่ได้...(เนชั่นสุดสัปดาห์, 2541)

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจึงได้พระราชทานพระราชดำริเพื่อเป็นการช่วยเหลือเกษตรกรที่ประสบความยากลำบากดังกล่าว ให้สามารถผ่านช่วงเวลาวิกฤติโดยเฉพาะการขาดแคลนน้ำได้โดยไม่เดือดร้อนและยากลำบากนัก

พระราชดำรินี้ทรงเรียกว่า “ทฤษฎีใหม่” อันเป็นแนวทางหรือหลักการในการบริหารการจัดการที่ดินและน้ำเพื่อการเกษตรในที่ดินขนาดเล็กให้เกิดประโยชน์สูงสุด ภายใต้สมมติฐานเบื้องต้นคือ

1. มีพื้นที่น้อย ประมาณ 15 ไร่
2. อยู่ในเขตเกษตรใช้น้ำฝน ฝนตกไม่ชุกนัก (ภาคกลาง อีสาน เหนือ)
3. มีที่ดินที่สามารถชลประทานเก็บกักน้ำได้

4. มีฐานะค่อนข้างยากจน มีสมาชิกครอบครัวปานกลาง (5-6 คน)
5. ไม่มีอาชีพ หรือรายได้อื่นที่ดีกว่า บริเวณใกล้เคียง
6. ต้องประหยัดและมีความสามัคคีกันกับเพื่อนบ้าน

การปฏิบัติตามแนวทางทฤษฎีใหม่ โดยให้แบ่งพื้นที่ออกเป็น 4 ส่วน ตามอัตราส่วน **30:30:30:10** ซึ่งหมายถึง

พื้นที่ส่วนที่หนึ่ง ประมาณ 30 % ให้ขุดสระเก็บกักน้ำ เพื่อใช้เก็บกักน้ำฝนในฤดูฝนและใช้เสริมการปลูกพืชในฤดูแล้ง ตลอดจนการเลี้ยงสัตว์น้ำและพืชต่างๆ

พื้นที่ส่วนที่สอง ประมาณ 30 % ให้ปลูกข้าวในฤดูฝน เพื่อใช้เป็นอาหารประจำวันสำหรับครอบครัวให้เพียงพอตลอดปี เพื่อตัดค่าใช้จ่ายและสามารถพึ่งตนเองได้

พื้นที่ส่วนที่สาม ประมาณ 30 % ให้ปลูกไม้ผล ไม้ยืนต้น พืชผัก พืชไร่ พืชสมุนไพร เพื่อใช้เป็นอาหารประจำวัน หากเหลือบริโภคก็นำไปจำหน่าย

พื้นที่ส่วนที่สี่ ประมาณ 10 % เป็นที่อยู่อาศัย เลี้ยงสัตว์ ถนนหนทางและโรงเรียนอื่นๆ

หลักการดังกล่าวเป็นทฤษฎีใหม่ขั้นที่หนึ่ง เมื่อเกษตรกรเข้าใจหลักการและได้ลงมือปฏิบัติตามขั้นที่หนึ่งในที่ดินทำกินของตนจนได้ผลแล้ว เกษตรกรก็จะสามารถพัฒนาตนเองไปสู่ขั้นพอยู่พอกิน และตัดค่าใช้จ่ายลงเกือบทั้งหมด มีอิสระจากสภาพปัจจัยภายนอก และเพื่อให้มีผลสมบูรณ์ยิ่งขึ้น จึงควรที่จะดำเนินการตามขั้นที่สองคือ ให้เกษตรกรรวมพลังกันในรูปกลุ่ม หรือ สหกรณ์ ร่วมแรงร่วมใจกันดำเนินการในด้าน การผลิต การตลาด การเป็นอยู่ สวัสดิการ การศึกษา สังคมและศาสนา

เมื่อดำเนินการผ่านขั้นที่สองแล้ว เกษตรกรหรือกลุ่มเกษตรกรก็ควรพัฒนาก้าวหน้าไปสู่ขั้นที่สามต่อไป คือ ติดต่อประสานงาน เพื่อจัดหาทุน หรือแหล่งเงินเช่น ธนาคาร หรือ บริษัท ห้างร้านเอกชน มาช่วยในการลงทุนและพัฒนาคุณภาพชีวิต

จากพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ได้พระราชทานในโอกาสต่าง ๆ นั้น พอจะสรุปถึงประโยชน์ของทฤษฎีใหม่ได้ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานในโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ, 2541)

✧ ให้ประชาชนพอยู่พอกินสมควรแก่สภาพในระดับที่ประหยัด ไม่อดอยาก และเลี้ยงตนเองได้ ตามหลักปรัชญาของ “เศรษฐกิจพอเพียง”

✧ ในหน้าแล้งมีน้ำน้อย ก็สามารถเอาน้ำที่เก็บไว้ในสระมาปลูกพืชผักต่างๆที่ใช้ น้ำน้อยได้ โดยไม่ต้องเบียดเบียนชลประทาน

- ◇ ในปีที่ผ่านมาตามฤดูกาลโดยมีน้ำดีตลอดปี ทฤษฎีใหม่ก็สร้างรายได้ให้ร่ำรวยขึ้นได้
- ◇ ในกรณีที่เกิดอุทกภัยก็สามารถที่จะฟื้นตัว และช่วยตัวเองได้ในระดับหนึ่งโดยทางราชการไม่ต้องช่วยเหลือมากเกินไป อันเป็นการประหยัดงบประมาณด้วย

จะเห็นว่าการทำเกษตรตามแนวทฤษฎีใหม่นี้ให้ประโยชน์แก่เกษตรกรเป็นอันมาก ซึ่งในขณะนี้เกษตรกรทั่วประเทศ รวมทั้งจังหวัดนครสวรรค์ เกษตรกรก็ให้ความสนใจในการทำเกษตรตามแนวทฤษฎีใหม่เป็นจำนวนมาก แต่ยังคงขาดความรู้และหลักการที่ถูกต้อง

ดังนั้นสำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดนครสวรรค์ จึงได้จัดทำโครงการ “เกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริ” ขึ้นเพื่อประชาสัมพันธ์ให้แก่เกษตรกรและประชาชนทั่วไปได้รับทราบโดยทั่วกัน ซึ่งความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ของโครงการนั้น คงต้องขึ้นอยู่กับความเข้าใจในการปฏิบัติของเกษตรกร และการสนับสนุนจากหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนในการส่งเสริมและเผยแพร่ โดยเฉพาะสื่อมวลชนก็เป็นองค์การหนึ่งที่สามารถเข้าไปมีบทบาทในการให้ข้อมูลข่าวสาร เสริมสร้างความเข้าใจของเกษตรกรและญาติให้เกษตรกรเข้าไปมีส่วนร่วมในโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริ เพื่อให้เขาเหล่านั้นสามารถมีชีวิตที่พออยู่พอกิน และเลี้ยงตัวเองได้ โดยการนำเสนอข่าวสาร ความรู้ที่มีประโยชน์เกี่ยวกับการเกษตรทฤษฎีใหม่ในรูปแบบข่าวสาร สารคดีและอื่นๆ

ด้วยเหตุนี้การศึกษาวิจัยครั้งนี้จึงมุ่งศึกษาพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสาร ความรู้เกี่ยวกับการเกษตรทฤษฎีใหม่ ทศนคติที่มีต่อการเกษตรทฤษฎีใหม่และการเข้าร่วมในโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ของเกษตรกรในเขตอำเภอเก้าเลี้ยว จังหวัดนครสวรรค์ เพื่อนำผลที่ได้ไปปรับใช้ในการประชาสัมพันธ์และกระจายข้อมูลข่าวสารในเรื่องเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำรินี้ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสาร ความรู้ ทศนคติ และการเข้าร่วมในโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ตามแนวพระราชดำริของเกษตรกรในเขตอำเภอเก้าเลี้ยว จังหวัดนครสวรรค์
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางประชากรกับการเข้าร่วมในโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริ
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับข่าวสาร ความรู้ ทศนคติ กับ การเข้าร่วมในโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ตามแนวพระราชดำริ

4. เพื่อศึกษาว่าตัวแปรใดที่สามารถอธิบายการเข้าร่วมในโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ตามแนวพระราชดำริ ได้มากที่สุด

คำถามในการวิจัย

1. พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสาร ความรู้ ทักษะ และ การเข้าร่วมในโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ตามแนวพระราชดำริของเกษตรกรในเขตอำเภอเก้าเลี้ยว จังหวัดนครสวรรค์ เป็นอย่างไร
2. เกษตรกรที่มีลักษณะทางประชากรที่แตกต่างกันมีพฤติกรรมการเข้าร่วมในโครงการทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริ แตกต่างกันหรือไม่
3. การเปิดรับข่าวสาร ความรู้ ทักษะ กับการเข้าร่วมในโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ตามแนวพระราชดำริ มีความสัมพันธ์กันหรือไม่
4. ตัวแปรใดที่สามารถอธิบายการเข้าร่วมในโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริได้มากที่สุด

สมมติฐานในการวิจัย

1. เกษตรกรที่มีลักษณะทางประชากรที่แตกต่างกันมีการเข้าร่วมในโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริ แตกต่างกัน
2. พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริมีความสัมพันธ์กับความรู้เกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริ
3. พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริมีความสัมพันธ์กับทัศนคติต่อการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริ
4. พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริมีความสัมพันธ์กับการเข้าร่วมในโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริ
5. ความรู้เกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริมีความสัมพันธ์กับทัศนคติต่อการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริ
6. ความรู้เกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริมีความสัมพันธ์กับการเข้าร่วมในโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริ
7. ทัศนคติต่อการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริมีความสัมพันธ์กับการเข้าร่วมในโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริ

8. พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสาร เกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริ
อธิบายการเข้าร่วมในโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริได้มากที่สุด

ขอบเขตของการวิจัย

ในการวิจัยในครั้งนี้มุ่งศึกษาเฉพาะเกษตรกรในเขตอำเภอเก้าเลี้ยว จังหวัด
นครสวรรค์

ข้อจำกัดของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาถึงความสัมพันธ์ของพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสาร ความรู้
ทัศนคติ กับการเข้าร่วมในโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ตามแนวพระราชดำริของเกษตรกรใน
เขตอำเภอเก้าเลี้ยว จังหวัดนครสวรรค์เท่านั้น ผลการวิจัยไม่อาจนำไปใช้อธิบายในเขตอื่นๆทั่ว
ประเทศ เนื่องจากเกษตรกรในเขตอื่นๆอาจมีลักษณะทางประชากรที่แตกต่างออกไป

นิยามศัพท์

1. การเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริ หมายถึง พระราชดำริของพระบาท
สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวแนวคิดใหม่ที่จะแก้ปัญหาของราษฎรโดยเฉพาะเกษตรกรที่ยากจนโดย
ผสมผสานระบบการผลิตธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม(ดิน-น้ำ-ต้นไม้)คน(เกษตรกร) และสัตว์
ให้เกื้อกูลซึ่งกันและกัน เกิดความสมดุลความพอดี ให้เกษตรกรพออยู่พอกินและพอใช้พึ่งตน
เองได้รวมทั้งช่วยเหลือกันและกันในชุมชน
2. เกษตรกร หมายถึง ผู้ที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม และมีรายได้ส่วนใหญ่ จาก
การทำนา ทำไร่ ทำสวน เลี้ยงสัตว์ ที่อาศัยอยู่ในเขตอำเภอเก้าเลี้ยว จังหวัดนครสวรรค์
3. การเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริ หมายถึง
ความบ่อยครั้งในการรับฟังข่าวสารเกี่ยวกับการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริจากสื่อ
ประเภทต่างๆ ได้แก่ สื่อมวลชน สื่อบุคคลและสื่อเฉพาะกิจ
4. ลักษณะทางประชากร หมายถึง เพศ อายุ การศึกษา รายได้ และการถือครองที่
ดินทางการเกษตร
5. สื่อมวลชน ได้แก่ โทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ นิตยสาร

6. สื่อบุคคล ได้แก่ เกษตรจังหวัด เกษตรอำเภอ เกษตรตำบล เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน เพื่อนบ้าน อบต. บัณฑิตอาสา คนในครอบครัว

7. สื่อเฉพาะกิจ ได้แก่ หอกระจายข่าว ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน เอกสาร แผ่นพับ ใบปลิว โปสเตอร์ การฝึกอบรม การเยี่ยมชมแปลงสาธิต

8. ความรู้เกี่ยวกับการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริ หมายถึง ความรู้เรื่องราว ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับหลักการและแนวทางการปฏิบัติที่ถูกต้อง ประโยชน์ที่จะได้รับ ตัวอย่างพืชที่ควรปลูกและสัตว์ที่ควรเลี้ยง รวมทั้งสถานที่ที่สามารถขอข้อมูลและเยี่ยมชมแปลงสาธิตได้

9. ทักษะต่อการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริ หมายถึง ความรู้ลึกซึ้งคิด เกี่ยวกับการเกษตรทฤษฎีใหม่ตามแนวพระราชดำริ

10. การเข้าร่วมในโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริ หมายถึง เกษตรกรนำเอาหลักการของเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริ มาปฏิบัติในพื้นที่ทำกินของตนเอง

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย

1. ผลการวิจัยในครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาแนวทางการสื่อสารเพื่อเผยแพร่ความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริ ในจังหวัดนครสวรรค์

2. ผลการวิจัยในครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการวางแผนประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ความรู้เรื่องการเกษตรทฤษฎีใหม่แก่เกษตรกรในพื้นที่อื่นต่อไป

3. เพื่อเป็นประโยชน์ทางวิชาการและการวิจัยในสาขาวิทยาศาสตร์พัฒนาการโดยเฉพาะการสื่อสารเพื่อการพัฒนาทางด้านเกษตร

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 2

ทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยเรื่องการเปิดรับข่าวสาร ก็กับการเข้าร่วมในโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริของเกษตรกรในเขตอำเภอแก้งเลี้ยว จังหวัดนครสวรรค์ ผู้วิจัยได้ศึกษา ทฤษฎี แนวคิด และ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาเป็นแนวทางในการวิจัยโดยสามารถสรุปเป็น ประเด็นสำคัญดังนี้

- ☆ แนวคิดเกี่ยวกับการสื่อสาร
- ☆ ทฤษฎีการเปิดรับข่าวสาร
- ☆ ทฤษฎีเกี่ยวกับความรู้ ทักษะและการมีส่วนร่วม
- ☆ ทฤษฎีและแนวคิดการสื่อสารงานนวัตกรม
- ☆ การเผยแพร่โครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริของหน่วยงานต่างๆที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดเกี่ยวกับการสื่อสาร

ความหมายของการสื่อสาร

นักวิชาการสื่อสาร ตลอดจนนักนิเทศศาสตร์ได้ให้ความหมายของการสื่อสารไว้ต่าง ๆ กัน ดังนี้ (พูนทรัพย์ สิทธิพรหม, 2539 : 2-3)

แอริสโตเติล (Aristotle ,1960 : 11) ได้ให้ความหมายว่า การสื่อสาร คือ การหาวิธี โน้มน้าวชักจูงใจทุกวิถีทาง

โรเจอร์สและชูเมคเกอร์ (Rogers and Shoemaker ,1971 : 11) ให้ความหมายว่า “การสื่อสารเป็นกระบวนการถ่ายทอดข้อมูล จากผู้ส่งไปยังผู้รับ”

เบอร์นาต เบอร์เรลสัน(Bernard Berelson ,อ้างถึงในบำรุง สุขพรรณ, 2527 : 2) ให้ความหมายว่า การสื่อสาร คือ การถ่ายทอดข่าวสาร ความคิด อารมณ์ ทักษะ ด้วยคำพูด รูป

ภาพ ตัวเลข กราฟ การกระทำหรือขบวนการในการถ่ายทอดเช่นนั้น โดยปกติแล้วย่อมเรียกว่า “การสื่อสาร”

วิลเบอร์ ชรามม์ (Wilbur Schramm ,อ้างถึงใน ประมะ สตะเวทิน ,2540 : 29)ให้ความหมายว่า “การสื่อสาร คือ การมีความเข้าใจร่วมกันต่อเครื่องหมายที่แสดงข่าวสาร”

ประมะ สตะเวทิน (2540 : 30) ให้ความหมายโดยการสรุปว่า “การสื่อสาร คือ กระบวนการของการถ่ายทอดสาร (message) จากบุคคลฝ่ายหนึ่งซึ่งเรียกว่า ผู้ส่งสาร (source) ไปยังบุคคลอีกฝ่ายหนึ่งซึ่งเรียกว่า ผู้รับสาร (receiver) โดยผ่านสื่อ (channel)

สวณิต ยมาภัย (2526 : 12)ให้ความหมายว่า “การสื่อสาร” หมายถึง การติดต่อระหว่างมนุษย์ เพื่อให้รับรู้เรื่องราว อันมีความหมายร่วมกัน และเกิดการตอบสนองต่อกัน”

วิรัช ลภีรัตนกุล (2529 : 159) ให้ความหมายว่า “การสื่อสาร หมายถึง ศิลปะแห่งการถ่ายทอดข่าวสาร ความรู้สึกนึกคิด และทัศนคติจากบุคคลหนึ่งไปสู่อีกบุคคลหนึ่ง”

จุมพล รอดคำดี (อ้างในวาทสนา จันทรสว่าง,2532 : 3) ให้ความหมายว่า “การสื่อสาร หมายถึง พฤติกรรมการติดต่อสัมพันธ์กันระหว่างมนุษย์ โดยอาศัยกระบวนการถ่ายทอด และแลกเปลี่ยนข่าวสาร ความรู้สึกนึกคิด เจตคติ ตลอดจนประสบการณ์ระหว่างกันและกัน เพื่อให้เกิดผลตอบสนองบางประการ ที่ตรงกับเป้าหมายที่วางไว้ คือ การเข้าใจร่วมกัน ความร่วมมือ ความตกลงเห็นพ้องต้องกัน ความผสมผสาน ประนีประนอม เป็นต้น อันจะนำมาซึ่งความคงอยู่ และการพัฒนาสังคมของมนุษย์”

แบบจำลองกระบวนการสื่อสาร (Models of The Communication)

กระบวนการ (Process) หมายความว่าถึง ปรากฏการณ์อันใดอันหนึ่งซึ่งแสดงถึงการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา หรือหมายความว่าถึงการกระทำใด ๆ ก็ตามที่ต้องเนื่องกัน (ประมะ สตะเวทิน, 2540 : 43)

การสื่อสารซึ่งถือว่าเป็นกระบวนการสื่อสารอย่างหนึ่งนั้น มีนักวิชาการสื่อสารได้สร้างแบบจำลองเพื่ออธิบายถึงการสื่อสารไว้มากมาย ดังจะกล่าวถึงที่เด่น ๆ ดังนี้ (พูนทรัพย์ สิทธิพรหม, 2539 : 4-9)

แบบจำลองของแอริสโตเติล (The Aristotelian Model)

แอริสโตเติล(Aristotle) นักปรัชญากรีก ได้ให้ความสำคัญในการสื่อสาร 3 ประการ คือ

1. ผู้พูด (Speaker)
2. คำพูด (Speech)
3. ผู้ฟัง (Audience)

ภาพที่ 1 แบบจำลองการสื่อสารของแอริสโตเติล

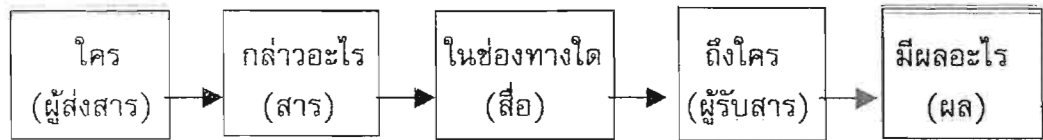
กระบวนการสื่อสารตามแบบจำลองของแอริสโตเติล เป็นกระบวนการที่ง่ายไม่ซับซ้อน แอริสโตเติลเน้นผู้พูดเป็นสำคัญ ด้วยการใช้วาทศิลป์เพื่อโน้มน้าวผู้ฟัง แอริสโตเติลเชื่อว่าปัจจัยที่ทำให้การพูดโน้มน้าวใจได้ผล คือ เนื้อหาของสาร (คำพูด) องค์ประกอบที่เสริมผู้พูด คือ บุคลิกของผู้พูด เหตุผลเป็นองค์ประกอบของสาร ซึ่งอริสโตเติลได้ค้นพบวิธีโน้มน้าวใจที่ทรงประสิทธิภาพที่สุด คือ การใช้วาทศิลป์นั่นเอง

แบบจำลองของลาสเวลล์ (The Lasswell Model)

ในปี 1948 แฮโรลด์ ดี ลาสเวลล์ (Harold D. Lasswell, 1948) นักรัฐศาสตร์ชาวอเมริกัน ได้เสนอถึงวิธีการที่จะอธิบายกระบวนการสื่อสารได้ชัดเจนที่สุด คือ การตอบคำถามต่าง ๆ ต่อไปนี้

- ใคร (Who)
- กล่าวอะไร (What)
- ในช่องทางใด (Channel)
- ถึงใคร (to whom)
- มีผลอะไร (What effect)

คำถามดังกล่าวของแนวคิดลาสเวลล์ ถูกนำไปจัดระเบียบและแสดงโครงสร้างเป็นแผนภูมิดังนี้

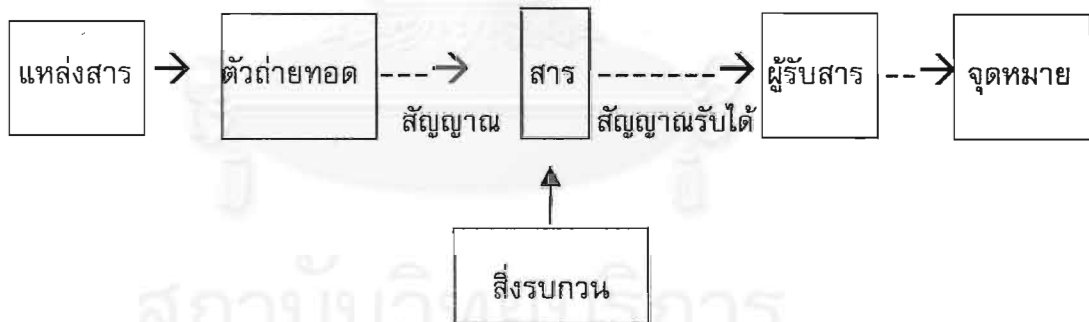

ภาพที่ 2 แบบจำลองการสื่อสารของ ลาสเวลล์

เนื่องด้วยลาสเวลล์เป็นนักรัฐศาสตร์ที่สนใจต่อการเมือง จึงให้ความสนใจการสื่อสารทางการเมืองและการโน้มน้าวชนเชือ ดังนั้น จึงสนใจว่าสารที่ส่งไปจะเกิดผลอะไรต่อผู้ฟัง (ผู้รับสาร) นั่นคือ การหวังมีอิทธิพลเหนือผู้รับสาร

แบบจำลองของแชนนอนและวีเวอร์ (The Shannon and Weaver Model)

ในปี 1949 แชนนอนและวีเวอร์ (Shannon and Weaver) ทั้งสองเป็นวิศวกรไฟฟ้าของบริษัทเบลล์ (Bell Telephone) ได้ร่วมกันแต่งหนังสือในแนวทฤษฎีการสื่อสารในเชิงทางคณิตศาสตร์ ชื่อหนังสือว่า The Mathematical Theory of Communication ทั้งสองได้นำเอาแนวคิดนี้ไปพัฒนาการสื่อสารทางโทรศัพท์ที่จะใช้การสื่อสารใดที่จะก่อให้เกิดสัญญาณได้มากที่สุด และให้มีสิ่งรบกวนเกิดได้น้อยที่สุดในสัญญาณที่ส่งไป ซึ่งมีแบบจำลองการสื่อสารดังนี้

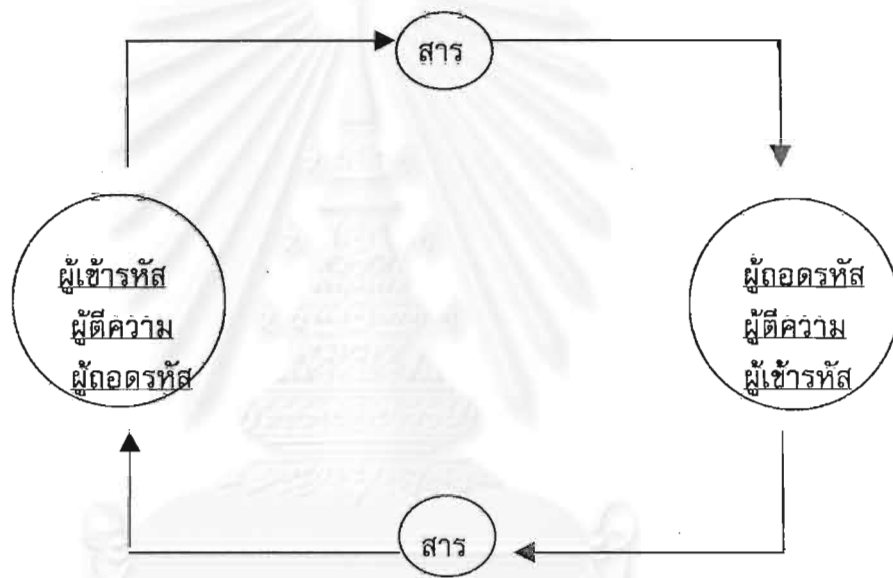

ภาพที่ 3 แบบจำลองการสื่อสารของแชนนอนและวีเวอร์

จากแบบจำลอง เป็นกระบวนการสื่อสารทางเดียวเชิงเส้นตรง ประกอบด้วย แหล่งสาร (Information Source) ส่งสารในรูปรหัสเข้าตัวถ่ายสาร (Transmitter) เป็นสัญญาณ (Signal) ส่งไปยังผู้รับสาร (Receiver) ที่จะแปลสัญญาณกลับเป็นสารส่งไปยังจุดหมาย (Destination) ในขณะที่สัญญาณถูกส่งไปจะมีสิ่งรบกวน (noise source) ทำให้เกิดผลเสียต่อสารที่จะส่งไปยังผู้รับสาร ซึ่งทำให้การสื่อสารประสบความสำเร็จได้

แบบจำลองของออสกูตและชแรมม์ (The Schramm Model)

ในปี 1954 ออสกูต และชแรมม์ (Osgood and Schramm) ได้เสนอแบบจำลองกระบวนการสื่อสารเป็นแบบวงกลม ที่เน้นให้เห็นว่าทั้งผู้ส่งสารและผู้รับสารได้ทำหน้าที่อย่างเดียวกัน ด้วยการเข้ารหัสและถอดรหัส ดังแบบจำลอง

ภาพที่ 4 แบบจำลองการสื่อสารของออสกูตและชแรมม์

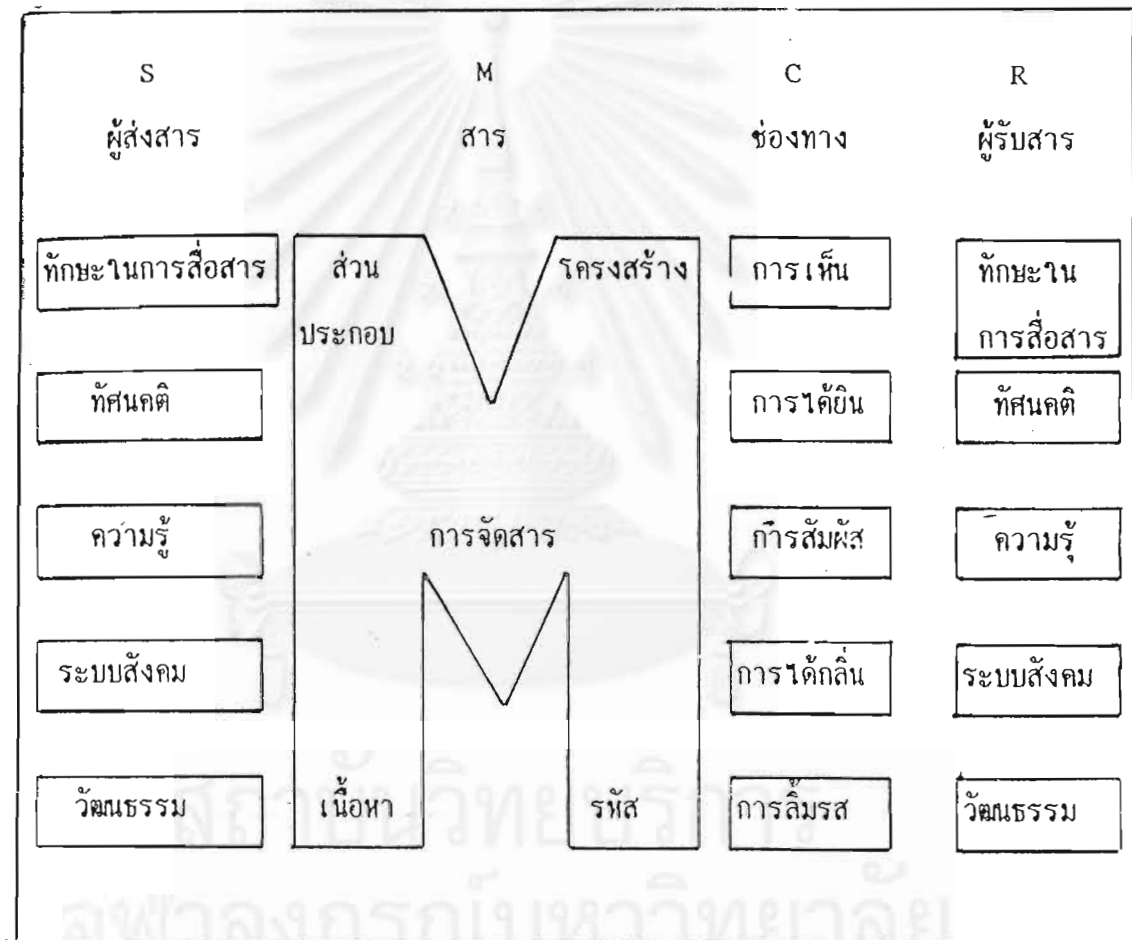
ในกระบวนการสื่อสารตามแบบจำลองของออสกูตและชแรมม์ แสดงถึงการสื่อสารที่คู่สื่อสารต่างส่งสารให้กันและกัน ต่างทำหน้าที่อย่างเดียวกัน คือ ทั้งเข้ารหัสตีความ (แปลงสารเป็นสัญญาณ หรือสัญลักษณ์ส่งออกไป) ถอดรหัส ตีความ (แปลงสัญลักษณ์ออกมาเป็นความหมาย) ซึ่งแบบจำลองนี้มีประโยชน์อย่างยิ่งในการอธิบายการสื่อสารระหว่างบุคคล ที่ผู้ส่งสารและผู้รับสารกระทำหน้าที่คล้ายคลึงกัน

แบบจำลองของเบอร์โล (The Berlo Model)

ในปี ค.ศ.1960 เดวิด เค เบอร์โล (David K. Berlo) ได้เสนอแบบจำลองการสื่อสารเชิงเส้นตรง ซึ่งมีผู้ใช้มากในชื่อของ S-M-C-R Model ที่มีส่วนประกอบหลัก 4 ประการ คือ

1. ผู้ส่งสาร (Source)
2. สาร (Message)
3. สื่อ (Channel)
4. ผู้รับสาร (Receiver)

จากองค์ประกอบหลักสำคัญข้างต้น เบอร์โล มีแนวคิดที่ว่า ผู้ส่งสาร สาร ช่องทาง และผู้รับสาร นั้นต่างมีปัจจัยประกอบเป็นคุณสมบัติของหลักสำคัญทั้งสี่ประการ ดังแบบจำลองในภาพที่ 5

ภาพที่ 5 แบบจำลองการสื่อสารของเบอร์โล

องค์ประกอบของการสื่อสาร

การสื่อสารประกอบด้วยองค์ประกอบที่สำคัญ 4 องค์ประกอบ คือ ผู้ส่งสาร สาร สื่อ และผู้รับสาร (ปรมะ สตะเวทิน, 2537: 66)

ผู้ส่งสาร หมายความว่า บุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่ต้องการจะทำการสื่อสาร ความคิด ความรู้สึก ความต้องการข่าวสาร และวัตถุประสงค์ของตน ดังนั้น ผู้ส่งสารจึงอาจเป็นคนเดียว คนหลายคน เช่น กลุ่มนักเรียน กลุ่มผู้ถูกเวนคืนที่ดิน หรืออาจเป็นสถาบัน เช่น พรรคการเมือง บริษัท รัฐบาล หน่วยงานราชการก็ได้

สาร หมายความว่า ผลผลิตของผู้ส่งสารที่ถ่ายทอดความคิด ความรู้สึก ความต้องการข่าวสาร และวัตถุประสงค์ของตนที่ปรากฏออกมาในรูปของรหัส เช่น เมื่อเราพูดสารก็คือถ้อยคำที่เราพูด เมื่อเราเขียน สารก็คือตัวหนังสือที่เราเขียนเป็นคำเป็นประโยค เมื่อเราแสดงกิริยาท่าทาง สารก็ปรากฏอยู่ในกิริยาท่าทางที่เราแสดงออกมา เมื่อเราอ่านหนังสือพิมพ์ สารก็คือข่าว ข้อความ และภาพ ที่ปรากฏในหน้าหนังสือพิมพ์

สื่อ หมายความว่า สิ่งที่น่าหรือถ่ายทอดสารของผู้ส่งสาร เช่น เมื่อเราพูด สื่อก็คือคลื่นเสียงในอากาศ เมื่อเราอ่านหนังสือพิมพ์ คลื่นแสงในอากาศและกระดาษหนังสือพิมพ์ เป็นสื่อ เมื่อเราดูวิทยุโทรทัศน์ สื่อก็คือ คลื่นแสง คลื่นเสียง และจอวิทยุโทรทัศน์

ผู้รับสาร หมายความว่า บุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่รับสารของผู้รับสารของผู้ส่งสาร ดังนั้น ผู้รับสารจึงอาจเป็นคนเดียว คนหลายคน เช่น กลุ่มผู้ฟังการอภิปราย มวลชน หรืออาจเป็นสถาบัน เช่น บริษัท องค์กร พรรคการเมือง เป็นต้น

สำหรับวัตถุประสงค์ขั้นพื้นฐานของการสื่อสารนั้น ชาร์ลส์ ออสกู๊ด(Charles E. Osgood,อ้างถึงใน Wilbur Schramm, 1972 : 12) ได้กล่าวไว้ว่า เราทำการสื่อสารจากระบบหนึ่งซึ่งถือเป็นแหล่งสาร เพื่อให้มีอิทธิพลเหนืออีกระบบหนึ่งซึ่งถือเป็นจุดหมายปลายทาง โดยผ่านช่องทางที่ติดต่อถึงกันระหว่างผู้สื่อสารทั้งสองฝ่าย ทั้งนี้ก็เพื่อให้ผู้รับสารเกิดการเปลี่ยนแปลงด้านความรู้ ทักษะคติ พฤติกรรม หรือการเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อม โดยช่องทางในการสื่อสารนั้นมีด้วยกันหลายช่องทางและในการเลือกช่องทางเพื่อทำการสื่อสารก็ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของการสื่อสาร

ในด้านของการสื่อสารเพื่อการพัฒนา ซึ่งส่วนใหญ่เป็นการเผยแพร่ข่าวสารไปยังผู้รับสารที่มีวัตถุประสงค์สำคัญเพื่อให้ผู้รับสารเกิดการเปลี่ยนแปลงความรู้ ทักษะคิด พฤติกรรม และสิ่งแวดล้อมไปในทิศทางที่ดีขึ้น ช่องทางการสื่อสาร หรือ สื่อ(Media) ที่สามารถทำให้การเผยแพร่ข่าวสารเกิดประสิทธิภาพสูงสุดตามวัตถุประสงค์ข้างต้นนี้ คือการสื่อสารระหว่างบุคคล (Interpersonal Communication) ซึ่งเป็นช่องทางที่มีประสิทธิภาพในการโน้มน้าวใจได้ดีที่สุดและการสื่อสารมวลชน(Mass Communication) ซึ่งเป็นช่องทางที่สามารถเข้าถึงประชาชนกลุ่มใหญ่ได้เร็วที่สุด(Wilbur Schramm, 1972 : 24)

การสื่อสารระหว่างบุคคล (Interpersonal Communication)

ประมะ สตะเวทิน (2540:35) ได้ให้ความหมายว่าการสื่อสารระหว่างบุคคล คือการสื่อสารที่ประกอบด้วยบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปมาทำการสื่อสารกันในลักษณะตัวต่อตัว (person-to-person) กล่าวคือทั้งฝ่ายผู้ส่งสารและผู้รับสารสามารถที่จะติดต่อแลกเปลี่ยนสารกันได้อย่างตรง (direct) ในขณะหนึ่งคนหนึ่งจะทำหน้าที่เป็นผู้ส่งสาร คนอื่นจะทำหน้าที่เป็นผู้รับสาร ดังนั้นการสื่อสารระหว่างบุคคลจึงเกิดขึ้นได้ทั้งในกรณี 2 คน เช่น การพูดคุยกันระหว่าง 2 คน การเขียนจดหมายถึงกัน การใช้โทรศัพท์คุยกัน เป็นต้น ในทำนองเดียวกัน การสื่อสารระหว่างบุคคลก็เกิดขึ้นได้ในกรณีของกลุ่มย่อย ซึ่งมีคนมากกว่า 2 คนขึ้นไปมารวมกันในลักษณะที่สามารถติดต่อแลกเปลี่ยนสารกันได้อย่างตรง เช่น การประชุมกลุ่มย่อย การเรียนในชั้นเรียน เป็นต้น

ประสิทธิภาพของสื่อบุคคล

เสถียร เขยประทับ (2525) กล่าวถึงประสิทธิภาพของสื่อ บุคคลไว้ดังนี้

1. สามารถทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนข่าวสารแบบบุคคลวิถี ถ้าผู้รับสารไม่เข้าใจสารก็สามารถที่จะได้ถามขอข่าวสารเพิ่มเติมเพื่อหาความกระจ่างได้ในเวลาอันรวดเร็ว ส่วนตัวผู้ส่งสารก็สามารถปรับปรุงแก้ไขสารที่ส่งออกไปให้เข้ากับความต้องการ และความเข้าใจของผู้รับสารได้ในเวลาอันรวดเร็ว

การใช้ช่องทางการสื่อสารระหว่างบุคคลที่ผู้ส่งสารและผู้รับสารแสดงปฏิกิริยาตอบสนองกันได้นี้ สามารถทำให้ลดอุปสรรคของการสื่อสารที่เกิดจากการเลือกรับสาร การเลือกแปลความหมาย หรือตีความสาร และการเลือกจดจำสารได้

2. สามารถที่จะจูงใจให้บุคคลเปลี่ยนแปลงทัศนคติที่ฝังรากลึกได้

โรเจอร์ส และ ชูเมคเกอร์ (Rogers and Shoemaker) กล่าวว่าไว้ว่า กรณีที่ต้องการให้บุคคลใด ๆ เกิดการยอมรับสารที่เสนอออกไปหรือจะทำการสื่อสารให้มีประสิทธิภาพที่สุดเพื่อให้เกิดการยอมรับสารนั้น ควรใช้การสื่อสารระหว่างบุคคล โดยใช้สื่อบุคคลเป็นผู้เผยแพร่ข่าวสาร สื่อบุคคลนี้จะมีประโยชน์ในกรณีที่ผู้ส่งสารหวังผลให้ผู้รับสารเกิดการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ และพฤติกรรมในการรับสาร นอกจากนี้ยังเป็นวิธีช่วยให้ผู้รับสารมีความเข้าใจกระจ่างชัด และ ตัดสินใจรับสารได้อย่างมั่นใจยิ่งขึ้นด้วย

นอกจากนี้ ลาซาร์เฟลด์ และแมนเซล (Lazarsfeld and Manzel, 1968) ได้ให้เหตุผลเกี่ยวกับความมีประสิทธิภาพของสื่อบุคคลไว้ว่า

1. การพูดคุยกันเองเป็นส่วนตัวทำให้ผู้พูดและผู้ฟังเกิดความเป็นกันเอง และทำให้ผู้ฟังยอมรับความคิดเห็นของผู้พูดได้ง่ายขึ้น
2. การสื่อสารแบบเผชิญหน้ากันทำให้ผู้พูดสามารถดัดแปลงเรื่องราวต่างๆให้ตรงกับความต้องการของผู้ฟังได้อย่างเหมาะสม
3. การสื่อสารแบบนี้ทำให้ผู้ฟังรู้สึกว่าได้รับรางวัลหรือมีส่วนร่วมในเรื่องที่สามารถแสดงความคิดเห็นกับผู้พูดได้

การสื่อสารระหว่างบุคคลแบ่งเป็น 2 ประเภท (เสถียร เขยประทับ, 2525) คือ

1. การติดต่อโดยตรง (Direct Contact) การติดต่อโดยตรงนี้ใช้สื่อบุคคลในการเผยแพร่ข่าวสารโดยวิธีเยี่ยมบ้าน เพื่อสร้างความเข้าใจอันดีกับประชาชน วิธีนี้หากประชาชน หรือผู้รับสารไม่เข้าใจก็สามารถทำความเข้าใจได้เป็นอย่างดี

นอกจากนี้ผู้เผยแพร่ยังสามารถสำรวจข้อเท็จจริงเกี่ยวกับผู้รับสารได้ด้วย ฉะนั้นในกิจการเผยแพร่ข่าวสารเพื่อสร้างความเข้าใจหรือโน้มน้าวใจจึงนิยมใช้การสื่อสารโดยตรง แต่การสื่อสารโดยตรงนี้มีข้อจำกัดคือในการเผยแพร่ข่าวสารต้องใช้สื่อบุคคลเป็นจำนวนมาก สิ้นเปลืองเวลา ค่าใช้จ่าย และแรงงาน

2. การติดต่อโดยกลุ่ม (Group Contact of Community Public) คือการติดต่อโดยผ่านกลุ่มซึ่งจะมีอิทธิพลต่อบุคคลส่วนรวม กลุ่มต่าง ๆ ช่วยให้การสื่อสารของบุคคลให้บรรลุเป้าหมายได้

การสื่อสารมวลชน (Mass Communication)

การสื่อสารมวลชน เป็นกระบวนการสื่อสารที่มีองค์ประกอบของการสื่อสารอย่าง

ครบถ้วน คือ ผู้ส่งสาร สาร สื่อและผู้รับสาร (ปรมะ สตะเวทิน, 2538 : 132) และเป็นการสื่อสารที่สามารถไปถึงผู้รับได้เป็นจำนวนมากอย่างกว้างขวางและรวดเร็ว ในเวลาพร้อม ๆ กัน โดยผ่านสื่อมวลชนประเภทสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Media) ได้แก่ วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ ภาพยนตร์ และสื่อสิ่งพิมพ์ ได้แก่ หนังสือพิมพ์ นิตยสาร สื่อเหล่านี้อาจใช้แหล่งข่าวที่เป็นบุคคลตั้งแต่ 1 คน หรือ 2-3 คน กระจายข่าวสารไปยังคนจำนวนมากได้ โดยไม่มีการเฉพาะเจาะจงไปยังบุคคลใดบุคคลหนึ่ง อีกทั้ง ผู้ส่งสาร และผู้รับสารยังเป็นบุคคลที่ไม่เคยรู้จักกันมาก่อนด้วย สำหรับสื่อมวลชนที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ และ นิตยสาร

สื่อมวลชน

สื่อมวลชน หมายถึง สื่อที่ใช้เครื่องจักรเป็นกลไกในการถ่ายทอดข่าวสาร (Wilbur Schramm, 1972 : 57) ไปถึงกลุ่มผู้รับสารที่มีจำนวนมาก และอยู่กันอย่างกระจัดกระจายได้อย่างรวดเร็ว นอกจากนี้ยังเป็นแหล่งเพิ่มพูนความรู้ แพร่กระจายข่าวสาร รวมทั้งมีบทบาทในการเปลี่ยนทัศนคติที่ไม่พึงปรารถนา (Rogers and Shoemaker , 1971 : 45)

จากที่กล่าวถึงข้างต้น ทำให้สามารถสรุปคุณลักษณะของสื่อมวลชนได้ดังนี้

1. สามารถเข้าถึงผู้รับ หรือกลุ่มเป้าหมายจำนวนมากได้ในเวลาอันรวดเร็ว
2. สามารถให้ความรู้และข่าวสารได้ดี
3. สามารถนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทัศนคติที่ไม่พึงปรารถนาได้

หน้าที่ของสื่อมวลชน

แฮโรลด์ ดี ลาสเวลล์ (Harold D. Lasswell, 1948 : 37-51) กล่าวถึงหน้าที่ที่สำคัญ 3 ประการของสื่อมวลชน ดังนี้

1. สอดส่องระวังไว้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม (Surveillance of the Environment) หมายถึง การแสวงหาและเผยแพร่ข่าวสารเกี่ยวกับเหตุการณ์ต่างๆที่เกิดขึ้นในสังคม หน้าที่ด้านนี้ก็คือการให้ข่าวสาร

2. ประสานส่วนต่างๆในสังคมเพื่อแสดงปฏิกิริยาตอบสนองสิ่งแวดล้อม (Correlation of the Parts of Society in Responding to the Environment) หมายถึง การที่สื่อมวลชนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับสิ่งที่เกิดเป็นข่าวทำการวิเคราะห์และเสนอแนะว่าควรทำอย่างไรกับสิ่งนั้นๆหน้าที่ด้านนี้ก็คือการแสดงความคิดเห็นหรือการจูงใจ

3. ถ่ายทอดมรดกทางสังคมถึงคนรุ่นหลัง ๆ (Transmission of the Social Heritage from One Generation to the Next) หมายถึง การเผยแพร่ความรู้ ค่านิยม และ

บรรทัดฐานของสังคมแก่สมาชิกรุ่นใหม่ของสังคมเพื่อให้วิทยาการและวัฒนธรรมของสังคมอยู่ต่อไป หน้าที่ด้านนี้ก็คือ การให้การศึกษา

ต่อมาชาร์ลส์ อาร์ ไวท์ (Charles R. Wright, 1959 : 16) ได้เพิ่มเติมหน้าที่ประการที่ 4 ของสื่อมวลชนคือ

4. การให้ความบันเทิง (Entertainment) หมายถึง การเผยแพร่การแสดงดนตรีและศิลปะเพื่อสร้างความจรรโลงใจแก่ประชาชน

อิทธิพลของสื่อมวลชน

โจเซฟ ที แคลปเปอร์ (Joseph T. Clapper , 1968) กล่าวถึงอิทธิพลของการสื่อสารมวลชนต่อบุคคลในสังคมว่า เป็นเพียงแรงเสริมในกระบวนการโน้มน้าวใจต่อความคิดเห็นหรือทัศนคติที่มีอยู่แล้ว แต่เนื่องจากสื่อมวลชนมิได้มีอิทธิพลโดยตรงต่อบุคคล จึงต้องอาศัยปัจจัยอื่น ๆ นอกเหนือไปจากการสื่อสารมวลชนร่วมด้วย จึงจะมีอิทธิพลต่อบุคคลได้ ซึ่งได้แก่อุปนิสัย บรรทัดฐานของกลุ่ม กระบวนการเลือกรับสาร การเผยแพร่ข่าวสาร โดยบุคคลหรือผู้นำความคิดเห็น ระบบการปกครอง และระบบการสื่อสารมวลชน

แคลปเปอร์ (อ้างในประมะ สตะเวทิน, 2538 : 142-143) ยังได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับอิทธิพลของสื่อมวลชนของประเภทต่าง ๆ ที่มีต่อทัศนคติ และพฤติกรรมด้านต่างๆ ของประชาชนไว้ดังนี้

1. อิทธิพลของสื่อมวลชนที่มีต่อประชาชน ไม่ใช่อิทธิพลโดยตรง หากแต่เป็นอิทธิพลโดยอ้อม เพราะมีปัจจัยต่างๆ ที่สะกิดกันอิทธิพลของสื่อมวลชน ปัจจัยดังกล่าวได้แก่

1.1 ความมีใจโน้มเอียงของผู้รับสาร (Predispositions) เนื่องจากประชาชนซึ่งเป็นผู้รับสารของสื่อมวลชน เป็นสมาชิกของสถาบันสังคมต่างๆ ที่มีการติดต่อและแลกเปลี่ยนข่าวสารซึ่งกันและกัน จึงทำให้ประชาชนเหล่านี้มีความคิดเห็น มีค่านิยม และมีความโน้มเอียงที่จะประพฤติปฏิบัติอย่างใดอย่างหนึ่ง ตามแบบอิทธิพลที่ได้รับจากการคบหาสมาคมกับคนอื่น ๆ และจากสถาบันสังคมที่ตนสังกัดเป็นสมาชิก เมื่อบุคคลนั้นสัมผัสกับสื่อมวลชน เขาก็นำเอาทัศนคติ ค่านิยมและพฤติกรรมเหล่านี้ติดตัวไปด้วย

1.2 การเลือกของผู้รับสาร (Selective Process) ในการรับสารจากสื่อมวลชนทั้งก่อนหน้าและขณะที่รับสาร ประชาชนจะมีใจโน้มเอียงอยู่ก่อนแล้วว่าจะเลือกรับสารประเภทไหนระหว่างสารที่สอดคล้องกับความคิดเห็น และความสนใจของตน หรือสารที่ไม่สอดคล้องและขัดแย้งกับความคิดเห็น และความสนใจของตน ซึ่งมีการวิจัยที่ชี้ว่า ประชาชนจะเลือกรับสารเฉพาะที่สอดคล้องกับความคิดเห็น และความสนใจของตน เช่นเดียวกับการตี

ความ ที่ประชาชนจะเลือกดีความตามความเชื่อ และค่านิยมที่ตนมีอยู่เดิม และจะเลือกจดจำ เฉพาะสิ่งที่สนับสนุนความคิดและความเชื่อของตน

1.3 อิทธิพลของบุคคล (Personal Influence) การที่อิทธิพลของสื่อมวลชน เป็นไปโดยอ้อมนั้น เนื่องจากข่าวสารจากสื่อมวลชนไม่ได้ไปถึงประชาชนในทันที แต่ต้องผ่าน ขั้นตอนต่าง ๆ ซึ่งมีสื่อบุคคลเข้าไปเกี่ยวข้องในการทำหน้าที่ถ่ายทอดข่าวสารไปยังประชาชน ทั่วไป ในชุมชนหรือสังคม โดยบุคคลที่ทำหน้าที่ดังกล่าวเรียกว่า ผู้นำความคิดเห็น ซึ่งมักเป็นผู้ ที่บุคคลทั่วไปให้การยอมรับนับถือ และไว้วางใจ จึงเป็นผู้มีอิทธิพลต่อความคิดเห็นและการตัดสินใจของประชาชน และในการถ่ายทอดหรือแพร่กระจายข่าวสาร ผู้นำความคิดเห็นมักจะ สอดแทรกความคิดเห็นของตนลงในข่าวสารด้วย

1.4 ลักษณะของธุรกิจด้านสื่อมวลชน (Economic Aspects) ในสังคมเสรี นิยมซึ่งมีระบบเศรษฐกิจแบบเสรี การดำเนินธุรกิจด้านสื่อมวลชนจึงเป็นอย่างเสรี มีการแข่งขันกันสูงในการนำเสนอข่าวสาร ความคิดเห็น และค่านิยมที่แตกต่างกัน ประชาชนก็มีเสรีภาพ ในการเลือกว่าจะเชื่อถือความคิดเห็นใดความคิดเห็นหนึ่ง และตัดสินใจว่า ควรจะเชื่อสื่อมวลชนไหน ดี

2. อิทธิพลที่สื่อมวลชนมีต่อประชาชน สื่อมวลชนจะมีอิทธิพลต่อประชาชนในฐานะ เป็นผู้สนับสนุนเท่านั้น เนื่องจากก่อนหน้าที่จะได้รับข่าวสารจากสื่อมวลชนประชาชนมีความ คิดเห็นทัศนคติ และค่านิยมของตนอยู่แล้ว และเพราะประชาชนเลือกรับสารเฉพาะที่สอดคล้อง กับความคิดเห็น ทัศนคติ ค่านิยม ตลอดจนความสนใจของตน สื่อมวลชนจึงทำหน้าที่ ได้เพียงเป็นผู้ให้ข่าวสารสนับสนุนความคิดเห็น ทัศนคติ ค่านิยม และความสนใจที่ประชาชนมี อยู่ก่อนแล้ว

3. ในบางกรณีสื่อมวลชนอาจมีอิทธิพลเปลี่ยนแปลงประชาชนได้เช่นกัน แต่การ เปลี่ยนแปลงนี้จะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อประชาชนมีความโน้มเอียงที่จะเปลี่ยนแปลงอยู่ก่อนแล้ว หากสื่อมวลชนสามารถเสนอสิ่งที่สอดคล้องกับความต้องการหรือความโน้มเอียงที่มีอยู่ เขาจะ เปลี่ยนทัศนคติและพฤติกรรมได้ สื่อมวลชนจึงทำหน้าที่เป็นเพียงผู้เสนอหนทางในการเปลี่ยน ทัศนคติและพฤติกรรมเท่านั้น

4. สื่อมวลชนมีอิทธิพลในการสร้างทัศนคติและค่านิยมใหม่ให้แก่อำประชาชนได้ ในกรณีที่บุคคลนั้น ไม่เคยมีความรู้หรือประสบการณ์เกี่ยวกับสิ่งนั้นมาก่อน แต่การสร้างทัศนคติ หรือค่านิยมใหม่จะต้องอาศัยความถี่ในการเสนอเรื่องราวที่ซ้ำแนวเดียวกันมาก ๆ ซึ่งจะนำ ให้ประชาชนเกิดการสะสมข่าวสารที่ได้รับซ้ำ ๆ ซาก ๆ แต่กระบวนการเหล่านี้จะต้องใช้เวลา นานในอันที่จะก่อให้เกิดผล

จะเห็นได้ว่า การใช้สื่อมวลชนด้านเดียวก่อให้เกิดผลทางการสื่อสารในระดับหนึ่งเท่านั้น เนื่องจากสื่อมวลชนมีอิทธิพลเฉพาะในเรื่องราวของการให้ความรู้ข่าวสารเพื่อสนับสนุนความคิดเห็นทัศนคติ ค่านิยม และความสนใจของประชาชน แต่การนำเอาสื่อมวลชนไปใช้ควบคู่กับสื่อระหว่างบุคคล ก็จะสามารถช่วยลดอุปสรรคของการสื่อสารที่เกิดจากการเลือกรับสาร (Selective Attention) ได้ สื่อระหว่างบุคคลจะทำหน้าที่สนับสนุนผล หรืออิทธิพลจากสารสื่อมวลชน และ Media Forum จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพของสารที่จะเปลี่ยนแปลงทัศนคติ และพฤติกรรมของผู้รับสาร ซึ่งเป็นการช่วยลดอุปสรรคของการสื่อสารอันอาจจะเกิดจากการเลือกรับสารและการตีความสาร (Selective Interpretation)

เนื่องจากสื่อแต่ละประเภทมีคุณสมบัติและความสามารถต่างกัน โรเจอร์ส และ สเวนนิ่ง (Rogers with Svenning, อ้างถึงใน ประมะ สตะเวทิน, 2537:101) ได้เปรียบเทียบคุณสมบัติในการสื่อสารระหว่างสื่อบุคคลกับสื่อมวลชนเอาไว้ ดังต่อไปนี้

คุณสมบัติในการสื่อสาร	สื่อบุคคล	สื่อมวลชน
ลักษณะของการสื่อสาร	เป็นการสื่อสารแบบสองทาง	เป็นการสื่อสารแบบทางเดียว
ความรวดเร็วในการส่งสารไปยังคนจำนวนมาก	ทำได้ช้า	เป็นไปอย่างรวดเร็ว
ความถูกต้องของสารเมื่อส่งไปยังคนจำนวนมาก	มีความถูกต้องน้อย	มีความถูกต้องมาก
ความสามารถในการเลือกผู้รับสารเป้าหมาย	ทำได้ง่าย	ทำได้ยาก
ความสามารถที่จะจัดการเลือกรับข่าวสารของประชาชน	ทำได้ง่าย	ทำได้ยาก
โอกาสที่จะได้รับความคิดเห็นของประชาชน	มีมากและรวดเร็ว	มีน้อยและช้า
อิทธิพลต่อผู้รับสาร	เปลี่ยนทัศนคติของผู้รับสาร	ให้ความรู้แก่ผู้รับสาร

สื่อเฉพาะกิจ (Specialized Media)

สื่อเฉพาะกิจเป็นสื่ออีกชนิดหนึ่งที่ถูกสร้างขึ้นเพื่อใช้สำหรับการถ่ายทอดข่าวสารข้อมูลไปยังมวลชนบุคคล หรือกลุ่มบุคคล สื่อดังกล่าวนี้ถูกสร้างขึ้นเพื่อให้ติดต่อกับกลุ่มเป้าหมายโดยเฉพาะเรียกว่าสื่อเฉพาะกิจ (Specialized Media)

สมควร กวียะ (อ้างถึงใน อรวรรณ ปิณฑโรวาท, 2537 : 196) ได้ให้คำจำกัดความของสื่อเฉพาะกิจไว้ คือ สื่อที่สร้างขึ้น หรือซื้อ หรือเช่า โดยองค์กรใดองค์กรหนึ่งเพื่อใช้ในการสื่อสารหรือประชาสัมพันธ์ขององค์กรนั้นโดยเฉพาะ สื่อเฉพาะกิจจัดว่าเป็นแขนงหนึ่งของสื่อมวลชน แต่ได้พัฒนาเนื้อหาเพื่อใช้ประโยชน์เป็นเรื่อง ๆ ไป ฉะนั้นสื่อเฉพาะกิจโดยทั่วไปจึงมีกลุ่มประชาชนที่เป็นเป้าหมายแน่นอน มีการส่งเนื้อหาต่างๆ อันจะเป็นประโยชน์เฉพาะกลุ่มนั้น ๆ นอกจากนี้การผลิตและการนำเสนอเนื้อหาก็เป็นไปอย่างง่าย ๆ

ประสิทธิภาพของสื่อเฉพาะกิจ

อาดัมส์ (Adams, 1971) ได้กล่าวถึงความสำคัญของสื่อเฉพาะกิจไว้ว่า เป็นสื่อที่มีความสำคัญต่อการเผยแพร่ข่าวสารและข่าวสารข้อมูล เพราะสื่อเฉพาะกิจเป็นสื่อที่จัดทำขึ้นเพื่อสนับสนุนกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งโดยเฉพาะ การใช้สื่อเฉพาะกิจเป็นการให้ความรู้และข่าวสารที่เป็นเรื่องราวเฉพาะอย่าง โดยมีกลุ่มเป้าหมาย (Target Audience) ที่กำหนดไว้แน่นอน ตัวอย่างสื่อเฉพาะกิจได้แก่ เอกสาร จุลสาร แผ่นพับ แผ่นปลิว และโปสเตอร์ นอกจากนี้การจัดนิทรรศการและการสาธิต (Demonstration) ก็เป็นการใช้สื่อเฉพาะกิจที่มีประสิทธิภาพในการรณรงค์เผยแพร่ประดิษฐ์กรรมแปลก ๆ และทันสมัยในสังคมนั้น ๆ

2. ทฤษฎีการเปิดรับข่าวสาร

การสื่อสารมีองค์ประกอบ 5 ประการคือ แหล่งสาร (Source) ข่าวสาร (Message) ผู้รับสาร (Receiver) ช่องสาร (Channel) และผลของการสื่อสาร (Effect) (ชวรัตน์ cheidชัย, 2527) ซึ่งการสื่อสารจะมีประสิทธิผลสูงสุดได้นั้นทุกองค์ประกอบจะต้องมีประสิทธิภาพสูงสุด

ในปัจจุบันข่าวสารเป็นสิ่งจำเป็นในการตัดสินใจของมนุษย์ ดังนั้นคนจึงมีความต้องการข่าวสาร มากยิ่งขึ้น (วุฒิชัย จำนง, 2523) สิ่งที่ไม่ควรมองข้ามก็คือ ทำอย่างไรจึงจะทำให้ข่าวสารที่ส่งไปเข้าถึงความสนใจของผู้รับสารได้มาก ดังที่ Schramm (1973) ได้กล่าวไว้ว่าข่าวสารที่เข้าถึงความสนใจของผู้รับสารได้มาก จะมีแนวโน้มทำให้การสื่อสารมีประสิทธิภาพมากขึ้นด้วย

จากการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับผู้รับสาร ได้ข้อมูลมากมายเป็นหลักฐานยืนยันและทำให้เชื่อได้ว่า ผู้รับสารนั้นมิใช่จะเปิดรับหรือมีทางที่จะเปิดรับ หรือสนใจข่าวสารทุกคนเสมอไป ยิ่งกว่านั้นในการรับข่าวสาร ผู้รับสารแต่ละคนยังมีการรับ จดจำ และตอบสนองต่อข่าวสาร

แตกต่างกันไป ทั้งในฐานะที่เป็นรายบุคคลและสมาชิกของสังคม ดังนั้นสิ่งที่ควรให้ความสนใจในอันดับแรกคือ กระบวนการเลือกรับข่าวสาร

ทฤษฎีการเปิดรับข่าวสารนี้ มีทฤษฎีที่เกี่ยวข้องคือ ทฤษฎีเกี่ยวกับกระบวนการการเลือกข่าวสาร (Selectivity Process) ซึ่งประกอบด้วย (Klapper, 1960)

1. การเลือกรับหรือการเลือกใช้ (Selective Exposure)

เป็นการเลือกขั้นแรกในการเลือกช่องทางสื่อสารของมนุษย์ ตามทักษะและความชำนาญในการรับรู้และเข้าใจข่าวสารของคนนั้น ซึ่งมีความแตกต่างกันไปในแต่ละคน บางคนถนัดที่จะเขียนมากกว่าพูด หรือบางคนถนัดที่จะฟังมากกว่าอ่าน สิ่งเหล่านี้จะเป็นตัวกำหนดในการเลือกเปิดรับหรือใช้สื่อของมนุษย์ จะสังเกตได้ว่าบางคนชอบดูโทรทัศน์มากกว่าอ่านหนังสือ หรือชอบฟังวิทยุมากกว่าอ่านหนังสือ เป็นต้น

2. การเลือกให้ความสนใจ (Selective Attention)

เนื่องจากสมองของมนุษย์นั้นสามารถรับข้อมูลได้จำกัด คือ รับข้อมูลได้เพียง 500 ส่วน ใน 1 วินาที ในเวลาหนึ่ง ๆ สมองคนเราถูกกระตุ้นจากข่าวสารต่าง ๆ มากมาย ทั้งความคิดของตนเองและสิ่งกระตุ้นจากภายนอก ดังนั้นสมองเราจะต้องคัดเลือกข่าวสารที่มากระตุ้นอยู่ตลอดเวลาว่าข่าวสารนั้นเป็นข่าวสารที่ควรรับรู้และข่าวสารใดที่ไม่ควรรับรู้ ดังนั้นข่าวสารที่ถูกคัดเลือกแล้วมักเป็นข่าวสารที่ตรงตามความสนใจ และความต้องการของผู้รับสาร

3. การเลือกรับรู้และการเลือกตีความหมาย (Selective Perception and Interpretation)

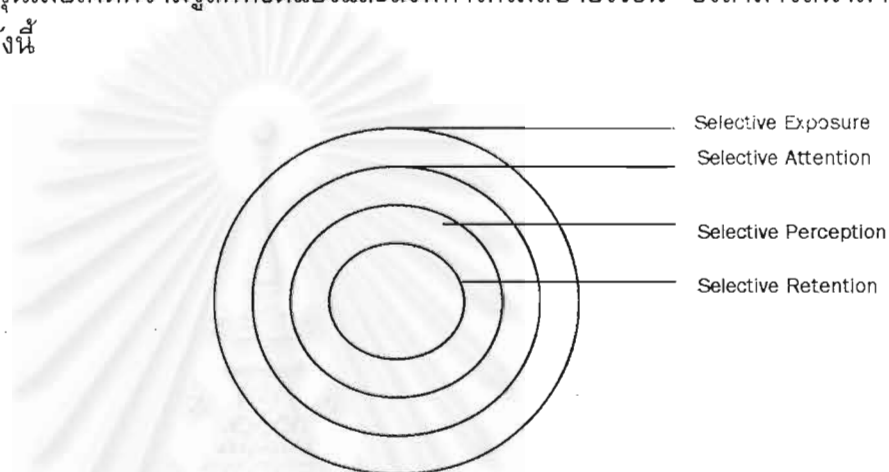
หลังจากเลือกเปิดรับสื่อ เลือกสรรตามความหมายเหมาะสมและความต้องการของตนเองแล้ว ในขั้นต่อไปก็คือ การเลือกรับรู้และเลือกตีความหมายข่าวสารที่ได้รับเป็นที่ยอมรับแล้วว่าคนเราไม่รับข่าวสารทั้งหมดถึงแม้ว่าข่าวสารนั้นจะเป็นข่าวสารที่ถูกคัดเลือกมาแล้วก็ตาม ในข่าวสารหนึ่ง ๆ คนเรามักจะเลือกรับและเลือกตีความหมายในข้อความที่สอดคล้องกับประสบการณ์ ความรู้สึกนึกคิด ทัศนคติ ค่านิยม ซึ่งเป็นกระบวนการคิดของแต่ละคน ข้อความหรือข่าวสารในช่วงใดที่ไม่สอดคล้องกับความคิด ความรู้สึก ทัศนคติ ค่านิยมที่ตนเองมีอยู่ก็จะถูกตัดทิ้งไป

ในขั้นของการเลือกรับรู้และเลือกตีความหมายนี้ค่อนข้างจะสำคัญมากเนื่องจากแต่ละคนมีความรู้สึก ประสบการณ์และค่านิยมที่แตกต่างกันไป ดังนั้นจึงรับรู้ เลือกตีความหมายเฉพาะในส่วนที่สอดคล้องกับประสบการณ์ ความรู้สึกนึกคิด และค่านิยมของ

ตนเองซึ่งอาจทำให้การสื่อความหมายไม่ตรงกันซึ่งทำให้เกิดความล้มเหลวทางการสื่อสารได้ (Communication Breakdown)

4. การเลือกจดจำ (Selective Retention)

นอกเหนือจากการเลือกรับรู้ และการเลือกตีความหมายแล้ว คนเรายังเลือกจดจำเนื้อหาสาระของสารไว้เป็นประสบการณ์ เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในโอกาสต่อไปอีกด้วย ซึ่งข่าวสารที่มนุษย์เลือกจดจำนั้นมักเป็นข่าวสารที่จะช่วยเสริมย้ำ สนับสนุนความรู้สึกนึกคิดทัศนคติและค่านิยมของแต่ละคนที่มีอยู่แล้วให้เข้มแข็งหรือชัดเจนยิ่งขึ้น ซึ่งส่วนหนึ่งอาจนำไว้ใช้ในการสนับสนุนเมื่อเกิดความรู้สึกที่ขัดแย้งและสิ่งที่ไม่สบายใจขึ้น ซึ่งสามารถนำมาเขียนเป็นภาพได้ดังนี้

การที่ผู้รับสารแต่ละคนมีพฤติกรรมในการเลือกรับสื่อ และข่าวสาร เมอร์ริลและโลเวนสทิน(Merrill and Lowenstein, อ้างถึงใน ชวรัตน์ เชิดชัย, 2527) กล่าวว่า มีปัจจัยหลายประการที่เป็นแรงผลักดันให้บุคคลใดบุคคลหนึ่งได้มีการใช้สื่อดังนี้

1. ความเหงา เป็นเหตุผลทางจิตวิทยาโดยตรงที่ว่า ปกติคนเราจะไม่ชอบที่จะอยู่ตามลำพัง เนื่องจากเกิดความรู้สึกสับสน วิตกกังวล หวาดกลัว และการเมินเฉยจากสังคมจึงชอบหรือพยายามที่จะรวมกลุ่มเพื่อสังสรรค์กับผู้อื่น เมื่อไม่สามารถติดต่อสังสรรค์กับบุคคลได้โดยตรง สิ่งที่ดีที่สุดคือ การอยู่กับสื่อต่าง ๆ ที่ใช้ในการสื่อสาร
2. ความอยากรู้อยากเห็นในสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ปกติมนุษย์จะอยากรู้อยากเห็นโดยเริ่มจากสิ่งที่อยู่ใกล้ตัวที่สุด ไปจนถึงสิ่งที่อยู่ห่างตัวเองมากที่สุด ซึ่งสื่อต่าง ๆ ถือเอาความอยากรู้อยากเห็นเป็นหลักในการเสนอข่าวสารต่าง ๆ
3. ประโยชน์ใช้สอยของตนเอง ในฐานะที่เป็นผู้รับข่าวสารจึงต้องแสวงหาและใช้ข่าวสารบางอย่างที่จะใช้เป็นประโยชน์แก่ตนเอง เพื่อช่วยให้ความคิดของตนเองบรรลุผลเพื่อให้ข่าวสารที่ได้มาเสริมสร้างทัศนคติของตนเอง

4. “ลักษณะเฉพาะ” สื่อแต่ละชนิดมีลักษณะเฉพาะตัวแตกต่างกันไปทำให้ผู้รับข่าวสารแต่ละคนแสวงหา และได้ประโยชน์จากแต่ละสื่อไม่เหมือนกัน ทั้งนี้เพราะผู้รับข่าวสารแต่ละคนย่อมหันเข้าหาลักษณะเฉพาะอย่างจากสื่อที่จะสนองความต้องการ และทำให้ตนเองเกิดความพึงพอใจ

พฤติกรรมในการเลือกรับข่าวสารยังมีองค์ประกอบที่มีบทบาทสำคัญต่อกระบวนการเลือกสรรค้ของมนุษย์อีก ได้แก่ (Wilbur Schramm ,1973 : 121-122)

1. ประสบการณ์ ประสบการณ์ทำให้ผู้รับข่าวสารแตกต่างกัน
2. การประเมินสาระประโยชน์ของข่าวสาร ผู้รับข่าวสารจะแสวงหาข่าวสารเพื่อสนองจุดประสงค์ของตนอย่างใดอย่างหนึ่ง
3. ภูมิหลังแตกต่างกันทำให้มีความสนใจแตกต่างกัน
4. การศึกษาและสภาวะแวดล้อม ทำให้มีความแตกต่างในพฤติกรรมในการเลือกรับสื่อ และเนื้อหาข่าวสาร
5. ความสามารถในการรับข่าวสาร เกี่ยวกับสภาพร่างกายและจิตใจที่ทำให้พฤติกรรมในการเปิดรับข่าวสารต่างกัน
6. บุคลิกภาพทำให้มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทัศนคติการโน้มน้าวจิตใจและพฤติกรรมของผู้รับสาร
7. อารมณ์ สภาพทางอารมณ์ของผู้รับสาร จะทำให้ผู้รับสารเข้าใจความหมายของข่าวสาร หรืออาจเป็นอุปสรรคของความเข้าใจความหมายของข่าวสารก็ได้
8. ทัศนคติ จะเป็นตัวกำหนดท่าทีของการรับและตอบสนองต่อสิ่งเร้า หรือข่าวสารที่ได้รับ

3. ทฤษฎีเกี่ยวกับความรู้ ทัศนคติ และการมีส่วนร่วม (KAP)

แนวความคิดเกี่ยวกับความรู้ (Knowledge)

การสื่อสารและการเรียนรู้มีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด เนื่องจากการสื่อสารเป็นผลมาจากการเรียนรู้ การเรียนรู้เป็นผลอย่างหนึ่งของการสื่อสาร ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าเกือบจะเป็นไปไม่ได้เลยที่จะกล่าวถึงการสื่อสารโดยไม่มีการเรียนรู้(Read Hadley:1972)

หลักการเรียนรู้ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการสื่อสาร ได้แก่

1. บุคคลจะมีความสามารถในการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน ดังนั้นในการศึกษาเรื่องราวใด ๆ ก็ตามจำเป็นที่จะต้องคำนึงถึงลักษณะของกลุ่มเป้าหมาย

2. การเรียนรู้มีความสัมพันธ์กับการตอบสนองทางอารมณ์ ทั้งการสรรเสริญและการลงโทษ โดยทั่วไปแล้วการสรรเสริญจะให้ประสิทธิภาพในการเรียนรู้มากกว่าการทำโทษแต่บางครั้งการถูกทำโทษจะก่อให้เกิดการเรียนรู้ได้ดีเช่นเดียวกัน ถ้ามีการกระตุ้นอย่างเหมาะสม

3. การแสดงเป็นตัวอย่าง ทำให้เกิดการเรียนรู้ได้ดีกว่าการใช้การพูด

4. ทักษะที่ผู้รับมีต่อผู้ส่งสาร จะมีผลต่อทักษะที่มีต่อสารนั้น

5. ความจำมีความสัมพันธ์กับความใหม่สด เรามักจะจำและมีการตอบสนองต่อข่าวสารที่เพิ่งได้รับสด ๆ และการให้ข่าวสารซ้ำ ๆ กันจะก่อให้เกิดการจดจำและเก็บสารนั้นไว้

6. การมีส่วนร่วมทำให้เกิดการเรียนรู้

7. การนำเสนอด้วยวิธีแปลกใหม่ จะก่อให้เกิดประสิทธิภาพในการเรียนรู้มากกว่าการนำเสนอด้วยวิธีธรรมดา

เบนจามิน เอส บลูม (Benjamin S. Bloom, 1971 : 271) ได้ให้ความหมายของความรู้ว่า ความรู้เป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับการระลึกถึงเฉพาะเรื่อง หรือเรื่องทั่ว ๆ ไป ระลึกถึงวิธีการ กระบวนการ หรือสถานการณ์ต่าง ๆ โดยเน้นความจำ

คาร์เตอร์ วี กูด (Carter V. Good, 1973 : 325) ได้ให้ความหมายของความรู้ไว้ว่า ความรู้เป็นข้อเท็จจริง (Facts) ความจริง (Truth) กฎเกณฑ์และข้อมูลต่าง ๆ ที่มนุษย์ได้รับ และรวบรวมสะสมไว้จากมวลประสบการณ์ต่าง ๆ

ซวาล แพร์ตกุล (2526 : 201) กล่าวว่า ความรู้ คือการแสดงออกของสมรรถภาพ สมองด้านความจำโดยใช้วิธีให้ระลึกออกมาเป็นหลัก

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2523 : 130) กล่าวว่า ความรู้เป็นพฤติกรรมเบื้องต้นที่ผู้เรียนรู้สามารถจดจำได้หรือระลึกได้ โดยการมองเห็น ได้ยิน ความรู้ในที่นี้คือ ข้อเท็จจริง กฎเกณฑ์ คำจำกัดความ เป็นต้น

ประภาเพ็ญ สุวรรณ (2526 : 16) ได้ให้ความหมายว่า ความรู้พฤติกรรมขั้นต้น ซึ่งผู้เรียนเพียงแต่จำได้ อาจจะได้โดยการฝึกหรือการมองเห็น ได้ยิน จำได้ ความรู้ขั้นนี้ ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับคำจำกัดความ ความหมาย ข้อเท็จจริง ทฤษฎี กฎ โครงสร้าง และวิธีการแก้ปัญหา

จากความหมายต่าง ๆ ของความรู้ อาจสรุปได้ว่า ความรู้ คือ ข้อเท็จจริงต่าง ๆ ที่มนุษย์ได้สั่งสมไว้จากประสบการณ์ต่าง ๆ ประมวลเก็บไว้และสามารถระลึกออกมาได้เมื่อจะใช้ประโยชน์

เบนจามิน บี บลูม (Benjamin B. Bloom) ได้กล่าวถึงความสามารถที่เกิดจากการเรียนรู้ว่ามีองค์ประกอบ 6 ประการ คือ

1. ความรู้ (Knowledge) ทำให้ทราบถึงความสามารถในการจำและระลึกถึงเหตุการณ์หรือประสบการณ์ที่เคยพบมาแล้ว แบ่งเป็น
  - ก. ความรู้เกี่ยวกับเนื้อหา
  - ข. ความรู้เกี่ยวกับกลวิธี และการดำเนินการที่เกี่ยวกับสิ่งใดสิ่งหนึ่ง
2. ความเข้าใจ (Comprehensive) ทำให้ทราบถึงความสามารถในการใช้สติปัญญาและทักษะเบื้องต้นแบ่งเป็น
  - ก. การแปลความ คือ แปลจากแบบหนึ่งไปสู่อีกแบบหนึ่งโดยรักษาความหมายให้ถูกต้อง
  - ข. การตีความหมายคือ ขยายจากเนื้อหาเดิมด้วยการสร้างขึ้นในรูปแบบใหม่
3. การนำไปใช้ (Application)
4. การวิเคราะห์ (Analysis)
5. การสังเคราะห์ (Synthesis)
6. การประเมินค่า (Evaluation)

ความรู้ต่าง ๆ ย่อมมีความสัมพันธ์กับความรู้สึนึกคิด จิตใจของบุคคลต่างกันไป ตามกรอบประสบการณ์ของแต่ละคน จึงทำให้ความรู้จะมีอิทธิพลต่อความคิด ความรู้สึกจนอาจกล่าวได้ว่า ความรู้ก่อให้เกิดทัศนคติ

แนวความคิดเกี่ยวกับทัศนคติ (Attitude)

“ ทัศนคติ “ มาจากคำภาษาอังกฤษว่า “ Attitude “ ซึ่งมีรากศัพท์มาจากภาษาลาตินว่า “ Aptus “ แปลว่า โน้มเอียง เหมาะสม (Allport ,1967 : 3) คำนี้ได้มีผู้ใช้คำอื่น ๆ ในความหมายเดียวกันอีก เช่น เจนคติ เจตคติ เป็นต้น

นักจิตวิทยาและนักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายของคำว่า “เจตคติ” ไว้ดังนี้

แหล่งของทัศนคติ

ทัศนคติเป็นสิ่งที่เกิดจากการเรียนรู้ (Learning) จากแหล่งทัศนคติต่างๆ ที่สำคัญดังนี้ (ประภาเพ็ญ สุวรรณ, 2520 : 64-65)

1. ประสบการณ์เฉพาะอย่าง (Specific Experiences) เมื่อบุคคลมีประสบการณ์เฉพาะอย่างต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดในทางที่ดีหรือไม่ดี จะทำให้เกิดทัศนคติต่อสิ่งนั้นไปตามทิศทางที่เคยมีประสบการณ์มาก่อน

2. การติดต่อสื่อสารกับบุคคลอื่น (Communications) การได้ติดต่อสื่อสารกับบุคคลอื่นจะทำให้เกิดทัศนคติจากการรับรู้ข่าวสารต่าง ๆ จากผู้อื่นได้

3. สิ่งที่เป็นแบบอย่าง (Models) การเลียนแบบผู้อื่นทำให้เกิดทัศนคติขึ้นได้ โดยชั้นแรกเมื่อมีเหตุการณ์บางอย่าง บุคคลจะสังเกตว่าบุคคลอื่นปฏิบัติอย่างไร ชั้นต่อไปบุคคลนั้นจะแปลความหมายของการปฏิบัตินั้นในรูปของทัศนคติ

4. ความเกี่ยวข้องกับสถาบัน (Institutional Factors) ทัศนคติหลายอย่างของบุคคลเกิดขึ้นเนื่องจากความเกี่ยวข้องกับสถาบัน เช่น ครอบครัว โรงเรียน หรือหน่วยงาน เป็นต้น

เมื่อพิจารณาจากแหล่งที่มาของทัศนคติดังกล่าว จะเห็นได้ว่า องค์ประกอบสำคัญที่จะเป็นตัวเชื่อมโยงทำให้มนุษย์เกิดทัศนคติต่อสิ่งต่าง ๆ ก็คือการติดต่อสื่อสาร ทั้งนี้เพราะไม่ว่าทัศนคติจะเกิดจากประสบการณ์เฉพาะอย่าง การติดต่อสื่อสารกับบุคคลอื่น สิ่งที่เป็นแบบอย่าง หรือความเกี่ยวข้องกับสถาบัน ก็มักจะมีการติดต่อสื่อสารแทรกอยู่เสมอ จึงอาจกล่าวได้ว่าการติดต่อสื่อสารเป็นกิจกรรมที่สำคัญอย่างมากที่มีผลทำให้บุคคลเกิดทัศนคติต่อสิ่งต่าง ๆ ขึ้นได้

สำหรับความเกี่ยวข้องระหว่างทัศนคติกับการสื่อสารนั้นโรเจอร์ส (Rogers, 1973) ได้กล่าวไว้ว่า การสื่อสารมีผลสำคัญ 3 ประการ คือ

1. ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงความรู้ของผู้รับสาร (Change in Receiver's Knowledge)

2. ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทัศนคติของผู้รับสาร (Change in Receiver's Attitude)

3. ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านพฤติกรรมของผู้รับสาร (Change in Receiver's Behavior)

อัลพอร์ต (Allport ,1967 : 2) กล่าวว่า ทักษะคติ หมายถึง สภาวะของจิตใจและประสาท เกิดจากการได้รับประสบการณ์ ซึ่งมีผลโดยตรงต่อการตอบสนองของบุคคลต่อสภาวะต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับบุคคลนั้น

ชอว์ และไรท์ (Shaw and Wright ,1976 : 3) อธิบายว่าทักษะคติ หมายถึง ความรู้สึกทางจิตใจของบุคคล เนื่องจากการเรียนรู้ตลอดจนประสบการณ์ ซึ่งกระตุ้นให้บุคคลมีพฤติกรรมไปในทิศทางใดทิศทางหนึ่ง การตอบสนองต่อสิ่งเร้า หรือจินตนาการต่าง ๆ ที่บุคคลเข้าไปเกี่ยวข้อง

นิวคอมป์ (T.M. Newcomb, 1954 : 128-221) ได้อธิบายถึงทักษะคติว่า เป็นความโน้มเอียงของจิตใจที่มีต่อประสบการณ์ที่ได้รับและแสดงออกเป็นพฤติกรรมในลักษณะของความพึงพอใจ หรือไม่พึงพอใจ เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย หรือรู้สึกเฉย ๆ ไม่ชอบ ไม่เกลียด

เธอร์สโตน (Thurstone, อ้างถึงใน Charles A. Kiesler, Barry E. Collins and Norman Miller, 1969 : 1) ให้คำจำกัดความว่า ทักษะคติหรือความรู้สึกในทางบวกหรือลบในระดับมากน้อยที่คนเรามีต่อสิ่งหนึ่ง อาจได้แก่ สิ่งของ บุคคล คำพูด หรือความคิด เป็นต้น ซึ่งผู้รู้สึกสามารถบอกความแตกต่างว่าเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย

แมคโดนัลด์ (McDonald , 1959 : 564) ได้ให้ความหมายของทักษะคติไว้ว่า “ทักษะคติ” คือ ความโน้มเอียงที่จะแสดงพฤติกรรมในทางใดทางหนึ่ง หรือความพร้อมที่จะแสดงพฤติกรรมในทางใดทางหนึ่ง

โรเซนเบิร์ก และฮอร์แลนด์ (Rosenberg and Horland, 1961 : 1) ได้ให้ความหมายไว้ว่า “ทักษะคติ” คือ ท่าทางที่แสดงว่ามีใจโอนเอียงที่จะตอบสนองในสิ่งใดสิ่งหนึ่งไปในทางใดทางหนึ่ง ซึ่งอาจจะเป็นทางบวก (Positive) หรือทางลบ (Negative) ก็ได้

ฮิลการ์ด (Hilgard, 1962 : 214) ได้ให้ความหมายไว้ว่า “ทักษะคติ”คือ พฤติกรรมหรือความรู้สึกครั้งแรกที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ต่อแนวความคิดใดหรือสภาพการณ์ใดในทางเข้าหาหรือออกห่าง และเป็นความพร้อมที่จะตอบสนองในครั้งต่อ ๆ ไป ในทางเอนเอียงไปในลักษณะอย่างเต็ม เมื่อพบกับสิ่งนั้น หรือแนวความคิดนั้น หรือสถานการณ์นั้นอีก

เคนด์เลอร์ (Kendler , 1963 : 572) ได้ให้ความหมายของทักษะคติไว้ว่า “ทักษะคติ”คือภาวะความพร้อมของแต่ละบุคคลที่จะแสดงพฤติกรรมตอบสนองต่อสิ่งเร้าในสังครอบ

ตัวหรือแนวโน้มนั้นที่จะแสดงพฤติกรรมในทางสนับสนุนหรือต่อต้านสภาพการณ์บางอย่างต่อบุคคล สถาบันหรือแนวคิดบางอย่าง”

ซีคอร์ด และแบคแมน (Secord and Backman, 1964 : 97) ได้ให้ความหมายของทัศนคติว่าเป็น ความรู้สึก (Affective) ความนึกคิด (Cognitive) และพฤติกรรม (Behavioral) ของแต่ละบุคคลต่อสภาพแวดล้อม

เจสสิว บุรีภักดี (2517 : 218) ให้ความหมายว่า ทัศนคติเป็นความรู้สึกชอบหรือไม่ชอบที่มีต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด หรือบุคคลหนึ่งบุคคลใด ทัศนคติที่เรามีต่อสิ่งต่าง ๆ เกิดจากประสบการณ์หรือการเรียนรู้ทั้งสิ้น ดังนั้นจึงอาจเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลา ตามประสบการณ์ที่ได้รับเพิ่มขึ้น แต่กระบวนการเปลี่ยนแปลงอาจจะเร็วหรือช้าแล้วแต่ทัศนคติและประสบการณ์ใหม่ที่ได้รับ

นิพนธ์ คันธเสรี (2511 : 13) ให้ความหมายว่า ทัศนคติ เป็นสิ่งที่ซับซ้อนของการแสดงออกของบุคคลที่จะกระทำต่อสิ่งของ ต่อบุคคล หรือต่อสถานการณ์ ทัศนคติจึงมีความสำคัญในการมีปฏิริยาโต้ตอบต่อสิ่งต่าง ๆ ดังกล่าว หากบุคคลจะทำหรือแสดงออกอะไรสักอย่างหนึ่งออกมาต่อสิ่งใดของบุคคล โดยเฉพาะอย่างยิ่งในความสัมพันธ์ทางสังคม

ประภาเพ็ญ สุวรรณ (2526 : 3) กล่าวว่าทัศนคติ เป็นความคิดเห็นซึ่งมีอารมณ์เป็นส่วนประกอบ เป็นส่วนที่พร้อมที่จะมีปฏิริยาเฉพาะอย่างต่อสถานการณ์ภายนอก

สรุปว่า ทัศนคติ หมายถึงความรู้สึกชอบหรือไม่ชอบต่อที่หมาย ซึ่งอาจจะเป็นตัวบุคคล แนวความคิด คำพูด สิ่งของหรือสถานการณ์อย่างใดอย่างหนึ่ง ทัศนคติก่อรูปขึ้นจากประสบการณ์ส่วนบุคคล มีลักษณะค่อนข้างยืดหยุ่นคงทน แต่ก็เปลี่ยนแปลงได้ถ้ามีเหตุผลหรือเหตุการณ์ที่สำคัญเพียงพอ

ลักษณะที่สำคัญของทัศนคติประกอบไปด้วย

1. เป็นสิ่งที่อยู่ภายในตัวบุคคล ทัศนคติเป็นเรื่องของระเบียบความคิดที่เกิดขึ้นภายใน
2. ทัศนคติมิใช่เป็นสิ่งที่ติดตามตัวมาแต่กำเนิด คนทุกคนเกิดมาจะยังไม่มีทัศนคติใด ๆ ทั้งสิ้น แต่เมื่อได้ผ่านการเรียนรู้ก็จะก่อให้เกิดทัศนคติขึ้นมา การเรียนรู้ที่ก่อให้เกิด

ทัศนคติได้มาจากอิทธิพลของกลุ่มต่าง ๆ เช่น ครอบครัว เพื่อน สังคม เป็นต้น (พยอม วงศ์สารศรี, 2526)

3. ทัศนคติมีลักษณะมั่นคงถาวร ทัศนคติที่ได้ก่อตัวขึ้นมาแล้ว จะอยู่อย่างถาวร ยากต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างทันทีทันใด ทั้งนี้เพราะทัศนคติได้ก่อตัวขึ้นมาจากกระบวนการความคิด มีการประเมินผลและก็สรุปขึ้น

4. ทัศนคติเกิดขึ้นมาจากตัวบุคคลและสิ่งของเสมอ ทัศนคติเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจากการสัมผัสและเรียนรู้จากสิ่งภายนอก

ประเภทของทัศนคติ

บุคคลสามารถแสดงทัศนคติออกได้ 3 ประเภทด้วยกัน คือ

1. ทัศนคติเชิงบวก เป็นทัศนคติที่ชักนำให้บุคคลแสดงออก มีความรู้สึกหรืออารมณ์จากสภาพจิตใจโต้ตอบในด้านดีต่อบุคคลอื่น หรือเรื่องราวใด เรื่องราวหนึ่ง รวมทั้งหน่วยงาน องค์กร สถาบัน และการดำเนินกิจการขององค์กรและอื่น ๆ

2. ทัศนคติเชิงลบ คือทัศนคติที่สร้างความรู้สึกเป็นไปในทางเสื่อมเสียไม่ได้รับความเชื่อถือหรือไว้วางใจ อาจมีความเคลือบแคลงระแวงสงสัย รวมทั้งเกลียดชังต่อบุคคลใด บุคคลหนึ่ง เรื่องราวหรือปัญหาใดปัญหาหนึ่ง หรือหน่วยงาน องค์กร สถาบันและการดำเนินกิจการขององค์กร และอื่น ๆ

3. ทัศนคติที่บุคคลไม่แสดงความคิดเห็นในเรื่องราว หรือปัญหาใดปัญหาหนึ่ง หรือต่อบุคคลหน่วยงาน สถาน องค์กร และอื่น ๆ โดยสิ้นเชิง

ทัศนคติทั้ง 3 ประเภทนี้ บุคคลอาจจะมีเพียงประเภทเดียวหรือหลายประเภทรวมกันก็ได้ ขึ้นอยู่กับความมั่นคงในเรื่องความเชื่อ ความรู้สึกนึกคิด หรือค่านิยมอื่น ๆ ที่มีต่อบุคคล สิ่งของ การกระทำ หรือสถานการณ์ เป็นต้น ยิ่งถ้าทัศนคติของบุคคลแต่ละคนถูกกระตุ้นให้แสดงออกมาในรูปของความเห็นร่วมกันก็จะเปลี่ยนเป็น“สาธารณมติ” ไป

องค์ประกอบของทัศนคติ

องค์ประกอบของทัศนคติ ตามแนวความคิดของเทรนดิส (Triandis, 1971 : 2-3) มีอยู่ 3 ประการ ดังนี้

1. องค์ประกอบด้านความรู้ (Cognitive Component) ได้แก่ ความรู้และแนวความคิดที่บุคคลมีต่อสิ่งเร้า ไม่ว่าจะบุคคล กลุ่ม หรือสภาวะการณ์ใด ๆ ก็ตาม ความรู้และแนวความคิดดังกล่าว จะเป็นสิ่งกำหนดลักษณะและทิศทางของทัศนคติของบุคคล กล่าวคือ ถ้าบุคคลมี

ความรู้และแนวความคิดต่อสิ่งเร้านั้นไปในทางบวก (Positive) หรือทางลบ (Negative) ชัดเจนยิ่งขึ้น

2. องค์ประกอบด้านความรู้สึก (Affective Component) ได้แก่ อารมณ์ หรือความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อสิ่งเร้า อารมณ์หรือความรู้สึกดังกล่าวจะเป็นสิ่งกำหนดลักษณะและทิศทางของทัศนคติของบุคคล กล่าวคือ ถ้าบุคคลมีอารมณ์หรือความรู้สึกที่ดีต่อสิ่งใดบุคคลก็จะมีทัศนคติในทางบวกต่อสิ่งนั้น แต่ถ้าบุคคลมีอารมณ์หรือความรู้สึกที่ไม่ดีต่อสิ่งใด บุคคลก็จะมีทัศนคติในทางลบต่อสิ่งนั้น

3. องค์ประกอบด้านความพร้อมในการกระทำ (Behavioral Component) ได้แก่ พฤติกรรมของบุคคลที่แสดงออกต่อสิ่งเร้าอย่างใดอย่างหนึ่ง พฤติกรรมดังกล่าวจะเป็นสิ่งที่บอกลักษณะและทิศทางของทัศนคติของบุคคล กล่าวคือ ถ้าพฤติกรรมของบุคคลที่แสดงออกต่อสิ่งเร้านั้นชัดเจน แน่นนอน ทัศนคติก็น่าจะมีลักษณะชัดเจนแน่นอน และมีทิศทางเป็นทางบวกหรือเป็นทางลบชัดเจนด้วย

การเกิดทัศนคติ

ทัศนคติเกิดจากมูลเหตุ 2 ประการ กล่าวคือ

1. ทัศนคติเกิดจากประสบการณ์ที่บุคคลมีต่อสิ่งเร้าต่าง ๆ ทัศนคติของบุคคลเกิดจากประสบการณ์ทั้งในทางตรง (Direct Experience) และประสบการณ์ในทางอ้อม (Indirect Experience) ที่บุคคลมีต่อสิ่งเร้าต่าง ๆ ได้แก่ สิ่งของ บุคคล กลุ่มสังคม เรื่องราวหรือสถานการณ์ต่างๆ ประสบการณ์ต่างๆ ได้แก่ การได้พบ ได้เห็น ได้ปฏิบัติด้วยตนเองต่อสิ่งเร้าเหล่านั้น ประสบการณ์ทางอ้อม ได้แก่ การได้ยิน ได้ฟัง ได้อ่าน ได้ดูรูปภาพเกี่ยวกับสิ่งเร้า

ดังกล่าว ทั้งประสบการณ์ทางตรงและทางอ้อม ต่างทำให้บุคคลเกิดทัศนคติได้ทั้งสิ้น หากบุคคลไม่เคยมีประสบการณ์ ไม่ว่าจะ เป็นประสบการณ์ทางตรงหรือทางอ้อมต่อสิ่งเร้าแล้ว บุคคลก็จะไม่มีทัศนคติต่อสิ่งนั้น

2. ทัศนคติเกิดจากระบบค่านิยมและการตัดสินตามค่านิยม ทัศนคติของบุคคลเกิดจากระบบค่านิยม (Value System) และการตัดสินตามค่านิยม (Value Judgement) ในสังคม โดยที่กลุ่มชนแต่ละกลุ่ม มีค่านิยมและการตัดสินตามค่านิยมไม่เหมือนกันทัศนคติของแต่ละกลุ่มชนต่อสิ่งเดียวกันจึงอาจไม่เหมือนกัน “การที่บุคคลจะมีทัศนคติที่ดีหรือไม่ดีต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดหรือมีความรู้สึกว่่าสิ่งใดถูกหรือไม่ถูกย่อมขึ้นอยู่กับวัฒนธรรม ค่านิยม หรือมาตรฐานของกลุ่มหรือสังคมที่บุคคลนั้นร่วมใช้ชีวิตอยู่”

แหล่งของทัศนคติ

ทัศนคติเป็นสิ่งที่เกิดจากการเรียนรู้ (Learning) จากแหล่งทัศนคติต่างๆ ที่สำคัญดังนี้ (ประภาเพ็ญ สุวรรณ, 2520 : 64-65)

1. ประสบการณ์เฉพาะอย่าง (Specific Experiences) เมื่อบุคคลมีประสบการณ์เฉพาะอย่างต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดในทางที่ดีหรือไม่ดี จะทำให้เกิดทัศนคติต่อสิ่งนั้นไปตามทิศทางที่เคยมีประสบการณ์มาก่อน
2. การติดต่อสื่อสารกับบุคคลอื่น (Communications) การได้ติดต่อสื่อสารกับบุคคลอื่นจะทำให้เกิดทัศนคติจากการรับรู้ข่าวสารต่าง ๆ จากผู้อื่นได้
3. สิ่งที่เป็นแบบอย่าง (Models) การเลียนแบบผู้อื่นทำให้เกิดทัศนคติขึ้นได้โดยชั้นแรกเมื่อมีเหตุการณ์บางอย่าง บุคคลจะสังเกตว่าบุคคลอื่นปฏิบัติอย่างไร ชั้นต่อไปบุคคลนั้นจะแปลความหมายของการปฏิบัตินั้นในรูปของทัศนคติ
4. ความเกี่ยวข้องกับสถาบัน (Institutional Factors) ทัศนคติหลายอย่างของบุคคลเกิดขึ้นเนื่องจากความเกี่ยวข้องกับสถาบัน เช่น ครอบครัว โรงเรียน หรือหน่วยงาน เป็นต้น

เมื่อพิจารณาจากแหล่งที่มาของทัศนคติดังกล่าว จะเห็นได้ว่า องค์ประกอบสำคัญที่จะเป็นตัวเชื่อมโยงทำให้มนุษย์เกิดทัศนคติต่อสิ่งต่าง ๆ ก็คือการติดต่อสื่อสาร ทั้งนี้เพราะไม่ว่าทัศนคติจะเกิดจากประสบการณ์เฉพาะอย่าง การติดต่อสื่อสารกับบุคคลอื่น สิ่งที่เป็นแบบอย่าง หรือความเกี่ยวข้องกับสถาบัน ก็มักจะมีการติดต่อสื่อสารแทรกอยู่เสมอ จึงอาจกล่าวได้ว่าการติดต่อสื่อสารเป็นกิจกรรมที่สำคัญอย่างมากที่มีผลทำให้บุคคลเกิดทัศนคติต่อสิ่งต่างๆขึ้นได้

สำหรับความเกี่ยวข้องระหว่างทัศนคติกับการสื่อสารนั้นโรเจอร์ส (Rogers, 1973) ได้กล่าวไว้ว่า การสื่อสารมีผลสำคัญ 3 ประการ คือ

1. ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงความรู้ของผู้รับสาร (Change in Receiver's Knowledge)
2. ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทัศนคติของผู้รับสาร (Change in Receiver's Attitude)
3. ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านพฤติกรรมของผู้รับสาร (Change in Receiver's Behavior)

การเปลี่ยนแปลงของทัศนคติ

ทัศนคติของบุคคลสามารถถูกทำให้เปลี่ยนแปลงได้หลายวิธี อาจจะโดยวิธีที่ทำให้บุคคลได้รับข่าวสารต่าง ๆ ซึ่งมาจากบุคคลอื่น หรือ สื่อมวลชนต่าง ๆ ข่าวสารที่ได้รับจะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงองค์ประกอบของทัศนคติด้านการเรียนรู้ เป็นที่เชื่อกันว่า ถ้าองค์ประกอบส่วนใดส่วนหนึ่งเปลี่ยนแปลง องค์ประกอบด้านอื่นจะมีแนวโน้มเปลี่ยนแปลงด้วยเช่นกัน เช่น ถ้าองค์ประกอบด้านการเรียนรู้เปลี่ยนแปลง ก็จะมีแนวโน้มทำให้องค์ประกอบด้านความรู้สึกและพฤติกรรมที่แสดงออกเปลี่ยนไปด้วย

แมคกายร์ (W.J. McGuire, 1969) ได้อธิบายขั้นตอนของกระบวนการเปลี่ยนแปลงทัศนคติซึ่งประกอบด้วยขั้นตอนต่าง ๆ 5 ขั้นตอนด้วยกันคือ

1. การใส่ใจ (Attention)
2. ความเข้าใจ (Comprehension)
3. การยอมรับ (Yielding)
4. การเก็บเอาไว้ (Retention)
5. การกระทำ (Action)

แหล่งสาร (Source) อาจจะเป็นบุคคล กลุ่มบุคคลหรือสื่อมวลชนก็ได้ แหล่งดังกล่าวนี้จะผลิตข่าวสารผ่านทางคำพูด ทางกรกระทำของบุคคล ทางการตัดสินใจของกลุ่มหรือเป็นข้อความที่ดีพิมพ์ลงในหนังสือพิมพ์ นิตยสาร หรือการกระทำที่จัดผ่านทางวิทยุหรือโทรทัศน์ โดยแหล่งสารนี้จะต้องมีลักษณะน่าเชื่อถือและเป็นที่ยอมรับของสังคมนั้น ๆ จึงจะมีอิทธิพลทำให้เกิดความเห็นคล้อยตามหรือมีการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ ได้ (ประภาเพ็ญ สุวรรณ, 2526)

โฮพลแลนด์ และ วีส์ (Hovland and Weiss, 1951) มีความเห็นสอดคล้องกันว่า ถ้าใช้คำพูดชักจูงหรือให้ข่าวสารชักจูงอย่างเดียวกันแล้ว แหล่งที่มีลักษณะน่าเชื่อถือจะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงความคิดเห็นในบุคคลได้มากกว่าแหล่งที่ไม่น่าเชื่อถือ

ในด้านสื่อ (Media) เดอ เฟลอร์ (De fleur, 1970) ได้รวบรวมแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับอิทธิพลของสื่อต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุคคลในทฤษฎีสื่อมวลชนโดยการพิจารณาปัจจัยต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นเป็นตัวแปรแทรก (Intervening Variables) ระหว่างสื่อซึ่งเป็นตัวกระตุ้น (Stimulus) กับการตอบสนอง (Response) โดยแยกเป็นทฤษฎีต่างๆ ดังนี้

1. ทฤษฎีความแตกต่างของเอกบุคคล (The Individual Differences Theory) ทฤษฎีกล่าวถึงความแตกต่างของมนุษย์ในด้านโครงสร้างทางจิตวิทยาส่วนบุคคล การที่มนุษย์เรียนรู้ต่าง ๆ มีสภาวะแวดล้อมที่เติบโตขึ้นมาต่างกัน เป็นผลให้เกิดรูปแบบของทัศนคติ ค่านิยมความเชื่อถือประกอบกันเป็นบุคลิกภาพส่วนบุคคล อันเป็นสิ่งที่ทำให้บุคคลแต่ละคนมีความแตกต่างกัน ลักษณะโครงสร้างทางบุคลิกภาพเหล่านี้จะมีส่วนสำคัญต่อการกำหนดพฤติกรรมกรรมการรับรู้หรือการเรียนรู้ของมนุษย์ในเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ตลอดจนการรับข่าวสารต่าง ๆ แตกต่างกัน

2. ทฤษฎีการจัดลำดับชั้นทางสังคม(The Social Categories Theory) ทฤษฎีกล่าวถึงในสังคมซึ่งประกอบด้วยบุคคลต่าง ๆ ซึ่งรวมตัวกันเป็นกลุ่มที่มีความแตกต่างกัน โดยนำเอาลักษณะพื้นฐานบางประการที่เหมือนกัน เช่น เพศ อายุ รายได้ สถานภาพทางเศรษฐกิจ และสังคมมารวมบุคคลเข้าไว้กลุ่มเดียวกัน และถือว่ามีโครงสร้างทางสังคมใกล้เคียงกัน โดยถือว่าตัวแปรเหล่านี้มีผลต่อการเปิดรับข่าวสารจากสื่อมวลชน และทำนองเดียวกัน ตัวแปรเหล่านี้ก็จะเป็นตัวแทรก (Intervening Variable) ระหว่างพฤติกรรมกรรมการเปิดรับข่าวสารคล้าย ๆ กันและขณะเดียวกันก็จะมีปฏิกิริยาตอบสนองต่อเนื้อหาข่าวสารคล้าย ๆ กันด้วย

3. ทฤษฎีความสัมพันธ์ทางสังคม(The Social Relationships Theory) ทฤษฎีนี้กล่าวถึงความสัมพันธ์ภายในกลุ่มว่ามีอิทธิพลต่อการสื่อสาร ซึ่งเป็นที่ยอมรับว่าความสัมพันธ์แบบไม่เป็นทางการในกลุ่มเพื่อนบ้าน เครือญาติ มีบทบาทสำคัญต่อการกระทำของบุคคล นักสังคมวิทยาชนบท เชื่อว่าเครือญาติของชาวนามีส่วนสำคัญต่อการตัดสินใจยอมรับหรือไม่ยอมรับต่อการเปลี่ยนแปลงใหม่ ๆ ครอบครัวในสังคมชนบทมีความผูกพันกับเพื่อนบ้านอย่างแน่นแฟ้น ผู้นำความคิดเห็นในสังคมจะเป็นบุคคลที่มีอิทธิพลต่อการแพร่กระจายข่าวสาร ความคิด และการตัดสินใจยอมรับของบุคคลในสังคมนั้น

4. ทฤษฎีบรรทัดฐานทางสังคม (The Cultural Norms Theory) ทฤษฎีนี้กล่าวว่าพฤติกรรมของบุคคลอาจขึ้นอยู่กับบรรทัดฐานและเหตุการณ์แวดล้อมในสังคม เช่น กรณีที่สื่อมีเนื้อหาสาระเป็นไปตามบรรทัดฐานอย่างใดอย่างหนึ่ง ก็จะมีผลให้บุคคลคล้อยตาม เพราะโดยปกติแล้วบุคคลย่อมประพฤติตามแนวบรรทัดฐานของสังคม เขากล่าวว่าสื่อมวลชนมีอิทธิพลทางอ้อมต่อพฤติกรรมของบุคคล 3 ทาง คือ

- เนื้อหาของสื่อมวลชนสามารถยับยั้งแบบอย่างต่อความเป็นอยู่ที่จะทำให้คนเชื่อว่าแบบอย่างต่าง ๆ ในสังคมจะถูกดำรงไว้ต่อไปหากบุคคลในสังคมส่งเสริมสนับสนุน
- สื่อมวลชนสามารถสร้างความรับผิดชอบร่วมกันในสังคม

- สื่อมวลชนสามารถเปลี่ยนแบบอย่างการดำเนินชีวิต และพฤติกรรมจากแบบหนึ่งไปสู่อีกแบบหนึ่งได้โดยช่วยให้เกิดพฤติกรรมใหม่แต่ต้องใช้ระยะเวลาเปลี่ยน

แนวความคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม (Practice)

ความหมายของการมีส่วนร่วมที่มีผู้ให้ไว้ดังนี้

นิรันดร์ จงวุฒิเวทย์ (อ้างใน ทวีทอง หงษ์วิวัฒน์, 2527 : 183) กล่าวว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง การเกี่ยวข้องทางด้านจิตใจและอารมณ์ (Mental and Emotional Involvement) ของบุคคลหนึ่งในสภาพการณ์กลุ่ม (Group Situation) ซึ่งผลของความเกี่ยวข้องดังกล่าวเป็นเหตุเร้าใจให้กระทำการให้ (Contribution) บรรลุจุดมุ่งหมายของกลุ่มนั้นกับทั้งทำให้เกิดความรู้สึกรับผิดชอบกับกลุ่มดังกล่าวด้วย

สุรพงษ์ โสธนะเสถียร (สุรพงษ์ โสธนะเสถียร : 2533) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมคือการกระทำหรือพฤติกรรมใดๆ ของคนเรา ส่วนใหญ่เป็นการแสดงออกของบุคคล โดยมีพื้นฐานที่มาจากความรู้ และทัศนคติของบุคคล การที่บุคคลมีพฤติกรรมแตกต่างกันก็เนื่องมาจากการมีความรู้ และทัศนคติที่แตกต่างกันเกิดขึ้นได้ก็เพราะความแตกต่างอันเนื่องมาจากการเปิดรับสื่อ และความแตกต่างในการแปลความสารที่ตนเองได้รับ จึงก่อให้เกิดประสบการณ์สั่งสมที่แตกต่างกัน อันมีผลกระทบต่อพฤติกรรมของบุคคล

แนวความคิดเกี่ยวกับการที่ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชนนั้นได้บังเกิดขึ้นกับชุมชนต่าง ๆ ทั่วโลก ซึ่งการมีส่วนร่วมเกิดจากแนวคิด 3 ประการ คือ (นิรันดร์ จงวุฒิเวทย์ อ้างถึงใน ทวีทอง หงษ์วิวัฒน์, 2527 : 182-183)

1. ความสนใจและความห่วงกังวลร่วมกัน ซึ่งเกิดจากความสนใจและความห่วงกังวลของบุคคล ซึ่งบังเอิญพ้องต้องกัน กลายเป็นความสนใจและความห่วงกังวลร่วมกันของส่วนรวม
2. ความเดือดร้อน และความไม่พึงพอใจร่วมกันที่มีต่อสถานการณ์ที่เป็นอยู่นั้นลงมือกระทำร่วมกัน
3. การตกลงใจร่วมกันที่จะเปลี่ยนแปลงกลุ่ม หรือชุมชนไปในทิศทางที่ปรารถนาการตัดสินใจร่วมกันนี้ จะต้องรุนแรงมากพอที่จะทำให้เกิดความคิดริเริ่มกระทำที่สนองตอบความเห็นชอบของคนส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกักิจกรรมนั้น

อย่างไรก็ตาม การมีส่วนร่วมอาจจะเกิดจากแนวคิดอื่น ๆ เช่น

1. ความศรัทธา ที่มีต่อความเชื่อถือบุคคลสำคัญและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การลงแขก การบำเพ็ญประโยชน์
2. ความเกรงใจ ที่มีต่อบุคคลที่เคารพนับถือ หรือมีเกียรติยศตำแหน่ง ทำให้ประชาชนเกิดความเกรงใจที่จะมีส่วนร่วมด้วยทั้ง ๆ ที่ยังไม่มีศรัทธา หรือความเต็มใจอย่างเต็มเปี่ยมที่จะกระทำ เช่นผู้ใหญ่ออกปากขอแรงผู้น้อยก็จะช่วย
3. อำนาจบังคับ ที่เกิดจากบุคคลที่มีอำนาจเหนือกว่า ทำให้ปวงชนถูกบีบบังคับให้มีส่วนร่วมในการกระทำต่าง ๆ เช่น การออกกฎหมาย

รูสโซ (Rousseau อ้างถึงใน บุญชัย เกิดปัญญาวัฒน์ , 2535) ได้เขียนทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม (A Participation Theory of Democracy) ไว้ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมต้องอยู่บนพื้นฐานของเสรีภาพในการตัดสินใจว่าจะเลือกในการมีส่วนร่วมหรือไม่ที่สำคัญคือ จะต้องไม่มีใครเป็นนายใคร หรือเป็นนายแห่งชีวิตใคร
2. กระบวนการมีส่วนร่วมนั้นจะต้องขึ้นอยู่กับพื้นฐานของความเสมอภาค และความสามารถพึ่งพาตนเอง ซึ่งจะทำให้เกิดการตระหนัก รับผิดชอบ ในความสำคัญของการมีส่วนร่วมของตนเอง

จากนิยามและแนวคิดต่าง ๆ ที่ได้กล่าวมาและสรุปได้ว่าการมีส่วนร่วม หมายถึงการกระทำที่สามารถสังเกตได้ และประกอบไปด้วยการร่วมและการสมยอมประพฤติตามพฤติกรรมของกลุ่มที่คาดหวังไว้

ช่องว่างของความรู้ ทักษะ และ การมีส่วนร่วม (KAP Gap)

การเปลี่ยนแปลงทัศนคติขึ้นอยู่กับความรู้ ถ้ามีความรู้ ความเข้าใจดี ทัศนคติก็จะเปลี่ยนแปลง และเมื่อทัศนคติเปลี่ยนแปลงแล้วก็จะมีการยอมรับปฏิบัติหรือเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ทั้งความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกัน ดังนั้นการที่จะมีการยอมรับหรือปฏิเสธสิ่งใดต้องพยายามเปลี่ยนทัศนคติก่อน โดยการให้ความรู้

โรเจอร์ส (Rogers, 1971) เรียกว่า ช่องว่างของความรู้ ทักษะ และการยอมรับปฏิบัติหรือ KAP-gap และได้อธิบายว่า ทักษะกับพฤติกรรมของบุคคลนั้นไม่สัมพันธ์กันอย่างต่อเนื่องเสมอไป กล่าวคือเมื่อการสื่อสารก่อให้เกิดความรู้และทัศนคติในทางบวกต่อสิ่งที่เผยแพร่แล้ว แต่ในขั้นการยอมรับปฏิบัติอาจมีผลในทางตรงกันข้ามก็ได้ ถึงแม้ว่าโดยส่วนใหญ่เมื่อบุคคลมีทัศนคติอย่างไรแล้วก็มีความโน้มเอียงที่จะปฏิบัติตามทัศนคติของตนก็ตาม แต่พฤติกรรมเช่นนี้จะไม่เกิดขึ้นเสมอไป ทั้งนี้เพราะในบางกรณีอาจเกิด KAP-gap ขึ้นได้ กล่าว

โดยสรุปก็คือ ในกรณีทั่วไปเมื่อบุคคลมีความรู้ ทักษะคติเช่นไรจะแสดงพฤติกรรมไปตามความรู้ และทัศนคตินั้นคือ K (Knowledge) A (Attitude) P (Practice) จะเกิดขึ้นอย่างสอดคล้องกัน หรือสัมพันธ์กัน แต่จะไม่เกิดขึ้นเสมอไปในทุกกรณีไป

ในการปิดช่องว่างของความรู้ ทักษะคติ และการยอมรับปฏิบัติ KAP-gap นี้ โรเจอร์ส (Rogers, 1983) ได้เสนอวิธีแก้ไข 4 ประการ คือ

1. การให้ความรู้เกี่ยวกับวิธีการใช้ให้มากขึ้น กล่าวคือต้องให้ความรู้เกี่ยวกับวิธีการให้กลุ่มเป้าหมายเข้าใจอย่างแท้จริงถึงวิธีการใช้หรือการปฏิบัติต่อสิ่งที่เผยแพร่ให้
2. ให้คำแนะนำในการปฏิบัติ ซึ่งสามารถทำได้โดยใช้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมเข้าไปติดต่อกับสมาชิกที่ต้องการรับนวัตกรรม โดยให้คำแนะนำอย่างใกล้ชิด
3. โดยการให้รางวัลแก่ผู้ที่ยอมรับนวัตกรรม หรือยอมรับปฏิบัติเพื่อเป็นการจูงใจแก่สมาชิกอื่น ๆ ที่ยังไม่ยอมรับ
4. การใช้กลยุทธ์ในการโน้มน้าวใจโดยวิธีการใช้สื่อบุคคลที่เป็นเจ้าหน้าที่ส่งเสริมผู้นำทางความคิดเข้าไปติดต่อกับสมาชิก หรือกลุ่มเพื่อนฝูง เพื่อโน้มน้าวใจสมาชิกให้เกิดการยอมรับปฏิบัติอีกอย่างหนึ่ง

4. ทฤษฎีและแนวคิดการสื่อสารงานนวัตกรรม

โรเจอร์สและสเวนนิ่ง(Rogers with Svenning อ้างถึงใน ปรมะ สตะเวทิน, 2540:147)กล่าวว่าการพัฒนาสังคมหมายถึงการเปลี่ยนแปลงสังคม(social change)ซึ่งเป็นกระบวนการที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อโครงสร้าง(structure)และหน้าที่(function) ในสังคม

กระบวนการเปลี่ยนแปลงทางสังคมมี 3 ขั้นตอนด้วยกันคือ (เสถียร เขยประทับ, 2525:2)

1. การประดิษฐ์ คือ กระบวนการที่ความคิดใหม่ สิ่งใหม่ หรือวิธีปฏิบัติใหม่ถูกประดิษฐ์หรือพัฒนาขึ้นมา
2. การเผยแพร่ คือ กระบวนการที่ความคิดใหม่ สิ่งใหม่ หรือวิธีปฏิบัติใหม่ถูกถ่ายทอดไปยังสมาชิกในระบบสังคม
3. ผล คือ การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในระบบสังคม เนื่องมาจากการยอมรับหรือปฏิเสธนวัตกรรม

ปรมะ สตะเวทิน กล่าวว่่าประเภทของการเปลี่ยนแปลงสังคม พิจารณาจากเกณฑ์ 2 เกณฑ์ร่วมกัน

1. แหล่งของความคิดใหม่ (Origin of the new idea) หมายถึงแหล่งที่สร้างนวัตกรรม เกิดจากภายในสังคมและภายนอกสังคม
2. ความต้องการหรือความรู้สึกว่าควรมีการเปลี่ยนแปลง (Recognition of the need for change)

ดังนั้นเราจึงแบ่งออกได้เป็น 4 ประเภท คือ

1. Immanent Change หมายถึง ทั้งความต้องการการเปลี่ยนแปลงและแหล่งของความคิดใหม่เกิดขึ้นจากในสังคมเอง ซึ่งเป็นสุดยอดของการพัฒนาเพราะคนในสังคมเห็นว่าควรมีการเปลี่ยนแปลงและร่วมกันก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลง
2. Induced Immanent Change หมายถึง คนภายนอกแนะนำให้มีการเปลี่ยนแปลง ส่วนแหล่งของความคิดใหม่หรือวิธีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นจากสังคมนั่นเอง
3. Selective Contact Change หมายถึง แหล่งความคิดใหม่มาจากภายนอก การตัดสินใจเปลี่ยนแปลงเกิดจากภายในสังคม
4. Directed Contact Change / Planned Change หมายถึง ทั้งความรู้สึกว่าควรมีการเปลี่ยนแปลงและความคิดใหม่หรือวิธีการเปลี่ยนแปลง มาจากภายนอกสังคม

การเปลี่ยนแปลงสังคมเกิดขึ้นได้ใน 2 ระดับ (ปรมะ สตะเวทิน, 2540:147)

ระดับที่ 1 การเปลี่ยนแปลงในระดับบุคคล (Individual Social Change) เรียกว่า ความทันสมัย (Modernization) ซึ่งเป็นกระบวนการที่บุคคลซึ่งเป็นสมาชิกของสังคมเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตแบบเก่า (traditional way of life) มาเป็นแบบใหม่ ซึ่งมีความสลับซับซ้อนมากขึ้น (more complex), มีความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีมากขึ้น (technologically advanced) และมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว (rapidly changing)

ระดับที่ 2 การเปลี่ยนแปลงในระดับสังคม (Social System Change) เรียกว่าการพัฒนา (Development) ซึ่งหมายถึง การที่ความคิดใหม่ (new ideas) ถูกนำมาใช้ในสังคมเพื่อให้รายได้ต่อหัวของประชากรเพิ่มขึ้น (higher per capita income) และมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น (higher levels of living) โดยใช้วิธีการผลิตที่ทันสมัยขึ้น (more modern production methods) ตลอดจนการมีสถาบันสังคมที่ดีขึ้น (improved social organization)

การเปลี่ยนแปลงทั้งในระดับบุคคลและระดับสังคมหรือประเทศนั้นมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดและจะต้องเกิดขึ้นควบคู่กันไป ตลอดจนมีผลกระทบซึ่งกันและกัน(ปรมะ สตะเวทิน,2540:148)

โรเจอร์ส (Rogers and Shoemaker, 1971) ได้ให้ความหมายของ นวัตกรรม (Innovation) ไว้ว่าหมายถึง ความคิด การกระทำ หรือสิ่งของซึ่งบุคคลเห็นว่าเป็นของใหม่ไม่ว่าสิ่งนั้นจะเป็นของใหม่โดยนับตั้งแต่แรกพบ หรือไม่ แต่ขึ้นอยู่กับการณ์ที่บุคคลรับรู้ว่าเป็นของใหม่ โดยความเห็นของบุคคลเอง จะเป็นเครื่องตัดสินการตอบสนองของบุคคลที่มีต่อสิ่งนั้น ถ้าบุคคลเห็นว่าอะไรเป็นสิ่งใหม่สำหรับตน สิ่งนั้นก็ป็นนวัตกรรม ซึ่งคำว่า “ใหม่” ตามความหมายของนวัตกรรมไม่ใช่ความคิด การกระทำหรือสิ่งของใหม่จริงๆ บุคคลอาจเคยได้ยินเกี่ยวกับนวัตกรรมก่อนแต่ยังไม่เกิดทัศนคติชอบหรือไม่ชอบนวัตกรรมนั้น หรือยังไม่เคยยอมรับหรือปฏิเสธนวัตกรรมนั้นขึ้น จากแนวความคิดเกี่ยวกับนวัตกรรมนี้จะเห็นได้ว่า การเกษตรทฤษฎีใหม่จัดได้ว่าเป็นนวัตกรรมอย่างหนึ่ง ดังนั้นจึงต้องมีการสื่อสารนวัตกรรมนี้ไปสู่ประชาชน

องค์ประกอบของการเผยแพร่ นวัตกรรม

องค์ประกอบในการเผยแพร่ นวัตกรรมจำเป็นต้องมีองค์ประกอบอย่างน้อย 4 ประการที่ทำให้การเผยแพร่ประสบความสำเร็จ ได้แก่ (Rogers and shoemaker, 1971:18)

1. มีนวัตกรรม (innovation)
2. ซึ่งถูกถ่ายทอดผ่านช่องทาง (channels)
3. ในระยะเวลาหนึ่ง (over time)
4. ไปยังสมาชิกในสังคม

1. นวัตกรรม

ในการยอมรับหรือปฏิเสธนวัตกรรมนั้นความเร็วหรือช้าในการยอมรับนวัตกรรมใดๆ นั้น ขึ้นอยู่กับคุณลักษณะของนวัตกรรม ดังต่อไปนี้ (Rogers and shoemaker, 1971:22-23)

1.1 ประโยชน์เชิงเทียบ (Relative Advantage) คือการที่ผู้ยอมรับนวัตกรรมรู้สึกว่าการพัฒนานั้นดีกว่ามีประโยชน์มากกว่าสิ่งเก่า หรือวิธีปฏิบัติแบบเดิม

1.2 ความสอดคล้อง (Compatibility) คือระดับของความสัมพันธ์ของนวัตกรรมที่สอดคล้องกับค่านิยม ความเป็นอยู่ ประสบการณ์ในอดีตและแนวโน้มความต้องการของผู้รับนวัตกรรม

1.3 ความซับซ้อน (Complexity) คือ ระดับของความยากง่ายในการทำความเข้าใจหรือในการนำนวัตกรรมมาใช้

1.4 การทดลองใช้ได้ (Trialability) คือระดับที่นวัตกรรมสามารถแบ่งออกเป็น ส่วนย่อยได้เพื่อการนำไปทดลองใช้

1.5 การสังเกตเห็นได้ (Observability) คือระดับที่บุคคลสามารถสังเกตเห็น ผลของนวัตกรรมได้

2. ช่องสาร

การสื่อสารเพื่อการเผยแพร่ นวัตกรรม เป็นกระบวนการที่สารถูกถ่ายทอด จากแหล่งสารไปยังผู้รับสาร โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะเปลี่ยนแปลงระดับความรู้ ทักษะ และ พฤติกรรมบางประการของผู้รับสาร

ช่องทางการสื่อสารที่นำมาใช้ในการเผยแพร่ นวัตกรรม ประกอบด้วย

2.1 ช่องทางการสื่อสารระหว่างบุคคลและช่องทางการสื่อสารมวลชน ซึ่ง ทั้ง 2 ช่องทางมีความสำคัญในชั้นต่าง ๆ ของกระบวนการตัดสินใจเกี่ยวกับนวัตกรรมแตกต่างกันคือ ช่องทางการสื่อสารมวลชน มีความสำคัญในชั้นความรู้และช่องทางการสื่อสารระหว่าง บุคคลมีความสำคัญในชั้นจงใจ นอกจากนี้ โรเจอร์ส และ ชูเมคเกอร์ (Rogers and Shoemaker, 1971) ยังได้กล่าวว่า สำหรับในประเทศกำลังพัฒนานั้น ช่องทางการสื่อสารระหว่างบุคคลมีความสำคัญในชั้นความรู้ด้วย

2.2 ช่องทางการสื่อสารภายในสังคมและช่องทางการสื่อสารภายนอก สังคมในการแบ่งประเภทช่องทางการสื่อสารภายในสังคม ขึ้นอยู่กับจุดเริ่มต้น กล่าวคือ ช่อง ทางการสื่อสารภายในมีจุดเริ่มต้นที่ระบบสังคมของผู้รับสาร ช่องทางการสื่อสารภายนอกมีจุด เริ่มต้นจากภายนอกระบบสังคม เช่น การพูดปากต่อปากเพื่อกระจายข่าวสารอาจเป็นไปได้ทั้ง ภายนอกหรือภายใน ขึ้นอยู่กับแหล่งข่าวสารนั้นอยู่ภายในหรือภายนอกสังคมของผู้รับสาร

การตัดสินใจเลือกใช้สื่อในการเผยแพร่ นวัตกรรมของผู้ส่งสารนั้นโดยปกติยึดหลัก สำคัญ 2 ประการคือ (ประมา สตะเวทิน)

(1) วัตถุประสงค์ของการเผยแพร่ อยู่ในขั้นตอนใดของกระบวนการตัดสินใจเกี่ยวกับ นวัตกรรมของประชาชน

(2) ประชาชนเป้าหมาย มีลักษณะ มีพฤติกรรมการใช้สื่อและมีความสามารถในการ รับสารอย่างไร มีสื่ออะไรในการรับสาร

3. ช่วงระยะเวลา

ช่วงระยะเวลาเข้ามาเกี่ยวข้องกับกระบวนการเผยแพร่นวัตกรรม 3 สถานการณ์ด้วยกันคือ

- (1) เกี่ยวข้องกับกระบวนการในการตัดสินใจเกี่ยวกับนวัตกรรม
- (2) เกี่ยวข้องกับความเร็วหรือช้าของบุคคลในการยอมรับนวัตกรรมเมื่อเปรียบเทียบกับสมาชิกคนอื่นในสังคมเดียวกัน
- (3) เกี่ยวข้องกับอัตราการยอมรับนวัตกรรมในสังคมหนึ่ง ๆ ซึ่งโดยปกติจะวัดดูว่าในช่วงเวลาหนึ่งหลังจากที่ได้มีการเผยแพร่วัตกรรมแล้ว มีคนยอมรับนวัตกรรมมากน้อยแค่ไหน

3.1 กระบวนการในการตัดสินใจเกี่ยวกับนวัตกรรม

เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นในสมองที่บุคคลจะต้องผ่านขั้นหรือระยะต่าง ๆ ตั้งแต่ขั้นแรกที่ตื่นตัวเกี่ยวกับนวัตกรรมไปจนถึงขั้นตัดสินใจที่จะยอมรับหรือปฏิเสธนวัตกรรมและในที่สุดถึงขั้นยืนยันการตัดสินใจที่กระทำไปแล้ว กระบวนการตัดสินใจเกี่ยวกับนวัตกรรมมี 4 ขั้นตอนคือ (เสถียร เชยประทับ, 2525:41)

3.1.1 **ขั้นความรู้ (Knowledge)** เป็นขั้นที่บุคคลรู้ว่ามึนวัตกรรมอยู่และมีความเข้าใจถึงหน้าที่ของนวัตกรรมนั้น

3.1.2 **ขั้นจูงใจ (Persuasion)** เป็นขั้นที่บุคคลสร้างทัศนคติที่ชอบหรือไม่ชอบนวัตกรรม

3.1.3 **ขั้นตัดสินใจ (Decision)** เป็นขั้นที่บุคคลทำกิจกรรมซึ่งนำไปสู่การเลือกที่จะยอมรับหรือปฏิเสธนวัตกรรม

3.1.4 **ขั้นการนำมาใช้ (Implementation)** เป็นขั้นที่บุคคลนำนวัตกรรมไปใช้

3.1.5 **ขั้นทบทวนการตัดสินใจ (Confirmation)** เป็นขั้นที่บุคคลแสวงหาข้อมูลเพื่อสนับสนุนการตัดสินใจเกี่ยวกับนวัตกรรมที่กระทำไปแล้ว แต่อาจเปลี่ยนการตัดสินใจได้หากทราบข้อมูลข่าวสารอื่น ๆ ที่ขัดแย้งกับนวัตกรรมนั้น

จากการศึกษาเรื่องการสื่อสารนวัตกรรมของโรเจอร์สและชูเมคเกอร์ (Rogers and Shoemaker อังโนเสถียร เชยประทับ ,2528) กล่าวถึงความพ้องกันหรือการไปด้วยกันระหว่างความรู้และพฤติกรรมพบว่า การมีความรู้เกี่ยวกับนวัตกรรมและการยอมรับนวัตกรรมเน้นของสองอย่างที่แตกต่างกัน บุคคลส่วนมากมีความรู้เกี่ยวกับนวัตกรรมหลายๆ อย่างที่เข้าไม่เคยยอมรับนำไปใช้เลย เหตุผลคือเขาเห็นว่านวัตกรรมไม่เกี่ยวข้องหรือไม่ประโยชน์กับตน ความคิดเกี่ยวกับนวัตกรรมก็จะหยุดอยู่แค่ความรู้

ส่วนขั้นการจูงใจในนวัตกรรมนั้นเป็นเรื่องของอารมณ์ หรือความรู้สึกว่าจะสร้างทัศนคติที่เห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย ชอบหรือไม่ชอบ ซึ่งจะเกิดขึ้นหลังจากมีความรู้เกี่ยวกับนวัตกรรมนั้นก่อน ในขั้นนี้บุคคลจะแสวงหาข่าวสารเพิ่มเติม บุคลิกภาพส่วนตัวและบรรทัดฐานของสังคม จะมีอิทธิพลต่อการแสวงหา และ นำข่าวสารที่ได้รับมาเลือกคิด (Selective Perception) ตามทัศนคติและความเชื่อของตน หากมีการยอมรับหรือปฏิเสธนวัตกรรม เขาจะต้องหาผู้สนับสนุนทัศนคติของตนโดยพูดคุยกับเพื่อนที่มีลักษณะทั่วๆ ไปทางสังคมเหมือนๆ กัน เช่น เพื่อนบ้าน ญาติพี่น้อง เป็นต้น

3.2 ความเร็วหรือช้าของบุคคลในการยอมรับนวัตกรรม สามารถแบ่งได้เป็น 5 ประเภท (Rogers 1983) ดังนี้

3.2.1 พวกชอบของใหม่ (Innovators) เป็นพวกที่มีทัศนคติที่ดีต่อนวัตกรรม ชอบทดลอง

3.2.2 พวกรับเร็วส่วนแรก (Early Adopters) เป็นผู้นำความคิดเห็นในระบบสังคม

3.2.3 พวกรับเร็วส่วนมาก (Early Majority) เป็นพวกที่ยอมรับนวัตกรรมก่อนสมาชิก โดยเฉลี่ยในสังคมเล็กน้อยและให้ความเชื่อถือต่อข่าวสารมาก

3.2.4 พวกรับช้าส่วนมาก (Late Majority) เป็นพวกที่ยอมรับนวัตกรรมช้าเนื่องจากความจำเป็นทางเศรษฐกิจและแรงกดดันทางสังคม

3.2.5 พวกล่าหลัง (Laggards) เป็นพวกที่ยังยึดติดกับความคิดเก่า ๆ ของตนไม่ค่อยเปลี่ยนแปลง

3.3 อัตราการยอมรับนวัตกรรม ขึ้นอยู่กับคุณลักษณะของนวัตกรรมโดยพิจารณาจากระยะเวลาที่สมาชิกของระบบสังคมจำนวนหนึ่งที่ต้องใช้ในการยอมรับนวัตกรรม

4. สมาชิกภายในระบบสังคม

นวัตกรรมที่เผยแพร่เข้ามาสู่สังคมก็อาจจะถูกยอมรับหรือปฏิเสธโดยสมาชิกแต่ละคนภายในสังคมหรือระบบสังคมก็ได้ ดังนั้น การตัดสินใจในการยอมรับหรือปฏิเสธนวัตกรรมที่เผยแพร่เข้ามาในระบบสังคมจึงสามารถแบ่งออกได้เป็นประเภทต่างๆ กันดังนี้ (เสถียร เขย ประทับ, 2528 : 35-39)

1. การตัดสินใจระดับบุคคล (Optional Decision) เป็นการที่แต่ละบุคคลตัดสินใจด้วยตนเองโดยอิสระ การตัดสินใจประเภทนี้จะส่งผลกระทบต่อตัวบุคคลเองไม่ได้กระทบกระเทือนบุคคลอื่น ๆ ภายในสังคม

2. การตัดสินใจร่วมกันหรือการตัดสินใจโดยกลุ่ม (Collective Decision) เป็น การที่แต่ละบุคคลตัดสินใจเกี่ยวกับนวัตกรรมที่สมาชิกของระบบสังคม ตัดสินใจร่วมกันเมื่อมี การตัดสินใจแล้วสมาชิกทุกคนในระบบสังคมต้องทำตามการตัดสินใจนั้น

3. การตัดสินใจโดยผู้มีอำนาจ (Authority Decision) เป็นการตัดสินใจเกี่ยวกับ นวัตกรรม โดยผู้ที่อยู่ในตำแหน่งหรือฐานะสูงกว่าเมื่อมีการตัดสินใจไปแล้ว สมาชิกแต่ละคน ของระบบสังคมก็จะถูกบังคับให้อยอมรับการตัดสินใจนั้น

4. Contingent Decision เป็นการตัดสินใจรับหรือไม่รับนวัตกรรมภายหลังจาก ที่ได้มีการตัดสินใจประเภทใดประเภทหนึ่งในสามประเภทมาก่อน

5. การเผยแพร่โครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริ ของหน่วย งานที่เกี่ยวข้อง

โครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริ

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้รับมอบหมายจากคณะรัฐมนตรี ที่ได้มีมติเมื่อวันที่ 9 ธันวาคม 2540 เห็นชอบแผนปฏิบัติการบรรเทาปัญหาการว่างงาน ให้ดำเนินการ โครงการ เกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริ โดยเร่งรัดเพิ่มขีดความสามารถ และประสิทธิภาพใน การผลิตภาคการเกษตร การเตรียมการในการป้องกันสภาวะทางภัยธรรมชาติ ตลอดจนการ ส่งเสริมและสนับสนุนเกษตรกร และแรงงานด้านเทคโนโลยี ความรู้ด้านการประกอบอาชีพ รวมทั้งการจัดหาปัจจัยพื้นฐานที่จำเป็น เช่น แหล่งน้ำ เงินทุน เป็นต้น (กระทรวงเกษตรและส หกรณ์ : 2541)

หลักการของโครงการ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระราชทานแนวทางการพัฒนาการเกษตรทฤษฎีใหม่ เมื่อปี พ.ศ. 2532 ตามความเห็นที่ทรงคิดและคำนวณตามหลักวิชาการว่า เป็นสิ่งที่เกษตรกร หรือชาวนาควรปฏิบัติเพื่อแก้ไขปัญหาหรืออุปสรรคที่เกิดขึ้นประจำ ได้แก่ ฝนแล้ง ความยากจน และเป็นหนี้สิน โดยวางบนสมมติฐานซึ่งยอมรับหรือตกลงในเบื้องต้นกันโดยปริยายบาง ประการเช่น(กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ,2541 : 1-7)

- มีพื้นที่น้อย ประมาณ 15 ไร่ (น้อยกว่าอัตราถือครอง เฉลี่ย 25 ไร่)
- อยู่ในเขตเกษตรน้ำฝน ฝนตกไม่ชุกนัก (ภาคกลาง อีสาน และภาคเหนือ)
- เกษตรกรมีฐานะค่อนข้างยากจน มีสมาชิกครอบครัวปานกลาง (5-6 คน)

-ไม่มีอาชีพหรือแหล่งรายได้อื่นดีกว่าบริเวณใกล้เคียง

ซึ่งมิได้รับสั่งให้ปฏิบัติตามพระราชดำรัสทุกอย่าง แต่ให้นำไปทดลองทำ และได้ทรงให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทดลอง ทดสอบ เพื่อหาข้อมูลที่ต้องการ เพื่อเขียนคำแนะนำสำหรับเกษตรกรต่อไป ทั้งนี้หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องจะต้องทำและพิสูจน์ว่า หากเกษตรกรปฏิบัติตามดังกล่าว จะสามารถพอเลี้ยงตนเองได้ จึงควรทำเพิ่มอีกหลายแห่ง และติดตามข้อมูลต่อกันหลายปี เพื่อพิสูจน์ยืนยันทฤษฎีนี้ หากได้รับความสำเร็จก็ให้ขยาย หากไม่ได้รับความสำเร็จ ก็ต้องปรับปรุงวิธีการให้เหมาะสม ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสมมติฐานที่เปลี่ยนแปลงไปและปัจจัยสิ่งแวดล้อมแตกต่างกัน ทั้งด้านกายภาพ ชีวภาพ เศรษฐกิจ และสังคม ซึ่งจะทำให้ผลผลิตและรายได้ที่แตกต่างกันไปด้วย

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ได้มีพระราชกระแสรับสั่งในพระราชวโรกาสต่างๆ กัน สรุปว่า ทฤษฎีใหม่ มี 3 ชั้น คือ

ชั้นที่ 1 การผลิต

เป็นการผลิตให้พึ่งตนเองได้ ด้วยวิธีง่าย ค่อยเป็นค่อยไปตามกำลัง ให้พอมีกินไม่อดอยาก (15 มีนาคม 2537)

ชั้นที่ 2 เกษตรกรรวมพลังกันในรูปกลุ่มหรือสหกรณ์ ร่วมแรงใน

1. การผลิต	2. การตลาด
3. การเป็นอยู่	4. สวัสดิการ
5. การศึกษา	6. สังคมและศาสนา

เพื่อให้พออยู่พอกิน มีใช้ ช่วยให้ชุมชนและสังคมดีขึ้นไปพร้อมๆ กัน ไม่รวยคนเดียว (12 กุมภาพันธ์ 2538)

ชั้นที่ 3 รวมมือกับแหล่งเงินและแหล่งพลังงาน

ตั้งและบริการโรงสี ตั้งและบริการร้านสหกรณ์ช่วยกันลงทุน ช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในชนบท ซึ่งไม่ใช่ทำอาชีพเกษตรอย่างเดียว (13 กุมภาพันธ์ 2538)

วัตถุประสงค์

เพื่อให้ผู้เข้าร่วมโครงการสามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างยั่งยืน โดยไม่ได้รับผลกระทบจากสภาพเศรษฐกิจ การค้า และเพื่อลดการเคลื่อนย้ายการใช้แรงงาน

กลุ่มเป้าหมาย

โครงการได้เริ่มดำเนินงานตั้งแต่ปี 2541 และเพื่อให้มีการเร่งรัดการดำเนินการตามโครงการทันกับฤดูกาลผลิต ปี 2541 จึงจำเป็นต้องคำนึงถึงศักยภาพตามแนวทางการดำเนินงานโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริ ซึ่งปัจจัยหลักในการดำเนินโครงการให้ประสบผลสำเร็จ จึงกำหนดกลุ่มเป้าหมายรวม 16,000 ราย (ดำเนินการในปี 2541 จำนวน 8,000 แห่งและ ปี 2542 จำนวน 8,000 แห่ง) โดยจัดลำดับความสำคัญของกลุ่มเป้าหมายดังนี้

1. กลุ่มแรงงานคืนถิ่นที่มีความประสงค์จะทำการเกษตรทฤษฎีใหม่ มีที่ดินทำกินเป็นของตนเองหรือครอบครัว และมีแหล่งน้ำอยู่แล้ว
2. กลุ่มเกษตรกรทั่วไปที่มีความประสงค์จะทำการเกษตรทฤษฎีใหม่ มีที่ดินทำกินเป็นของตนเองหรือครอบครัว และมีแหล่งน้ำอยู่แล้ว
3. กลุ่มแรงงานคืนถิ่นที่มีความประสงค์จะทำการเกษตรทฤษฎีใหม่ มีที่ดินทำกินเป็นของตนเองหรือครอบครัว และยังไม่มียแหล่งน้ำ
4. กลุ่มเกษตรกรทั่วไปที่มีความประสงค์จะทำการเกษตรทฤษฎีใหม่ มีที่ดินทำกินเป็นของตนเองหรือครอบครัว และยังไม่มียแหล่งน้ำ

แนวทางในการดำเนินโครงการ

1. เนื่องจากหลักการของทฤษฎีใหม่ โดยเฉพาะในขั้นที่ 1 ที่เน้นถึงการทำการเกษตรในระดับที่ให้เกษตรกรทำการผลิตที่พึ่งพาตนเองได้ด้วยวิธีง่าย ค่อยเป็นค่อยไป ตามกำลังให้พ้อมีกิน ไม่อดอยาก จากการดำเนินการในลักษณะทดลองสาธิต
2. จะต้องดำเนินการโครงการในลักษณะที่ให้เกษตรกรมีส่วนร่วมในขบวนการเรียนรู้ ที่มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และการตัดสินใจในแผนการผลิตด้วยตัวเกษตรกรเอง และเป็นลักษณะทางเลือกหนึ่งของเกษตรกร
3. ต้องดำเนินการสร้างเครือข่าย ในระบบการส่งเสริม ในลักษณะของโครงการสาธิตเพื่อให้เกษตรกรเรียนรู้ประสบการณ์จากเกษตรกรที่ได้รับความสำเร็จในการทำการเกษตรทฤษฎีใหม่มาแล้ว
4. ความช่วยเหลือด้านปัจจัยการผลิตและเงินทุนนั้น ควรให้เกษตรกรเป็นผู้จัดหาโดยอิสระ ในกรณีที่เกษตรกรมีความสามารถในการลงทุน เช่น มีที่ดินเป็นของตนเอง ควรให้เกษตรกรมีส่วนร่วมในการลงทุนด้วยเงินออมของตนเอง

5. การกำหนดพื้นที่เป้าหมายและกลุ่มเกษตรกรเป้าหมาย ต้องคำนึงศักยภาพของพื้นที่ ซึ่งควรเป็นพื้นที่ที่สามารถเก็บกักน้ำได้หรือในพื้นที่แหล่งน้ำที่สามารถกระจายน้ำชลประทานได้ ทั้งนี้ กลุ่มเกษตรกรเป้าหมายควรแบ่งแยกกลุ่มที่ชัดเจน ระหว่างกลุ่มที่มีที่ดินเป็นของตนเอง และกลุ่มที่ยังไม่มีที่ดินทำกิน ซึ่งมาตรการสนับสนุนจะแตกต่างกัน

ระยะเวลาดำเนินงาน

ปี 2541-2544

แผนงานและกิจกรรมของโครงการ

1. ดำเนินการด้านประชาสัมพันธ์และเผยแพร่โครงการ เพื่อเผยแพร่แนวทางในการทำการเกษตรในแนวทฤษฎีใหม่ ผ่านสื่อประเภทต่างๆ เช่น เอกสาร แผ่นพับ วิทยู และสื่อสารมวลชน รวมทั้งจัดทำคู่มือ เพื่อชี้แจงหลักการของการพัฒนาการเกษตรตามแนวทฤษฎีใหม่
2. กิจกรรมด้านการจัดทำรูปแบบของการพัฒนาการเกษตรในแนวทางทฤษฎีใหม่ ประมาณ 8,000 แห่ง โดยจะให้การสนับสนุนแก่เกษตรกรที่มีความพร้อมทางด้านที่ดินและแหล่งน้ำเป็นหลัก โดยเน้นเพื่อเป็นการสาธิต ทดลอง ทั้งนี้ รัฐจะให้การสนับสนุนทางด้านปัจจัยการผลิตพื้นฐานประมาณ 5,000 บาทต่อฟาร์ม โดยให้เกษตรกรเป็นผู้จัดการปัจจัยการผลิตโดยอิสระ สำหรับการคัดเลือกผู้เข้าร่วมโครงการจะต้องเป็นไปตามเงื่อนไขของโครงการอย่างเคร่งครัด
3. กิจกรรมด้านการเตรียมความพร้อมของเกษตรกรและเจ้าหน้าที่ของรัฐ โดยการจัดประชุมชี้แจงให้ผู้ปฏิบัติโครงการและผู้เข้าร่วมโครงการ มีความรู้ ความเข้าใจ เรื่องเกษตรทฤษฎีใหม่ มอบหมายให้สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัด ในทุกจังหวัดเป็นศูนย์กลางประสานงานในระดับจังหวัด โดยมีเกษตรกรอำเภอ เป็นเครือข่ายในการที่จะคัดเลือกเกษตรกรจากแรงงานคืนถิ่น ที่มีความประสงค์จะประกอบอาชีพในการทำการเกษตรในแนวทฤษฎีใหม่ โดยจะดำเนินการเป็นผู้จัดกิจกรรมดูงานในฟาร์มสาธิต และศูนย์ศึกษาพัฒนาการพัฒนาการเกษตรต่างๆ และจัดเวทีในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างเกษตรกร องค์กรเอกชน รวมทั้งรวบรวมข้อมูลและจัดทำแผนงานการสนับสนุนแก่เกษตรกร โดยจะจัดให้มีกิจกรรมฝึกอบรมดูงานแก่เกษตรกรประมาณ 8,000 ราย ทั่วประเทศ

4. ดำเนินการสำรวจความต้องการของเกษตรกร และจัดทำแผนสนับสนุนด้านโครงสร้างพื้นฐาน โดยเฉพาะแหล่งน้ำและเงินทุนแก่เกษตรกรที่จะเข้าร่วมโครงการโดยประสานงานกับส่วนราชการอื่นๆ ที่ดำเนินการสนับสนุนด้านปัจจัยพื้นฐานอยู่แล้ว อาทิ กระทรวงมหาดไทย สำนักนายกรัฐมนตรี เป็นต้น

5. ส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรตามแนวทฤษฎีใหม่ ขยายเครือข่ายของการทำการเกษตรตามแนวทฤษฎีใหม่ไปในพื้นที่ที่มีศักยภาพและมีความพร้อม โดยเพิ่มบทบาทพนักงานส่งเสริมในระดับอำเภอและตำบล เพื่อให้สามารถถ่ายทอดเทคโนโลยีด้านการเกษตรพื้นฐาน ให้ความรู้ คำแนะนำ และจัดฝึกอบรมดูงานให้แก่เกษตรกรรวมทั้งจัดเวทีการแลกเปลี่ยนแนวทางการพัฒนาการเกษตรตามแนวทฤษฎีใหม่

6. กิจกรรมด้านการพิจารณาโครงสร้างพื้นฐาน เร่งรัดพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่สำคัญ โดยเฉพาะแหล่งน้ำซึ่งเป็นปัจจัยหลักของแนวทางการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่สำคัญ โดยเฉพาะพื้นที่ที่มีผู้ถือครองเป็นเกษตรกรรายย่อยและยากจน ซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายหลักของการพัฒนาตามแนวทฤษฎีใหม่

7. สนับสนุนปัจจัยการผลิตและเทคโนโลยีการเกษตรขั้นพื้นฐาน ให้ส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมพัฒนาที่ดิน กรมส่งเสริมการเกษตร กรมประมง กรมปศุสัตว์ ให้การสนับสนุนด้านวิชาการ และสนับสนุนปัจจัยการผลิตเพื่อการสาธิต รวมทั้งการอนุรักษ์บำรุงดิน และปุ๋ยอินทรีย์เพื่อทดแทนการใช้สารเคมี ในกรณีที่เกษตรกรได้รับการสนับสนุนด้านปัจจัยการผลิต จะต้องให้เกษตรกรเป็นผู้จัดหาโดยอิสระ

8. กิจกรรมด้านการศึกษาผลตอบแทนเชิงเศรษฐกิจและติดตามประเมินผล จะได้รับการศึกษาในด้านผลตอบแทนเชิงเศรษฐกิจ และกำหนดตัวชี้วัดทางด้านสังคม และคุณภาพชีวิต เพื่อติดตามและประเมินผลการจัดทำโครงการเกษตรเชิงทฤษฎีใหม่เพื่อพิจารณาปรับปรุงโครงการให้เป็นไปตามแนวพระราชดำริที่กำหนดไว้

การบริหารโครงการ

แบ่งออกเป็น 2 ระดับคือ:-
ระดับนโยบาย ประกอบด้วย

1. คณะกรรมการนโยบายบรรเทาปัญหาการว่างงานแห่งชาติ โดยมี ฯพณฯนายกรัฐมนตรี เป็นประธาน ปลัดกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม เป็นเลขาธิการ
2. คณะอนุกรรมการโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริ โดยมีปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เป็นประธาน ผู้อำนวยการสำนักนโยบายและแผนพัฒนาการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร เป็นเลขาธิการ

ระดับปฏิบัติการ ประกอบด้วย

1. คณะทำงานบริหารโครงการฯ โดยมี รองปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (นายอภิชาต การุณยวนิช) เป็นประธาน ผู้ช่วยปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ฝ่ายบริหารเป็นเลขาธิการ
2. คณะทำงานจัดเก็บและติดตามประเมินผลโครงการ โดยมีผู้ตรวจราชการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (นายระพีพงศ์ วงศ์ดี) เป็นประธาน ผู้อำนวยการกองประเมินผล สำนักเศรษฐกิจการเกษตร เป็นเลขาธิการ
3. คณะกรรมการปฏิบัติการระดับจังหวัด โดยมี ผู้ว่าราชการจังหวัด เป็นประธาน ปลัดจังหวัด เป็นเลขาธิการ
4. คณะอนุกรรมการพัฒนาการเกษตรระดับจังหวัด โดยมี เกษตรและสหกรณ์จังหวัดเป็นประธาน ผู้แทนสำนักงานเกษตรจังหวัดหรือสำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดเป็นเลขาธิการ
5. คณะกรรมการปฏิบัติการระดับอำเภอ โดยมี นายอำเภอ เป็นประธาน
6. คณะอนุกรรมการพัฒนาการเกษตรระดับอำเภอ โดยมี เกษตรอำเภอ เป็นประธาน หัวหน้างานส่งเสริมการเกษตร เป็นเลขาธิการ

การปฏิบัติงาน

1. โครงสร้างและองค์การด้านการปฏิบัติ (กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ , 2541: 10-11)

- 1) รองปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (นายอภิชาต การุณยวนิช) เป็นผู้อำนวยการโครงการ
- 2) ผู้ช่วยปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ฝ่ายบริหาร เป็นผู้จัดการโครงการ
- 3) เกษตรและสหกรณ์จังหวัด เป็นผู้จัดการโครงการจังหวัด
- 4) ผู้อำนวยการกองแผนงานและโครงการพิเศษ สำนักปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เป็นผู้อำนวยการส่วนแผนงานและบริหารงานทั่วไป
- 5) ผู้อำนวยการกองคลัง สำนักปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เป็นผู้อำนวยการส่วนการเงิน บัญชี และพัสดุ

3. หน่วยงานและหน้าที่ความรับผิดชอบ

หน่วยงาน	หน้าที่รับผิดชอบ
1. สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์	- ประชาสัมพันธ์โครงการ - จัดทำทะเบียนเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการ - จัดทำข้อมูลเครือข่ายฟาร์มตัวอย่าง - จัดประชุมชี้แจงเจ้าหน้าที่และเกษตรกร พร้อมทั้งจัดเกษตรกรไปดูงาน - สนับสนุนการจัดหาปัจจัยการผลิต - คัดเลือกเกษตรกรเข้าร่วมโครงการ
2. กรมชลประทาน	- ร่วมคัดเลือกพื้นที่ที่มีศักยภาพเหมาะสมกับโครงการ - สนับสนุนแหล่งน้ำ การส่งน้ำสำหรับเติมแหล่งน้ำของเกษตรกร
3. กรมประมง	- ร่วมคัดเลือกพื้นที่ที่มีศักยภาพเหมาะสมกับโครงการ - ให้คำแนะนำและบริการวิชาการ พร้อมทั้งถ่ายทอดเทคโนโลยี
4. กรมปศุสัตว์	- ร่วมคัดเลือกพื้นที่ที่มีศักยภาพเหมาะสมกับโครงการ - ให้คำแนะนำและบริการวิชาการ พร้อมทั้งถ่ายทอดเทคโนโลยี
5. กรมป่าไม้	- ให้คำแนะนำและบริการวิชาการ พร้อมทั้งถ่ายทอดเทคโนโลยี
6. กรมพัฒนาที่ดิน	- ร่วมคัดเลือกพื้นที่ที่มีศักยภาพเหมาะสมกับโครงการ - สนับสนุนด้านวิชาการและดำเนินการพัฒนาที่ดิน - สนับสนุนพันธบัตรหญ้าแฝก

7.กรมวิชาการเกษตร	<ul style="list-style-type: none"> -ร่วมคัดเลือกพื้นที่ที่มีศักยภาพเหมาะสมกับโครงการ -สนับสนุนด้านวิชาการที่เกี่ยวกับการทำการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริ -วิจัยและพัฒนาองค์ความรู้ทางด้านเกษตรทฤษฎีใหม่
8.กรมส่งเสริมการเกษตร	<ul style="list-style-type: none"> -ร่วมคัดเลือกพื้นที่ที่มีศักยภาพเหมาะสมกับโครงการ -ให้คำแนะนำและบริการวิชาการ พร้อมทั้งถ่ายทอดเทคโนโลยี
9.กรมส่งเสริมสหกรณ์	<ul style="list-style-type: none"> -ประสานงานกับตลาดรับซื้อในท้องถิ่น -สนับสนุนการรวมตัวในรูปสหกรณ์
10.สำนักงานปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม	<ul style="list-style-type: none"> -ประสานงานเกี่ยวกับพื้นที่ในเขตการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม
11.สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร	<ul style="list-style-type: none"> -ให้ความรู้เรื่องการจัดทำบัญชีฟาร์ม -ศึกษารูปแบบการดำเนินงานการสร้างเครือข่ายเกษตรทฤษฎีใหม่ -ศึกษาผลตอบแทนทางเศรษฐกิจเกษตรทฤษฎีใหม่ -ติดตามการดำเนินงานและประเมินผล

การประชาสัมพันธ์และเผยแพร่โครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริ

หน่วยงานที่รับผิดชอบโดยตรงคือสำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เกษตรและสหกรณ์จังหวัด และเกษตรอำเภอ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ให้เกษตรกรเข้าใจหลักการของการทำเกษตรทฤษฎีใหม่ รายละเอียดและหลักเกณฑ์ของโครงการ โดยเน้นกลุ่มพื้นที่ในเขตปฏิรูปที่ดิน เขตสหกรณ์นิคม และพื้นที่โครงการเพิ่มศักยภาพชุมชนด้านการเกษตร (ศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีระดับตำบล) เป็นหลัก โดยมีวิธีปฏิบัติคือ(กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ , 2541: 19)

1. กองเกษตรสารนิเทศร่วมกับเกษตรและสหกรณ์จังหวัด จัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ เช่น วีดิทัศน์ รายการสนทนา โทรทัศน์ วิทยุ และหนังสือพิมพ์ เพื่อใช้ประกอบการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์
2. เกษตรและสหกรณ์จังหวัดหรือร่วมกับส่วนราชการที่เกี่ยวข้องจัดประชุมชี้แจงและประชาสัมพันธ์ให้ส่วนราชการและเกษตรกรรับทราบ และเข้าใจหลักการ และวัตถุประสงค์ของโครงการ
3. เกษตรอำเภอจัดประชุมชี้แจงให้เกษตรกรตำบลรับทราบและนำไปเผยแพร่สู่ผู้นำท้องถิ่นและเกษตรกร เช่น การให้คำแนะนำตัวต่อตัว การฝึกอบรม การจัดนิทรรศการที่ศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยี การพาไปดูแปลงสาธิต ใช้หอกระจายข่าว และให้เกษตรกรที่ประสบความสำเร็จในการทำเกษตรทฤษฎีใหม่ช่วยแนะนำเพื่อนบ้านต่อไป

นอกจากนี้ยังมีการการประชาสัมพันธ์โครงการโดยใช้รูปแบบการเชื่อมโยงเพื่อสร้างเครือข่ายการเรียนรู้เกษตรทฤษฎีใหม่ คือ(กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ , 2541: 51-53)

รายการถ่ายทอดการเรียนรู้ โดยการนำเสนอข้อมูล หรือสัมภาษณ์สด

1) ในรายการที่จัดทางวิทยุท้องถิ่น โดยหน่วยงานในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

ขั้นตอน - ประสานงานกับผู้จัดรายการ กำหนดวันออกอากาศ

- กำหนดรูปแบบการนำเสนอ:-
- รูปแบบที่ 1 แบบนำเสนอข้อมูล โดยให้ข้อมูลแก่ผู้จัดรายการ หรือรูปแบบที่ 2 แบบสัมภาษณ์สด
- รวบรวมข้อมูลจากฟาร์มตัวอย่าง วิเคราะห์ผลทางเศรษฐศาสตร์ รายรับ-รายจ่าย กำไร ขาดทุน ประเด็นผลสำเร็จจากแบบการผลิตที่เปลี่ยนแปลงไป จุดเด่น หรือวิธีการที่ประสบความสำเร็จ
- ดำเนินการออกอากาศในรูปแบบ ก. หรือ ข.

2) ในรายการที่จัดโดยเจ้าหน้าที่ของสถานี

ขั้นตอน - ประสานงานกับสถานีวิทยุกระเสีียงท้องถิ่น กำหนดเวลาออกอากาศ

- กำหนดรูปแบบที่จะนำเสนอ :-

รูปแบบที่ 1 แบบนำเสนอข้อมูล โดยนำข้อมูลสรุปผลการดำเนินงานให้กับเจ้าหน้าที่เจ้าของรายการนำไปออกอากาศ โดยนำเสนอข้อมูลจากผลการดำเนินงานของฟาร์มตัวอย่างที่ถูกคัดเลือกและประสบความสำเร็จ ทั้งนี้ให้ครอบคลุมประเด็นต่างๆดังนี้

- ก่อนเริ่มโครงการมีแผนการผลิตอย่างไร สภาพการใช้ประโยชน์ที่ดิน การใช้แรงงาน ผลผลิตรายได้
- เข้าโครงการแล้ว แผนการผลิตเปลี่ยนแปลงอย่างไร
- การใช้ประโยชน์ที่ดิน
- การใช้แรงงาน
- กิจกรรมที่เพิ่มขึ้น ผลผลิต รายได้
- การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม สภาพแวดล้อม

รูปแบบที่ 2 แบบสัมภาษณ์สด

โดยนำเกษตรกรเจ้าของฟาร์มตัวอย่าง ออกรายการสด มีการสัมภาษณ์ ชักถาม เปรียบเทียบผลการดำเนินงานจากเดิมเป็นเกษตรกรทฤษฎีใหม่ แล้วประสบความสำเร็จอย่างไร เกษตรกรมีจุดเด่นอย่างไรจึงประสบความสำเร็จ ให้เกษตรกรตัวอย่างบรรยายวิธีการดำเนินงานที่น่าสู่ความสำเร็จ

นำเกษตรกรตัวอย่างมาถ่ายทอดประสบการณ์

ขั้นตอน - ประสานงานกับเกษตรกรตัวอย่าง ชี้แจงวัตถุประสงค์

- ใ้รายละเอียดรูปแบบการถ่ายทอดประสบการณ์ 4 รูปแบบ และจัดทำสื่อในรูปแบบ ก ข ค ให้เรียบร้อย
- รูปแบบ ก. โดยการสัมภาษณ์ รวบรวมข้อมูลนำมาเรียบเรียงเป็นเอกสารหรือทำเป็นภาพถ่ายเผยแพร่
- รูปแบบ ข. โดยจัดทำคำบรรยายเป็นสไลด์
- รูปแบบ ค. โดยการถ่ายทำวีดิทัศน์
- รูปแบบ ง. โดยการบรรยายสดในการประชุมสัมมนาหรือเสวนา

จดหมายข่าว

ขั้นตอน - ประสานงานกับเกษตรกรตัวอย่าง ชี้แจงวัตถุประสงค์

- สัมภาษณ์ รวบรวมข้อมูล เรียบเรียงเป็นบทความประกอบภาพถ่าย
- นำลงในจดหมายข่าวประจำเดือนของสำนักงานหรือของจังหวัด

รูปแบบ - เอกสารสิ่งพิมพ์รายเดือน

การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารด้วยสื่ออื่น ๆ ในชุมชน หอกระจายข่าว หรือเสียงตามสาย

ประจำหมู่บ้าน

ขั้นตอน - รวบรวมข้อมูลหอกระจายข่าวประจำหมู่บ้าน

- ประสานงานผู้รับผิดชอบหอกระจายข่าวประจำหมู่บ้าน ชี้แจงวัตถุประสงค์ของการนำเสนอข้อมูล ขอความร่วมมือ

- จัดส่งเอกสาร สิ่งพิมพ์ เทปบันทึกเสียง ให้ผู้รับผิดชอบนำออกเผยแพร่
  - ติดตามข้อมูลผลตอบแทน เพื่อพัฒนาระบบการทำงานให้เกิดประสิทธิ
ภาพ
- รูปแบบ - บทความอ่านออกอากาศจากหอกระจายข่าว หรือเสียงตามสายประจำหมู่บ้าน
- เทปบันทึกเสียง ออกอากาศจากหอกระจายข่าวหรือเสียงตามสายประจำหมู่บ้าน

เนื่องจากโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริ ซึ่งมีกระทรวงเกษตรและสหกรณ์เป็นเจ้าของโครงการ และมีกรมต่างๆในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ร่วมสนับสนุนทางด้านการศึกษาวิจัยการผลิต การให้คำแนะนำและบริการวิชาการ พร้อมทั้งถ่ายทอดเทคโนโลยี ในส่วนของการประชาสัมพันธ์โครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำรินั้น ตัวโครงการจะประชาสัมพันธ์ตัวโครงการเองอยู่แล้วเนื่องจากเป็นโครงการในพระราชดำริ จึงไม่จำเป็นต้องมีการประชาสัมพันธ์โครงการมากนัก ซึ่งจะเห็นว่าแต่ละกรมจะไม่มีการทำการประชาสัมพันธ์โครงการโดยตรงเพราะไม่ได้รับผิดชอบเพียงกรมใดกรมหนึ่งเท่านั้น การประชาสัมพันธ์จึงเป็นไปในลักษณะช่วยประชาสัมพันธ์ทางอ้อมในส่วนของกรมที่มีหน้าที่รับผิดชอบในด้านต่างๆ เช่น กรมวิชาการเกษตร ก็จะสนับสนุนด้านวิชาการที่เกี่ยวกับ การทำเกษตรทฤษฎีใหม่ และจะทำการเผยแพร่สู่เกษตรกรผ่านสื่อต่างๆที่กรมได้เคยทำเป็นประจำอยู่แล้ว เช่น เอกสาร แผ่นพับ เป็นต้น หรือกรมชลประทานที่มีหน้าที่สนับสนุนแหล่งน้ำ การส่งน้ำสำหรับเติมแหล่งน้ำของเกษตรกร ซึ่งเมื่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระราชดำริให้กรมชลประทานสร้างอ่างเก็บน้ำเพื่อนำไปสู่ทฤษฎีใหม่ที่สมบูรณ์ ดังนั้นกรมชลประทานจึงทำการพัฒนาลุ่มแม่น้ำลำพวยังตอนบน เพื่อจัดให้มีน้ำเติมในสระน้ำของเกษตรกร ก่อนเริ่มดำเนินการ ระหว่างดำเนินการ และสิ้นสุดการดำเนินงาน ทางกรมชลประทานก็จะมีการประชาสัมพันธ์ไปด้วยพร้อมๆกันผ่านสื่อที่กรมชลประทานมีอยู่แล้ว เช่น หนังสือพิมพ์ สารคดีเชิงข่าว ทางโทรทัศน์ ในรายการ “คนไทยรักน้ำ” เป็นต้น

ในส่วนของกรมส่งเสริมการเกษตรจะมีบทบาทในการช่วยประชาสัมพันธ์และเผยแพร่โครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำรินี้มาก ซึ่งในปี พ.ศ. 2541 ทางกรมส่งเสริมการเกษตรได้ดำเนินงานปีรณรงค์เพื่อขยายผลไร่นาสวนผสมตามแนวทฤษฎีใหม่ โดยมีวัตถุประสงค์ให้เกษตรกรทำการเกษตรไร่นาสวนผสมตามแนวทฤษฎีใหม่ เป็นการเพิ่มรายได้ มีอาหารบริโภค และเกิดความมั่นคงในการประกอบอาชีพ โดยมีกิจกรรมดังต่อไปนี้ (กองส่งเสริมธุรกิจเกษตร กรมส่งเสริมการเกษตร , 2541: 3-9)

1. เปิดงานแถลงข่าวปีรณรงค์เพื่อขยายผลไร่นาสวนผสมตามแนวทฤษฎีใหม่
  - 1.1 แถลงข่าวเปิดงานปีรณรงค์เพื่อขยายผลตามแนวทางใหม่ โดยอธิบดีกรมส่งเสริมการเกษตร
  - 1.2 กิจกรรมในการเปิดแถลงข่าว
    - จัดนิทรรศการด้านวิชาการ ไร่นาสวนผสม ทฤษฎีใหม่ และการทำไร่นาสวนผสมตามแนวทฤษฎีใหม่
    - ผลงานดีเด่นการทำไร่นาสวนผสมตามแนวทฤษฎีใหม่ของเกษตรกร
    - ให้สัมภาษณ์ผู้สื่อข่าวที่มาร่วมงาน
2. การจัดงานวันรณรงค์เพื่อขยายผลไร่นาสวนผสมตามแนวทฤษฎีใหม่ในทุกภาคเป็นการเริ่มรณรงค์เรื่องไร่นาสวนผสม ตามแนวทฤษฎีใหม่
  - 2.1 ส่วนกลาง (กองส่งเสริมธุรกิจเกษตร)ร่วมกับสำนักงานส่งเสริมการเกษตรภาค ทั้ง 6 ภาค พิจารณาคัดเลือกสถานที่เพื่อขยายผลไร่นาสวนผสม คัดเลือกจุดที่ดำเนินการที่มีผลงานดีเด่นระดับภาคด้านไร่นาสวนผสมตามแนวทฤษฎีใหม่ เพื่อเป็นสถานที่จัดงานวันรณรงค์เพื่อขยายผลไร่นาสวนผสมตามแนวทฤษฎีใหม่
  - 2.2 สำนักงานเกษตรจังหวัด ที่ได้รับการคัดเลือกเป็นสถานที่จัดงานเตรียมการจัดงานวันรณรงค์
  - 2.3 จัดนิทรรศการ Farm Model ของพื้นที่จัดงานและนิทรรศการด้านวิชาการ เช่น ไร่นาสวนผสมตามแนวทฤษฎีใหม่
  - 2.4 การนำเกษตรกรจากจังหวัดต่างๆมาร่วมงาน ให้สำนักงานส่งเสริมการเกษตรภาคเป็นผู้รับผิดชอบ
  - 2.5 ให้จังหวัดและภาคดำเนินการประชาสัมพันธ์ การจัดงานผ่านสื่อมวลชน เช่น โทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ หรือสิ่งพิมพ์อื่นๆ และจัดทำแผ่นพับ แผ่นปลิว เอกสารต่างๆ เพื่อกระตุ้นให้เกษตรกรและผู้สนใจมาร่วมงานและทำไร่นาสวนผสมตามแนวทฤษฎีใหม่
3. จัดกิจกรรมสนับสนุนปีรณรงค์เพื่อขยายผลไร่นาสวนผสมตามแนวทฤษฎีใหม่
  - 3.1 กำหนดให้มีแปลงตัวอย่างไร่นาสวนผสมตามแนวทฤษฎีใหม่
    - ให้คัดเลือกแปลงสำหรับไร่นาสวนผสมตามแนวทฤษฎีใหม่ที่มีผลงานดีเด่น เพื่อเป็นศึกษาดูงานถ่ายทอดความรู้และเทคโนโลยี ทั้งทางด้านการบริหาร และการจัดการฟาร์ม เทคนิคการผลิต ทฤษฎีใหม่ตามแนวพระราชดำริ การประยุกต์ทฤษฎีใหม่มาใช้ในฟาร์ม และการขยายผลการทำไร่นาสวนผสมตามแนวทฤษฎีใหม่ เพื่อที่เกษตรกรจะได้นำวิทยากรและเทคนิคต่างๆไปปรับปรุงการทำเกษตรของตนเอง รวมทั้งการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์โดยใช้

แปลงที่เริ่มดำเนินการทำไร่นาสวนผสม ตั้งแต่ปี 2538 ที่ได้รับงบประมาณสนับสนุนและแปลงขยายผลไร่นาสวนผสมตามแนวทฤษฎีใหม่

- ระดับจังหวัด ให้จังหวัดคัดเลือกแปลงไร่นาสวนผสมตามแนวทฤษฎีใหม่ที่มีผลงานดีเด่นจังหวัดละ 5 แปลงเป็นอย่างน้อย
- ระดับอำเภอ ให้อำเภอคัดเลือกแปลงไร่นาสวนผสมตามแนวทฤษฎีใหม่ที่มีผลงานดีเด่นระดับอำเภอๆละ 2 แปลง
- ให้จังหวัดและอำเภอ ติดตามนิเทศ ตรวจสอบเยี่ยมแปลงตัวอย่างที่คัดเลือกไว้ โดยจังหวัดติดตามเดือนละ 1 ครั้ง อำเภอติดตามเดือนละ 1 ครั้ง
- ให้จังหวัดและอำเภอประชาสัมพันธ์แปลงไร่นาสวนผสมตามแนวทฤษฎีใหม่ ผ่านสื่อมวลชนในระดับท้องถิ่น

4. การประชาสัมพันธ์

- ทำป้ายโฆษณาประชาสัมพันธ์ (cut out)
- นำสื่อมวลชนดูงานไร่นาสวนผสมตามแนวทฤษฎีใหม่
- ทำสปอตโฆษณาทางวิทยุและโทรทัศน์
- บทความทางหนังสือพิมพ์
- สกู๊ปข่าวทางหนังสือพิมพ์และโทรทัศน์
- ไปสเตอร์ ,หนังสือไร่นาสวนผสมตามแนวทฤษฎีใหม่ ,แผ่นพับ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในต่างประเทศ

โกลด์เซนและลาลิส (Goldsen and Ralis, 1957) ศึกษาในหมู่บ้านบางชั้น พบว่าเกษตรกรที่มีระดับทางเศรษฐกิจสูงกว่า อ่านออกเขียนได้มากกว่า ยอมรับวิถีแบบเมืองมากกว่า เปิดรับสื่อมวลชนมากกว่า มีการติดต่อกับสังคมกว้างไกลกว่า จะเป็นผู้ที่มีความโน้มที่จะยอมรับนวัตกรรม

แคลปเปอร์ (Klapper, 1960) ศึกษาและสรุปงานวิจัยที่สำคัญเกี่ยวกับผลหรืออิทธิพลของการสื่อสารมวลชน และสรุปให้เห็นถึงความสามารถของการสื่อสารมวลชนในการเปลี่ยนแปลงทัศนคติและพฤติกรรมของบุคคลว่า โดยปกติการสื่อสารมวลชนไม่ใช่สาเหตุสำคัญเพียงประการเดียวที่ทำให้เกิดผลในผู้รับสาร แต่จะทำหน้าที่ร่วมกันหรือผ่านปัจจัยและอิทธิพลที่เป็นตัวกลางอื่นๆมากกว่า และประสิทธิภาพของการสื่อสารมวลชนขึ้นอยู่กับลักษณะต่างๆของสาร แหล่งสารหรือสถานการณ์ของการสื่อสาร

เฟลิไซด์ (Felicidad, 1964) พบว่า มีปัจจัยบางอย่างที่ทำให้รับนวัตกรรมง่ายขึ้น ได้แก่ การเปิดรับสื่อมวลชนบ่อยครั้ง การอ่านออกเขียนได้ การเป็นสมาชิกกลุ่ม และการติดต่อกับสังคมในเมือง

ฟลิเกลและคิวิลิน (Fligel and Kivlin , 1968) ทำการศึกษาเกี่ยวแรงจูงใจในการยอมรับนวัตกรรมของเกษตรกรในสหรัฐ ซึ่งทำการเกษตรเพื่อการค้าว่า ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์คือประโยชน์เชิงเทียบในทางเศรษฐกิจ โดยชี้ให้เห็นว่านวัตกรรมที่ผู้ยอมรับจะได้ผลประโยชน์มากที่สุด เสียหน้อยที่สุดและมีความไม่แน่นอนน้อยที่สุด น่าจะถูกยอมรับได้รวดเร็วที่สุดและยังชี้ให้เห็นว่า สำหรับเกษตรกรรายย่อยนั้น การลดความยุ่งยากของนวัตกรรมซึ่งถือว่ามีประโยชน์เชิงเทียบอย่างหนึ่งนั้นมีความสำคัญในเชิงบวกกับอัตราการยอมรับนวัตกรรมมากกว่าผลกำไรทางเศรษฐกิจ

โรเจอร์สและสเวนนิ่ง (Rogers and Svenning, 1969) พบว่าปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการเปิดรับสื่อและการยอมรับนวัตกรรม คือการศึกษา การเดินทางไปต่างถิ่น การเป็นคนทันสมัย มีการศึกษา มีฐานะทางเศรษฐกิจ และมีตำแหน่งหน้าที่การงาน

ดิโอกาโน (Diokno, 1973) ได้ศึกษาวิธีการสื่อสารเกี่ยวกับการวางแผนครอบครัว โดยเลือกสตรีที่สมรสแล้ว 142 คน มาเป็นกลุ่มตัวอย่าง พบว่าในด้านข่าวสารนั้นชอบสื่อบุคคลมากที่สุด รองลงมาได้แก่ วิทยุโทรทัศน์ และวิทยุกระจายเสียงตามลำดับ ส่วนแหล่งข่าวสารคือ แพทย์สตรี มักรับฟังวิทยุโดยใช้เวลา 1 ชั่วโมง ในสุดสัปดาห์และชอบรายการประเภทละครการแสดง

คาสติลโล (Castillo, 1979) ได้สรุปผลงานของผู้ที่ศึกษาเกี่ยวกับช่องทางการติดต่อสื่อสาร (Channel) และแหล่งความรู้ทางการเกษตร ที่เกษตรกรได้รับแหล่งข่าวที่เป็นตัวบุคคลสำคัญที่สุด ได้แก่ เจ้าหน้าที่ส่งเสริม เพื่อบ้าน และญาติ นอกจากนี้เขายังพบว่าเกษตรกรที่ไม่ได้รับการส่งเสริมโดยตรงจากเจ้าหน้าที่ ส่วนใหญ่จะได้รับข่าวสารจากวิทยุมากที่สุด และเป็นที่ยอมรับของเกษตรกรมากกว่าเอกสารหรือหนังสือพิมพ์

งานวิจัยในประเทศ

พรพิมล วรติลก (2524) ศึกษาพฤติกรรมการรับข่าวสารจากสื่อมวลชน สื่อบุคคล สื่อเฉพาะกิจว่าจะมีผลต่อการยอมรับการปลูกกาแฟของเกษตรกร กิ่งอำเภอพะโต๊ะ

จังหวัดชุมพร แตกต่างกันหรือไม่ ฐานะทางเศรษฐกิจ ระดับการศึกษา สถานภาพของเกษตรกร มีผลต่อระยะเวลาในการยอมรับการปลูกกาแฟของเกษตรกรหรือไม่ พบว่า

- การรับข่าวสาร จากสื่อมวลชน สื่อบุคคล สื่อเฉพาะกิจ มีผลต่อการยอมรับการปลูกกาแฟแตกต่างกัน โดยสื่อบุคคลมีผลมากที่สุด รองลงมาคือ สื่อเฉพาะกิจ

- เกษตรกรที่มีฐานะทางเศรษฐกิจสูงยอมรับการปลูกกาแฟเร็วกว่าเกษตรกรที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ

- เกษตรกรที่มีระดับการศึกษาสูง ยอมรับการปลูกกาแฟเร็วกว่าเกษตรกรที่มีระดับการศึกษาต่ำ

- เกษตรกรที่เป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกรยอมรับการปลูกกาแฟเร็วกว่าเกษตรกรที่ไม่ได้เป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกร

กัลยา หวังวิศิษฐ์ (2525) ศึกษาพฤติกรรมกรเปิดรับสารของเกษตรกรอำเภอสามชุก จังหวัดสุพรรณบุรีที่ยอมรับและไม่ยอมรับ วิธีการทำนาหว่านน้ำตมแผนใหม่ พบว่า

- เกษตรกรที่ยอมรับวิธีการทำนาหว่านน้ำตมแผนใหม่เปิดรับสารโดยทั่วไปและเปิดรับสารเกี่ยวกับวิธีการทำนาหว่านน้ำตมแผนใหม่จากวิทยุ สิ่งพิมพ์ ผู้ใกล้ชิด และเจ้าหน้าที่เกษตร มากตามลำดับ รวมทั้งมีความเข้าใจในเนื้อหาเกี่ยวกับวิธีการทำนาหว่านน้ำตมแผนใหม่ มากกว่าเกษตรกรที่ไม่ยอมรับ

- เกษตรกรที่ยอมรับวิธีการทำนาหว่านน้ำตมแผนใหม่ เปิดรับสารเกี่ยวกับวิธีการทำนาหว่านน้ำตมแผนใหม่จากสื่อบุคคล มากกว่าเครื่องมือสื่อสารอื่น

ธิดาดาว ภัคดี (2525) ศึกษาบทบาทของสื่อมวลชน สื่อบุคคล การทำบ่อสาธิต และการประชุมอบรมที่ใช้ในโครงการส่งเสริมการเลี้ยงกึ่งก้ามกราม ของเกษตรกร จังหวัดกาฬสินธุ์ ที่มีต่อการยอมรับการเลี้ยงกึ่งก้ามกรามของสมาชิกโครงการ พบว่า

- สื่อมวลชนมีบทบาทมากที่สุดในการให้ความรู้แก่สมาชิกในการเลี้ยงกึ่งก้ามกราม โดยพบว่าสื่อมวลชนมีบทบาทมากที่สุดในการให้ความรู้ ชักจูงใจสมาชิกในการเลี้ยงกึ่งก้ามกราม ทำให้สมาชิกตัดสินใจยอมรับการเลี้ยงกึ่งก้ามกราม และยืนยันการตัดสินใจของสมาชิกในการเลี้ยงกึ่งก้ามกราม

- คุณสมบัติของผู้รับนวัตกรรมมีความสัมพันธ์กับระยะเวลาการยอมรับเร็วและช้า คือ ผู้ที่รับเร็วจะมีคุณสมบัติทางด้านการศึกษาฐานะทางเศรษฐกิจการเป็นผู้นำ และการเป็นคนทันสมัย สูงกว่าผู้รับช้า

- ผู้รับเร็วมีความถี่ในการเปิดรับสื่อมวลชนมากกว่าสื่อบุคคล ส่วนผู้รับช้ามีความถี่ในการเปิดรับสื่อบุคคลมากกว่าสื่อมวลชน

จินตนา สุนทรโรทก (2531) ศึกษาเกี่ยวกับการรับข่าวสาร ความรู้ ทักษะ และ การใช้สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูข้าว ตลอดจนศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ ทักษะ และ การใช้สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูข้าวกับปัจจัยต่างๆ ได้แก่ อายุ รายได้ ความถี่ในการเข้ารับ การอบรม ความถี่ในการใช้แบบสำรวจศัตรูข้าว ความถี่ในการเปิดรับข่าวสารวิธีป้องกันกำจัดศัตรู ข้าว และประสบการณ์ในการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูข้าว โดยทำการศึกษาเกษตรกร จังหวัดชัยนาท ใน 5 อำเภอ พบว่า

-วิทย์เป็นสื่อมวลชนที่เข้าถึงเกษตรกรมากที่สุด เกษตรกรส่วนใหญ่เปิดรับข่าวสาร ทั่วๆไปจากโทรทัศน์ ส่วนข่าวสารทางการเกษตรนั้นเกษตรกรเลือกที่จะรับข่าวสารจากเจ้าหน้าที่หน่วยป้องกันและกำจัดศัตรูพืช โดยที่เกษตรกรประมาณสองในสามระบุว่าได้รับข่าวสารทาง การเกษตรจากเจ้าหน้าที่หน่วยป้องกันและกำจัดศัตรูพืชเป็นอันดับหนึ่ง สำหรับประสบการณ์ ภายนอกสังคมพบว่าเกษตรกรประมาณครึ่งหนึ่งไม่ได้เดินทางไปอื่น ๆ

-เกษตรกรส่วนใหญ่รู้จักศัตรูธรรมชาติเป็นบางชนิด และมีเกษตรกรประมาณครึ่งหนึ่ง เท่านั้นที่มีความรู้เรื่อง ระดับเศรษฐกิจของศัตรูข้าว นอกจากนี้เกษตรกรประมาณครึ่งหนึ่งเชื่อ ว่าการรู้จักจำแนกศัตรูข้าวมีประโยชน์มาก และประมาณสองในสามต้องการให้เจ้าหน้าที่หน่วย ป้องกันและกำจัดศัตรูพืชจำแนกศัตรูข้าวให้

-เกษตรกรส่วนใหญ่มีความรู้เกี่ยวกับการใช้สารเคมีที่ถูกต้องและทราบว่าสารเคมี เป็นอันตรายต่อสิ่งแวดล้อม แต่ไม่มีความรู้เกี่ยวกับชื่อยาที่เหมาะสม เกษตรกรส่วนใหญ่มีทัศนคติที่ถูกต้องเกี่ยวกับการใช้สารเคมี ส่วนทัศนคติที่ไม่ถูกต้องคือ เกษตรกรประมาณสองใน สามเชื่อว่าสารเคมีกำจัดศัตรูพืชได้ดีที่สุด และอีกประมาณครึ่งหนึ่งเชื่อว่าการใช้สารเคมี ครอบจักรวาลดีที่สุดใน นอกจากนี้เกษตรกรเกือบทั้งหมดสามารถปฏิบัติได้อย่างถูกต้องในการใช้ สารเคมีและประมาณหนึ่งในสามเคยแพ้สารเคมี หลังฉีดพ่นยา

-ความถี่ในการเปิดรับข่าวสาร ความถี่ในการใช้แบบสำรวจศัตรูข้าว ประสบการณ์ใน การใช้สารเคมี ความถี่ในการฝึกอบรม รายได้ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับ ความรู้ ทักษะ และ ประสบการณ์เกี่ยวกับโครงการพยากรณ์ ความรู้ ทักษะ และ การปฏิบัติในการใช้สารเคมี

-อายุ ความถี่ในการเข้าฝึกอบรมมีความสัมพันธ์ทางลบกับความรู้ เกี่ยวกับโครงการ พยากรณ์ ทักษะต่อการใช้สารเคมี ทักษะต่อโครงการพยากรณ์ ความรู้เกี่ยวกับสารเคมี และปฏิบัติเกี่ยวกับการใช้สารเคมี

-ความรู้เกี่ยวกับโครงการพยากรณ์ ทักษะเกี่ยวกับโครงการพยากรณ์ ความรู้ เกี่ยวกับสารเคมี ทักษะเกี่ยวกับสารเคมี และการปฏิบัติเกี่ยวกับการใช้สารเคมี ต่างก็มีความสัมพันธ์ทางบวกซึ่งกันและกัน

จินดา คัมภีร์ดิษฐ์ (2532) ศึกษาพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารกับความร่วมมือของประชาชนในการปลูกต้นไม้ในที่ดินสาธารณะประโยชน์ ศึกษาเฉพาะกรณีประชาชนในเขตจังหวัดฉะเชิงเทรา พบว่า ประชาชนในเขตเกษตรกรรมก้าวหน้ารับฟังเรื่องการปลูกต้นไม้ในที่ดินสาธารณะประโยชน์จากวิทยุ และเสียงตามสาย น้อยกว่าประชาชนในเขตเกษตรกรรมลำหลัง แต่มีความรู้เรื่องการปลูกต้นไม้ในที่ดินสาธารณะประโยชน์มากกว่าประชาชนในเขตเกษตรกรรมลำหลัง พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารมีความสัมพันธ์ทางลบกับการให้ความร่วมมือในการปลูกต้นไม้ และอิทธิพลของสื่อต่อความเข้าใจและการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการมีความสัมพันธ์ทางลบกับการให้ความร่วมมือในการปลูกต้นไม้ในที่ดินสาธารณะประโยชน์

สาวตรี สุตรา (2539) ศึกษาเกี่ยวกับการเปิดรับสื่อ ความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมการออมของชาวชนบทในจังหวัดสุรินทร์ พบว่า การเปิดรับสื่อหนังสือพิมพ์ สื่อวิทยุ และสื่อเอกสารสิ่งพิมพ์มีความสัมพันธ์กับความรู้เกี่ยวกับการออมของประชาชน การเปิดรับสื่อวิทยุมีความสัมพันธ์กับทัศนคติของประชาชน การเปิดรับสื่อโทรทัศน์ สื่อหนังสือพิมพ์ และการสื่อสารระหว่างบุคคลมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการออมของประชาชน

ปริยานุช ปัญจวงษ์ (2540) ศึกษาเกี่ยวกับการเปิดรับข่าวสาร ความรู้ ทักษะ และการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคมของชาวบ้านในหมู่บ้านรอบศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิภพทอ อำเภอกำแพง จังหวัดนครราชสีมา พบว่า ผู้ที่มีลักษณะประชากรแตกต่างกัน มีการเปิดรับข่าวสารเรื่องการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคมของศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิภพทอแตกต่างกัน การเปิดรับข่าวสารมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความรู้ ทักษะ และการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคม ความพึงพอใจที่ได้จากการเปิดรับข่าวสารเรื่องการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคมมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคม

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง “การเปิดรับข่าวสารกับการมีส่วนร่วมในโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริ ของเกษตรกรในเขตอำเภอแก้งเลี้ยว จังหวัดนครสวรรค์” เป็นการศึกษาวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) แบบวัดครั้งเดียว (One-Shot Descriptive Study) ทำการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามเก็บข้อมูลจากตัวอย่างของประชากรเป้าหมายแล้วนำมาวิเคราะห์ข้อมูลด้านต่างๆ เพื่อหาข้อสรุปจากผลการศึกษาที่ได้มา โดยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ เกษตรกรในเขตอำเภอแก้งเลี้ยว จังหวัดนครสวรรค์ ซึ่งมีจำนวนทั้งสิ้น 4,381 ครัวเรือน แบ่งเขตการปกครองออกเป็น 5 ตำบล ได้แก่ (ข้อมูลจากสำนักงานเกษตรอำเภอแก้งเลี้ยว : 2541)

ตำบลแก้งเลี้ยว	688	ครัวเรือน
ตำบลหนองเต่า	1,048	ครัวเรือน
ตำบลห้วยดง	1,208	ครัวเรือน
ตำบลเขาดิน	921	ครัวเรือน
ตำบลมหาโพธิ์	516	ครัวเรือน

กลุ่มตัวอย่างและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้กลุ่มตัวอย่างจากประชากรกลุ่มเป้าหมายทั้ง 5 ตำบลในอำเภอแก้งเลี้ยว จังหวัดนครสวรรค์ โดยใช้วิธีเปิดตารางสำเร็จของ Taro Yamane (วิเชียร เกตุสิงห์ , 2537:29) และกำหนดความเชื่อมั่นไว้ที่ระดับ 95% และความผิดพลาดได้ไม่เกิน 5% ปรากฏว่าได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 367 ครัวเรือน และใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบ Stratified Random Sampling ดังนี้

1. ใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยแบ่งกลุ่มตัวอย่างที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ 5 ตำบลตามสัดส่วนของประชากรโดยวิธีดังต่อไปนี้

กลุ่มตัวอย่างในตำบล = $\frac{\text{จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดที่ได้จากตาราง} \times \text{จำนวนประชากรทั้งหมดในตำบล}}{\text{จำนวนประชากรทั้งหมดในอำเภอ}}$

$$\begin{aligned} \text{เช่น กลุ่มตัวอย่างในตำบลเก่าเลี้ยว} &= \frac{367 \times 688}{4,381} \\ &= 58 \text{ ครัวเรือน} \end{aligned}$$

จะได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างของแต่ละตำบลดังต่อไปนี้

ตำบลเก่าเลี้ยว	58	ครัวเรือน
ตำบลหนองเต่า	88	ครัวเรือน
ตำบลหัวดง	101	ครัวเรือน
ตำบลเขาดิน	77	ครัวเรือน
ตำบลมหาโพธิ์	43	ครัวเรือน

2. ใช้วิธีการสุ่มอย่างมีระบบ (Systematic Random Sampling) แบบ 1 บ้านวัน 12 บ้าน ในแต่ละครัวเรือนที่ได้รับเลือกนั้นจะกำหนดให้หัวหน้าครอบครัวที่เป็นเกษตรกรเป็นผู้ตอบแบบสอบถามหรือในกรณีที่หัวหน้าครอบครัวไม่อยู่จะข้ามไปสัมภาษณ์หัวหน้าครอบครัวในบ้านหลังถัดไป

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยเชิงสำรวจ

สมมติฐานที่ 1

เกษตรกรที่มีลักษณะทางประชากรที่แตกต่างกันมีการเข้าร่วมในโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริ แตกต่างกัน

ตัวแปรอิสระ   ลักษณะทางประชากร ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา รายได้และการถือครองที่ดินทางการเกษตร

ตัวแปรตาม   การเข้าร่วมในโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริ

ตัวแปรอิสระ   ความรู้เกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่ตามแนวพระราชดำริ
 ตัวแปรตาม   การเข้าร่วมในโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ตามแนวพระราชดำริ

สมมติฐานที่ 7

ทัศนคติต่อการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำรินี้มีความสัมพันธ์กับการเข้าร่วมในโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริ

ตัวแปรอิสระ   ทัศนคติที่มีต่อการเกษตรทฤษฎีใหม่ตามแนวพระราชดำริ
 ตัวแปรตาม   การเข้าร่วมในโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ตามแนวพระราชดำริ

สมมติฐานที่ 8

พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่ตามแนวพระราชดำริ อธิบายการเข้าร่วมในโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริได้มากที่สุด

ตัวแปรอิสระ   พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่ตามแนวพระราชดำริ , ความรู้เกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่ตามแนวพระราชดำริ , ทัศนคติที่มีต่อการเกษตรทฤษฎีใหม่ตามแนวพระราชดำริ
 ตัวแปรตาม   การเข้าร่วมในโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ตามแนวพระราชดำริ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถามที่ผู้วิจัยได้สร้างหรือดัดแปลงขึ้นจากการศึกษาค้นคว้าจากหนังสือและเอกสารต่าง ๆ ซึ่งประกอบด้วยแบบสอบถามแบบปลายปิด (Close-ended Questionnaire) และปลายเปิด (Open-ended Questionnaire) โดยเนื้อหาของแบบสอบถามแบ่งเป็น 6 ส่วนคือ

ส่วนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับลักษณะทางประชากร ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ สมรส ระดับการศึกษา สถานภาพทางสังคม รายได้ และการถือครองที่ดินการเกษตร จำนวน 7 ข้อ

ส่วนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่ตามแนวพระราชดำริ ได้แก่

- สื่อมวลชน ประเภท โทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ นิตยสาร

- สื่อบุคคล ได้แก่ เกษตรอำเภอก เกษตรตำบล กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน เพื่อนบ้าน อบต. บัณฑิตอาสา คนในครอบครัว

- สื่อเฉพาะกิจ ได้แก่ เอกสาร แผ่นพับ โบปถิว นิทรรศการ หอกระจายข่าว ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน การฝึกอบรม การเยี่ยมชมแปลงสาธิต

มีจำนวนทั้งสิ้น 29 ข้อ

ส่วนที่3 เป็นคำถามวัดความรู้เรื่องเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริ ลักษณะคำถามเป็นแบบปลายปิด 4 ตัวเลือก มีคำถามจำนวนทั้งหมด 10 ข้อ

ส่วนที่4 เป็นคำถามวัดทัศนคติต่อการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริ ลักษณะคำถามเป็นแบบปลายปิด 5 ตัวเลือก มีคำถามจำนวนทั้งหมด 10 ข้อ

ส่วนที่5 เป็นการวัดพฤติกรรมการเข้าร่วมในโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริ ลักษณะคำถามเป็นแบบปลายปิด 2 ตัวเลือก มีจำนวนคำถามทั้งหมด 10 ข้อ

การทดสอบเครื่องมือ

ผู้วิจัยทำการทดสอบหาความเที่ยงตรง(Validity)และความเชื่อถือได้ (Reliability) ของแบบสอบถามดังนี้

1. การนำแบบสอบถามไปหาความเที่ยงตรง โดยนำแบบสอบถามที่ได้เรียบเรียงแล้วไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งได้แก่อาจารย์ที่ปรึกษาเป็นผู้ตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) และความเหมาะสมของภาษาที่ใช้ (Wording) เพื่อขอคำแนะนำในการปรับปรุงแก้ไข และเลือกเอาเฉพาะข้อความที่มีความเที่ยงตรง แล้วไปสอบถามในการเก็บข้อมูลจริง

2. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดสอบความเชื่อมั่น(Reliability) โดยนำไปทดลองใช้ (Pre-test) กับเกษตรกรที่อาศัยอยู่ในอำเภอกอเส็กเคียงกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน เพื่อตรวจสอบว่าคำถามในแต่ละข้อ ในแต่ละตอนของแบบสอบถามสื่อความหมายได้ตรงตามที่ผู้วิจัยต้องการ และคำถามที่ใช้เหมาะสมหรือไม่ มีความยากง่ายเพียงใด

2.1 ในการคำนวณหาค่าความเชื่อถือได้ในส่วนของคำถามวัดความรู้เกี่ยวกับการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริและการเข้าร่วมในโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริ ซึ่งมีการให้คะแนนแต่ละข้อเป็นแบบ 1,0 คือ ตอบถูกให้ 1 คะแนนและตอบผิดให้ 0 คะแนน ผู้วิจัยคำนวณโดยใช้สูตรของคูเดอร์ ริชาร์ดสัน (Kuder Richardson's Method) คือสูตร KR_{21} (วิเชียร เกตุสิงห์ 2537: 115)

$$KR_{21} = r_{tt} = \frac{K}{K-1} \left[1 - \frac{\overline{X} (K - \overline{X})}{KS^2} \right]$$

เมื่อ K คือ จำนวนข้อของแบบสอบถาม

S^2 คือ ความแปรปรวนของคะแนนรวมทั้งฉบับที่ได้จากการทดสอบ

$\overline{X}$ คือ คะแนนเฉลี่ยรวมทั้งฉบับ

ผลจากการคำนวณค่าความเชื่อถือได้ของเครื่องมือในส่วนของความรู้อ = 0.60

ผลจากการคำนวณค่าความเชื่อถือได้ของเครื่องมือในส่วนของการเข้าร่วมในโครงการเกษตร
ทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริ = 0.79

เนื่องจากค่าความเชื่อถือได้ของเครื่องมือในส่วนของความรู้อที่ได้ออกมานั้นมีค่า
ต่ำ ผู้วิจัยจึงได้มีการปรับปรุง เมื่อเอาไปใช้จริงแล้วมีการหาค่าความเชื่อถือใหม่อีกครั้งจะได้ค่า
เพิ่มขึ้นเป็น 0.81

ส่วนค่าความเชื่อถือได้ของเครื่องมือในส่วนของการเข้าร่วมในโครงการเกษตร
ทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริ เมื่อหาค่าความเชื่อถือได้ครั้งที่ 2 มีค่าเท่ากับ 0.90

2.2 สำหรับการทดสอบความเชื่อถือได้ในส่วนของคำถามวัดทัศนคติ ที่มีต่อการ
เกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริ ซึ่งมีการให้คะแนนชนิดมาตราส่วนประเมินค่า
(Rating Scale) ใช้วิธีการหาค่าความเที่ยงตามแบบสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient)
ของ ครอนบาช (Cronbach) ดังนี้ (วิเชียร เกตุสิงห์ 2537:116)

$$\alpha = \frac{K}{K-1} \left[1 - \frac{\sum V_i}{V_t} \right]$$

เมื่อ K คือ จำนวนข้อ

V_i คือ ความแปรปรวนของคะแนนแต่ละข้อ

V_t คือ ความแปรปรวนของคะแนนรวมทุกข้อ

ผลจากการคำนวณค่าความเชื่อถือได้ของเครื่องมือในส่วนของทัศนคติ = 0.50

เนื่องจากค่าความเชื่อถือได้ของเครื่องมือในส่วนของทัศนคติที่ได้ออกมานั้นมีค่า
ต่ำ ผู้วิจัยจึงได้มีการปรับปรุง เมื่อเอาไปใช้จริงแล้วมีการหาค่าความเชื่อถือใหม่อีกครั้งจะได้ค่า
เพิ่มขึ้นเป็น 0.78 ซึ่งสูงพอที่จะเชื่อถือได้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ในการทำวิจัยนี้ ผู้วิจัยเป็นผู้เก็บรวบรวมข้อมูลเอง และมีผู้ช่วยวิจัยอีก 5 คน ซึ่งได้ทำการชี้แจง และทำความเข้าใจ เกี่ยวกับแบบสอบถามเพื่อให้ผู้ช่วยวิจัยเข้าใจแบบสอบถามและสามารถทำการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างได้อย่างถูกต้อง และมีประสิทธิภาพมากที่สุด

เกณฑ์การให้คะแนน

ผู้วิจัยได้ตั้งเกณฑ์การให้คะแนนในการวัดตัวแปรดังต่อไปนี้

1. พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริวัดจากผลคุณระหว่างความบ่อยครั้งในการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริจากสื่อมวลชนและสื่อบุคคลกับระยะเวลาในการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริจากสื่อมวลชนและสื่อบุคคล

ความบ่อยครั้งในการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่ตามแนวพระราชดำริจากสื่อมวลชน และสื่อบุคคล ให้คะแนนดังนี้

มากกว่าสัปดาห์ละ	4 ครั้ง	5 คะแนน
สัปดาห์ละ	3-4 ครั้ง	4 คะแนน
สัปดาห์ละ	1-2 ครั้ง	3 คะแนน
เดือนละ	1-3 ครั้ง	2 คะแนน
นานกว่าเดือนละครั้ง		1 คะแนน
ไม่เปิดรับเลย		0 คะแนน

ระยะเวลาในการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริจากสื่อมวลชนและสื่อบุคคล ให้คะแนนดังนี้

มากกว่า 2 ชั่วโมง/วัน	5 คะแนน
1-2 ชั่วโมง/วัน	4 คะแนน
46-59 นาที/วัน	3 คะแนน
31-45 นาที/วัน	2 คะแนน
1-30 นาที/วัน	1 คะแนน
ไม่เปิดรับเลย	0 คะแนน

ผลคูณระหว่างความบ่อยครั้งในการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริจากสื่อมวลชนและสื่อบุคคลกับระยะเวลาในการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริจากสื่อมวลชนและสื่อบุคคล นำมาจัดใหม่และให้คะแนนดังต่อไปนี้

0-5	ให้เท่ากับ 1	คะแนน
6-10	ให้เท่ากับ 2	คะแนน
11-15	ให้เท่ากับ 3	คะแนน
16-20	ให้เท่ากับ 4	คะแนน
21-25	ให้เท่ากับ 5	คะแนน

นำคะแนนที่ได้มาหาค่าเฉลี่ย แล้วแปลความหมายของค่าเฉลี่ยดังนี้

1. มีปริมาณการเปิดรับข่าวสารในระดับต่ำมาก	1.00-1.49	คะแนน
2. มีปริมาณการเปิดรับข่าวสารในระดับต่ำ	1.50-2.49	คะแนน
3. มีปริมาณการเปิดรับข่าวสารในระดับปานกลาง	2.50-3.49	คะแนน
4. มีปริมาณการเปิดรับข่าวสารในระดับสูง	3.50-4.49	คะแนน
5. มีปริมาณการเปิดรับข่าวสารในระดับสูงมาก	4.50-5.00	คะแนน

ความบ่อยครั้งในการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่ตามแนวพระราชดำริจากสื่อเฉพาะกิจให้คะแนนดังนี้

มากกว่า 3 ครั้ง/1 ปี	5	คะแนน
3 ครั้ง/ 1 ปี	4	คะแนน
2 ครั้ง/1ปี	3	คะแนน
ปีละครั้ง	2	คะแนน
นานกว่านั้น	1	คะแนน
ไม่เคยเลย	0	คะแนน

นำคะแนนที่ได้มาหาค่าเฉลี่ย แล้วแปลความหมายของค่าเฉลี่ยดังนี้

1. มีปริมาณการเปิดรับข่าวสารในระดับต่ำมาก	ต่ำกว่า 1.50	คะแนน
2. มีปริมาณการเปิดรับข่าวสารในระดับต่ำ	1.50-2.49	คะแนน
3. มีปริมาณการเปิดรับข่าวสารในระดับปานกลาง	2.50-3.49	คะแนน

4. มีปริมาณการเปิดรับข่าวสารในระดับสูง	3.50-4.49 คะแนน
5. มีปริมาณการเปิดรับข่าวสารในระดับสูงมาก	4.51-5.00 คะแนน

2. ความรู้เรื่องเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริ

ในการวัดความรู้เรื่องเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริ จำนวน 10 ข้อ ถ้าผู้ตอบแบบสอบถามเลือกตอบถูกจะได้คะแนน 1 คะแนน ถ้าเลือกตอบผิดหรือไม่ทราบ จะได้ 0 คะแนน แล้วนำคะแนนมาจัดระดับความรู้เป็น 5 ระดับ คือ

มีความรู้น้อยที่สุด	0-2	คะแนน
มีความรู้น้อย	3-4	คะแนน
มีความรู้ปานกลาง	5-6	คะแนน
มีความรู้มาก	7-8	คะแนน
มีความรู้มากที่สุด	9-10	คะแนน

3. ทักษะต่อการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริ

เป็นการวัดความคิดเห็นเกี่ยวกับการเกษตรทฤษฎีใหม่ตามแนวพระราชดำริ โดยมาตราวัดแบบ Likert Scale ทั้งเชิงบวก(5 4 3 2 1)และเชิงลบ (1 2 3 4 5) เพื่อให้สอดคล้องกับการตัดสินใจของผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 10 ข้อ

	เชิงบวกเชิงลบ	
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	5	1
เห็นด้วย	4	2
ไม่แน่ใจ	3	3
ไม่เห็นด้วย	2	4
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	1	5

นำผลรวมของคะแนนทั้ง 10 ข้อ ไปหาค่าเฉลี่ยและจัดระดับของค่าเฉลี่ยออกเป็น 5 ระดับ คือ

1. คะแนนระหว่าง 1.00-1.49 หมายถึง มีทัศนคติในเชิงลบอย่างมาก
2. คะแนนระหว่าง 1.50-2.49 หมายถึง มีทัศนคติในเชิงลบ
3. คะแนนระหว่าง 2.50-3.49 หมายถึง มีทัศนคติเป็นกลาง
4. คะแนนระหว่าง 3.50-4.49 หมายถึง มีทัศนคติในเชิงบวก
5. คะแนนระหว่าง 4.50-5.00 หมายถึง มีทัศนคติในเชิงบวกอย่างมาก

4. การเข้าร่วมในโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริ

เป็นการวัดพฤติกรรมการเข้าร่วมในโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริ จำนวน 10 ข้อ ถ้าผู้ตอบแบบสอบถามเลือกตอบว่าเคยมีส่วนร่วมในโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ จะได้ 1 คะแนน ถ้าเลือกตอบว่าไม่เคย จะได้ 0 คะแนน แล้วนำคะแนนมาจัดระดับการมีส่วนร่วม แบ่งเป็น 5 ระดับ ดังนี้

มีส่วนร่วมน้อยที่สุด	0-2	คะแนน
มีส่วนร่วมน้อย	3-4	คะแนน
มีส่วนร่วมปานกลาง	5-6	คะแนน
มีส่วนร่วมมาก	7-8	คะแนน
มีส่วนร่วมมากที่สุด	9-10	คะแนน

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

1. การวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา(Descriptive Statistics) ได้แก่ การหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และนำเสนอข้อมูลด้วยตารางเพื่ออธิบายข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับกลุ่มตัวอย่างดังต่อไปนี้

- ข้อมูลด้านลักษณะทางประชากร
- พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่ตามแนวพระราชดำริ
- ความรู้ ทักษะคิด และการเข้าร่วมในโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ตามแนวพระราชดำริ

2. การวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงอนุมาน (inferential Statistics)

-ใช้สถิติ t-test และการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบ ANOVA สำหรับทดสอบนัยสำคัญของความแตกต่างระหว่างตัวแปรด้านลักษณะทางประชากรกับการเข้าร่วมในโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริ

-หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) เพื่อหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตามในสมมติฐานข้อ 2-7

-วิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ(Multiple Regression Analysis)เพื่อหาตัวแปรที่อธิบายการเข้าร่วมในโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริได้มากที่สุด ในสมมติฐานข้อที่ 8

การประมวลผลข้อมูล

เมื่อเก็บแบบสอบถามครบถ้วนตามจำนวนแล้ว ผู้วิจัยได้นำข้อมูลมาตรวจสอบความถูกต้องของชุดข้อมูลทั้งหมด แล้วทำการลงรหัส (Coding) หลังจากนั้นจะนำข้อมูลที่ได้จากการลงรหัสเรียบร้อยแล้วไปวิเคราะห์ประมวลผลข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for Windows เพื่อทำการวิเคราะห์ทางสถิติ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 4

ผลการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง “การเปิดรับข่าวสารกับการเข้าร่วมในโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ตามแนวพระราชดำริ ของเกษตรกรในเขตอำเภอแก้งลำเลี้ยว จังหวัดนครสวรรค์” ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้แบบสอบถามและมีกลุ่มตัวอย่างเป็นเกษตรกรในเขตอำเภอแก้งลำเลี้ยว จังหวัดนครสวรรค์รวม 370 คน มีผลการวิจัยซึ่งได้นำเสนอตามลำดับต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) โดยการหาค่าสถิติพื้นฐาน คือ การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ และค่าเฉลี่ย เพื่ออธิบาย

1. ลักษณะทางประชากรของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา สถานภาพทางสังคม รายได้ และการถือครองที่ดินการเกษตร
2. พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริ ได้แก่
  - สื่อมวลชน ประเภท โทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ นิตยสาร
  - สื่อบุคคล ได้แก่ เกษตรอำเภอ เกษตรตำบล กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน เพื่อนบ้าน อบต. บัณฑิตอาสา คนในครอบครัว
  - สื่อเฉพาะกิจ หอกระจายข่าว ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน เอกสาร แผ่นพับ ใบปลิว โปสเตอร์ การฝึกอบรม การเยี่ยมชมแปลงสาธิต
3. ความรู้เกี่ยวกับการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริ
- 4.ทัศนคติต่อการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริ
5. พฤติกรรมการเข้าร่วมในโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริ

ตอนที่ 2 การทดสอบสมมติฐาน (Hypothesis Testing) โดยใช้สถิติวิเคราะห์ดังนี้

1. ใช้สถิติ T-test และการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบ ANOVA เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อที่ 1
2. ใช้การวิเคราะห์เพื่อหาสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อ 2-7

3. ใช้การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) เพื่อหาตัวแปรที่อธิบายการเข้าร่วมในโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริได้มากที่สุดในสมมติฐานข้อที่ 8

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1

1. ผลการวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) โดยการหาค่าสถิติพื้นฐานเพื่ออธิบายลักษณะทางประชากรของกลุ่มตัวอย่างซึ่งสามารถแจกแจงได้ตามตารางดังนี้

เพศ

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามเพศ

เพศ	จำนวน	ร้อยละ
ชาย	280	75.7
หญิง	90	24.3
รวม	370	100.0

จากตารางที่ 1 แสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชายร้อยละ 75.7 และเป็นเพศหญิงร้อยละ 24.3

อายุ

ตารางที่ 2 แสดงจำนวนร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอายุ

อายุ (ปี)	จำนวน	ร้อยละ
18-20	4	1.1
21-25	9	2.4
26-30	20	5.4
31-35	43	11.6
36-45	126	34.1
46-55	102	27.6
มากกว่า 55	65	17.6
ไม่ระบุ	1	0.3
รวม	370	100.0

จากตารางที่ 2 เมื่อจำแนกกลุ่มตัวอย่างตามช่วงอายุพบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 36-45 ปี (34.1%) มีมากที่สุดเป็นอันดับหนึ่ง รองลงมาคืออายุระหว่าง 45-55 ปี , มากกว่า 55 ปี , 31-35 ปี , 26-30 ปี , 21-25 ปี , 18-20 ปี และไม่ระบุอายุ ตามลำดับ

สถานภาพสมรส

ตารางที่ 3 แสดงจำนวนร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามสถานภาพสมรส

สถานภาพ	จำนวน	ร้อยละ
โสด	17	4.6
สมรส	268	72.4
แยกกันอยู่	26	7.0
หย่า	15	4.1
หม้าย (คู่สมรสเสียชีวิต)	43	11.6
ไม่ระบุ	1	0.3
รวม	370	100.0

จากตารางที่ 3 พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรส คือร้อยละ 72.4 รองลงมา คือสถานภาพหม้ายร้อยละ 11.6 สถานภาพแยกกันอยู่ร้อยละ 7.0 สถานภาพโสดร้อยละ 4.6 สถานภาพหย่าร้อยละ 4.1 และไม่ระบุสถานภาพร้อยละ 0.3 ตามลำดับ

ระดับการศึกษา

ตารางที่ 4 แสดงจำนวนร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
ไม่ได้เข้าเรียน	6	1.6
ประถมศึกษา	249	67.3
ม.1-ม.3	56	15.1
ม.4-ม.6/ปวช.	48	13.0
อนุปริญญา/ปวส.	6	1.6
ปริญญาตรี	5	1.4
สูงกว่าปริญญาตรี	0	0
อื่นๆ	0	0
รวม	370	100.0

จากตารางที่ 4 เมื่อจำแนกกลุ่มตัวอย่างตามระดับการศึกษา พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับประถมศึกษามากที่สุดคือร้อยละ 67.3 ซึ่งมีมากเกินครึ่งหนึ่งของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด รองลงมาคือ ระดับ ม.1-ม.3 มีจำนวนร้อยละ 15.1 ระดับ ม.4-ม.6/ปวช. มีจำนวนร้อยละ 13.0 ส่วนที่ไม่ได้เข้าเรียนกับระดับอนุปริญญา/ปวส. มีจำนวนเท่ากันคือร้อยละ 1.6 และระดับปริญญาตรีมีจำนวนร้อยละ 1.4 ตามลำดับ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สถานภาพทางสังคม

ตารางที่ 5 แสดงจำนวนร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามสถานภาพทางสังคม

สถานภาพ	จำนวน	ร้อยละ
กำนัน	5	1.4
ผู้ใหญ่บ้าน	42	11.4
ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน	24	6.5
ผู้อาวุโสให้คำแนะนำแก่ชาวบ้าน	6	1.6
ไม่มีตำแหน่ง	229	61.9
อื่นๆ	62	16.8
ไม่ระบุ	2	0.5
รวม	370	100.0

จากตารางที่ 5 พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่มีตำแหน่งใดๆทางสังคมสูงถึงร้อยละ 61.9 และอื่นๆ เช่น อบต. อาสาสมัครสาธารณสุข มีจำนวนร้อยละ 16.8 ผู้ใหญ่บ้านมีจำนวนร้อยละ 11.4 ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านมีจำนวนร้อยละ 6.5 ผู้อาวุโสให้คำแนะนำแก่ชาวบ้านมีจำนวนร้อยละ 1.6 กำนันมีจำนวนร้อยละ 1.4 และไม่ระบุสถานภาพทางสังคมมีจำนวนร้อยละ 0.5 ตามลำดับ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายได้

ตารางที่ 6 แสดงจำนวนร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อปี

รายได้ (บาท)	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำกว่า 50,000	255	68.9
50,001-100,000	74	20.0
100,001-150,000	21	5.7
150,001-200,000	10	2.7
200,001-250,000	5	1.4
250,001	2	0.5
ไม่ระบุ	3	0.8
รวม	370	100.0

จากตารางที่ 6 พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีรายได้เฉลี่ยต่อปีต่ำกว่า 50,000 บาทมีมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 68.9 รองลงมาคือมีรายได้เฉลี่ย 50,001-100,000 บาทคิดเป็นร้อยละ 20.0 รายได้เฉลี่ย 100,001-150,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 5.7 รายได้เฉลี่ย 150,001-200,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 2.7 รายได้เฉลี่ย 200,001-250,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 1.4 ไม่ระบุรายได้คิดเป็นร้อยละ 0.8 และรายได้เฉลี่ย 250,001 บาทขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 0.5 ตามลำดับ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การถือครองที่ดินการเกษตร

ตารางที่ 7 แสดงจำนวนร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามการถือครองที่ดินการเกษตร

การถือครองที่ดิน	จำนวน	ร้อยละ
ของตัวเอง	169	45.7
เช่า	195	52.7
อื่นๆ	5	1.4
ไม่ระบุ	1	0.3
รวม	370	100.0

จากตารางที่ 7 พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีการถือครองที่ดินการเกษตรโดยการเช่ามากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 52.7 เป็นของตัวเองคิดเป็นร้อยละ 45.7 อื่นๆ เช่น เป็นที่ดินของบิดามารดาคิดเป็นร้อยละ 1.4 และไม่ระบุการถือครองที่ดินคิดเป็นร้อยละ 0.3 ตามลำดับ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

2. ผลการวิเคราะห์เชิงพรรณนา โดยการหาค่าสถิติพื้นฐานเพื่ออธิบายพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริ ได้แก่

สื่อมวลชน

ตารางที่ 8 แสดงจำนวนร้อยละและค่าเฉลี่ยในการเปิดรับข่าวสารของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระดับการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริ จากสื่อมวลชนประเภทต่างๆ

ความบ่อยในการเปิดรับสื่อมวลชน	โทรทัศน์	วิทยุ	หนังสือพิมพ์	นิตยสาร
มากกว่าสัปดาห์ละ 4 ครั้ง	79 (21.4)	33 (8.9)	27 (7.3)	10 (2.7)
สัปดาห์ละ 3-4 ครั้ง	45 (12.2)	23 (6.2)	11 (3.0)	4 (1.1)
สัปดาห์ละ 1-2 ครั้ง	84 (22.7)	37 (10.0)	20 (5.4)	7 (1.9)
เดือนละ 1-2 ครั้ง	95 (25.7)	72 (19.5)	53 (14.3)	27 (7.3)
นานกว่าเดือนละครั้ง	40 (10.8)	62 (16.8)	80 (21.6)	56 (15.1)
ไม่เคยดูเลย	27 (7.3)	143 (38.6)	179 (48.4)	266 (71.9)
รวม	370 (100.0)	370 (100.0)	370 (100.0)	370 (100.0)
ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$)	1.71	1.34	1.24	1.1
ระดับการเปิดรับสื่อมวลชน	ต่ำ	ต่ำมาก	ต่ำมาก	ต่ำมาก

จากตารางที่ 8 พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ร้อยละ 25.7 รับรู้ข่าวสารเรื่องเกษตรทฤษฎีใหม่ทางโทรทัศน์เดือนละ 1-2 ครั้ง รองลงมาร้อยละ 22.7 รับรู้ข่าวสารเรื่องเกษตรทฤษฎีใหม่ทางโทรทัศน์สัปดาห์ละ 1-2 ครั้ง และน้อยที่สุดกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 7.3 ไม่เคยรับรู้ข่าวสารดังกล่าวเลย

ส่วนการฟังวิทยุ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ร้อยละ 38.6 ไม่เคยฟังเรื่องเกษตรทฤษฎีใหม่เลย รองลงมาร้อยละ 19.5 เคยฟังเรื่องเกษตรทฤษฎีใหม่เดือนละ 1-2 ครั้ง และน้อยที่สุดกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 6.2 ฟังรายการดังกล่าวสัปดาห์ละ 3-4 ครั้ง

ในส่วนของการเปิดรับข่าวสารเรื่องเกษตรทฤษฎีใหม่ทางหนังสือพิมพ์และนิตยสารนั้น พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่ไม่เคยเปิดรับข่าวสารจากสื่อทั้งสองประเภทเลยมีจำนวนค่อนข้างมากคิดเป็นร้อยละ 48.4 และ 71.9 ตามลำดับ รองลงมาคือผู้ที่เคยเปิดรับข่าวสารเหล่านี้บ้าง นานกว่าเดือนละครั้งคิดเป็นร้อยละ 21.6 และ 15.1 และน้อยที่สุดคิดเป็นร้อยละ 3.0 และ 1.1 เปิดรับข่าวสารจากสื่อทั้งสองประเภทสัปดาห์ละ 3-4 ครั้ง

เมื่อมองในภาพรวม ปรากฏว่ากลุ่มตัวอย่างเปิดรับข่าวสารเรื่องเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริอยู่ในระดับต่ำมาก โดยเฉพาะการเปิดรับข่าวสารจากสื่อ นิตยสาร หนังสือพิมพ์ และวิทยุ คิดเป็นค่าเฉลี่ย 1.11 1.24 1.34 ตามลำดับ ขณะที่การเปิดรับสื่อจากโทรทัศน์อยู่ในระดับที่สูงกว่าเล็กน้อย คิดเป็นค่าเฉลี่ย 1.71

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สื่อบุคคล

ตารางที่ 9 แสดงจำนวนร้อยละและค่าเฉลี่ยในการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริ ของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระดับการเปิดรับข่าวสารจากสื่อบุคคลต่างๆ

ระดับการเปิดรับสื่อบุคคล	เกษตรกรอำเภอ	เกษตรกรตำบล	กำนัน	ผู้ใหญ่บ้าน	ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน	เพื่อนบ้าน	อบต.	บัณฑิตอาสา	คนในครอบครัว
มากกว่าสี่ครั้ง	7 (1.9)	14 (3.8)	6 (1.6)	26 (7.0)	19 (5.1)	49 (13.2)	29 (7.8)	2 (0.5)	145 (39.2)
สี่ครั้ง	3 (0.8)	8 (2.2)	10 (2.7)	23 (6.2)	16 (4.3)	75 (20.3)	23 (6.2)	3 (0.8)	63 (17.0)
สามครั้ง	11 (3.0)	30 (8.1)	26 (7.0)	32 (8.6)	44 (11.9)	73 (19.7)	18 (4.9)	12 (3.2)	39 (10.5)
สองครั้ง	59 (15.9)	109 (29.5)	77 (20.8)	99 (26.8)	75 (20.3)	70 (18.9)	72 (19.5)	25 (6.8)	32 (8.6)
น้อยกว่าหนึ่งครั้ง	108 (29.2)	103 (27.8)	87 (23.5)	81 (21.9)	75 (20.3)	47 (12.7)	72 (19.5)	63 (17.0)	31 (8.4)
ไม่เคยเลย	182 (49.2)	106 (28.6)	164 (44.3)	109 (29.5)	141 (38.1)	56 (15.1)	156 (42.2)	265 (71.6)	60 (16.2)
รวม	370 (100.0)	370 (100.0)	370 (100.0)	370 (100.0)	370 (100.0)	370 (100.0)	370 (100.0)	370 (100.0)	370 (100.0)
ค่าเฉลี่ย (X)	1.10	1.28	1.14	1.39	1.26	1.92	1.32	1.08	2.73
ระดับการเปิดรับสื่อบุคคล	ต่ำมาก	ต่ำมาก	ต่ำมาก	ต่ำมาก	ต่ำมาก	ต่ำ	ต่ำมาก	ต่ำมาก	ปานกลาง

จากตารางที่ 9 พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่ตามแนวพระราชดำริ จากสื่อบุคคลอยู่ในระดับที่ต่ำมากโดยเฉพาะจากบัณฑิตอาสาอยู่ในระดับที่ต่ำสุดคิดเป็นร้อยละ 1.08 ส่วนการเปิดรับข่าวสารจากสื่อบุคคลที่อยู่ในระดับต่ำและปานกลางคือจากเพื่อนบ้านและคนในครอบครัวคิดเป็นร้อยละ 1.92 และ 2.73 ตามลำดับ

สื่อเฉพาะกิจ

ตารางที่ 10 แสดงจำนวนร้อยละและค่าเฉลี่ยในการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่ตามแนวพระราชดำริ ของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระดับการเปิดรับข่าวสารจากสื่อเฉพาะกิจต่างๆ

ระดับการเปิดรับสื่อเฉพาะกิจ	เอกสาร	แผ่นพับ	ใบปลิว	นิทรรศการ	หอกระจายข่าว	ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน	การฝึกอบรม	การเยี่ยมชมแปลงสาธิต
มากกว่า 3 ครั้ง/ปี	52 (14.1)	22 (5.9)	12 (3.2)	19 (5.1)	200 (54.1)	63 (17.0)	36 (9.7)	22 (5.9)
3ครั้ง/ปี	19 (5.1)	15 (4.1)	11 (3.0)	4 (1.1)	53 (14.3)	28 (7.6)	20 (5.4)	14 (3.8)
2ครั้ง/ปี	39 (10.5)	29 (7.8)	14 (3.8)	17 (4.6)	21 (5.7)	23 (6.2)	29 (7.8)	31 (8.4)
ปีละครั้ง	84 (22.7)	80 (21.6)	61 (16.5)	70 (18.9)	10 (2.7)	52 (14.1)	76 (20.5)	73 (19.7)
นานกว่านั้น	31 (8.4)	34 (9.2)	71 (19.2)	65 (17.6)	15 (4.1)	33 (8.9)	44 (11.9)	39 (10.5)
ไม่เคยเลย	145 (39.2)	190 (51.4)	201 (54.3)	195 (52.7)	71 (19.2)	171 (46.2)	165 (44.6)	191 (51.6)
รวม	370 (100.0)	370 (100.0)	370 (100.0)	370 (100.0)	370 (100.0)	370 (100.0)	370 (100.0)	370 (100.0)
ค่าเฉลี่ย (X)	1.76	1.2	0.92	0.99	3.54	1.71	1.47	1.20
ระดับการเปิดรับสื่อ	ต่ำ	ต่ำมาก	ต่ำมาก	ต่ำมาก	สูง	ต่ำ	ต่ำมาก	ต่ำมาก

จากตารางที่ 10 พบว่ากลุ่มตัวอย่างเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริ จากสื่อเฉพาะกิจอยู่ในระดับที่ต่ำมาก โดยกลุ่มตัวอย่างเปิดรับสื่อเฉพาะกิจประเภทหอกระจายข่าวมากที่สุดอยู่ในระดับสูงเมื่อเปรียบเทียบกับสื่อเฉพาะกิจประเภทอื่นๆ คิดเป็นร้อยละ 3.54 รองลงมาคือเอกสารคิดเป็นร้อยละ 1.76 ส่วนการเปิดรับข่าวสารจากที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านมีการเปิดรับจากกลุ่มตัวอย่างน้อยที่สุดเพียงร้อยละ 0.92 เท่านั้น

3. ผลการวิเคราะห์เชิงพรรณนา โดยการหาค่าสถิติพื้นฐานอธิบายความรู้เรื่องเกษตรทฤษฎีใหม่ตามแนวพระราชดำริ

ตารางที่ 11 แสดงจำนวนร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามความรู้เรื่องเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริ

ข้อ	ตอบถูก	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1.บุคคลใดต่อไปนี้เป็นผู้ริเริ่มทฤษฎีใหม่	345	93.2
2.ทฤษฎีใหม่หมายถึงอะไร	103	27.8
3.ทฤษฎีใหม่เป็นแนวทางเพื่อช่วยเหลือเกษตรกรที่ประสบปัญหาใด	211	57.0
4.การแบ่งพื้นที่ออกเป็น4ส่วน ตามทฤษฎีใหม่ มีอัตราส่วนเท่าไร	194	52.4
5.พื้นที่ที่แบ่งออกเป็นสี่ส่วน ตามอัตราส่วนนั้นไว้ใช้ทำอะไรบ้างตามลำดับ	216	58.4
6.เกษตรกรที่จะปฏิบัติตามแนวทฤษฎีใหม่ควรจะมีที่ดินประมาณกี่ไร่	166	44.9
7.ทฤษฎีใหม่ที่สมบูรณ์แบบมีทั้งหมด 3 ขั้นตอน ขั้นตอนใดไม่เกี่ยวข้อง	163	44.1
8.สัตว์ที่ไม่ควรเลี้ยงในพื้นที่ตามแนวทฤษฎีใหม่มากที่สุดคือ	291	78.6
9.ประโยชน์ของทฤษฎีใหม่คือ	229	61.9
10.ถ้าท่านสนใจจะดำเนินการตามแนวทฤษฎีใหม่ สามารถขอคำปรึกษาได้จากใคร	326	88.1
ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD.) = 1.82		
ระดับความรู้เฉลี่ย ($\bar{x}$) = 6.06 จากคะแนนเต็ม 10 คะแนน (คิดเป็นร้อยละ 60.6)		
ระดับความรู้	ปานกลาง	

จากตารางที่ 11 พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีระดับความรู้เรื่องเกษตรทฤษฎีใหม่ ตาแนวพระราชดำริในระดับปานกลาง โดยมีความรู้เฉลี่ย 6.06 จากคะแนนเต็ม 10 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 60.6 โดยกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่รู้ว่าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเป็นผู้ริเริ่มเกษตรทฤษฎีใหม่สูงถึงร้อยละ 93.2 รองลงมาคือรู้ว่าถ้าสนใจจะดำเนินการตามแนวทฤษฎีใหม่สามารถขอคำปรึกษาได้จากเกษตรอำเภอและเกษตรตำบล คิดเป็นร้อยละ 88.1 และน้อยที่สุดรู้ว่าทฤษฎีใหม่หมายถึงอะไรเพียงร้อยละ 27.8 เท่านั้น

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

4. ผลการวิเคราะห์เชิงพรรณนา โดยการหาค่าสถิติพื้นฐานอธิบายทัศนคติเรื่องเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริ

นำมาแบ่งออกเป็น 5 ระดับ คือมีทัศนคติในเชิงลบอย่างมาก มีทัศนคติในเชิงลบ มีทัศนคติเป็นกลาง มีทัศนคติในเชิงบวก และมีทัศนคติในเชิงบวกอย่างมาก

ตารางที่ 12 แสดงจำนวนร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามทัศนคติเรื่องเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริ

ท่านมีความเห็นต่อเรื่องเหล่านี้ อย่างไร	เห็น ด้วย อย่างยิ่ง	เห็น ด้วย	ไม่แน่ ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย อย่างยิ่ง	รวม	ค่า เฉลี่ย	ระดับ ทัศน คติ
1.เกษตรทฤษฎีใหม่เป็นสิ่งใหม่ สำหรับเกษตรกรรอดูผลก่อนตัด สินใจนำไปปฏิบัติ	83 (22.4)	166 (44.9)	49 (13.2)	70 (18.9)	2 (0.5)	370 (100.0)	2.30	เชิงลบ
2.เกษตรทฤษฎีใหม่ทำให้เกษตรกรมี ฐานะความเป็นอยู่แยลง	8 (2.2)	21 (5.7)	52 (14.1)	223 (60.3)	66 (17.8)	370 (100.0)	3.86	เชิงลบ
3.เกษตรทฤษฎีใหม่ทำให้เกษตรกรมี น้ำใช้และเพาะปลูกตลอดทั้งปี	1 (0.3)	4 (1.1)	38 (10.3)	222 (60.0)	105 (28.4)	370 (100.0)	4.15	เชิงลบ
4.การขูดสละทำให้เสียพื้นที่โดยไม่จำ เป็น	3 (0.8)	29 (7.8)	47 (12.7)	230 (62.2)	61 (16.5)	370 (100.0)	3.86	เชิงลบ
5.เกษตรทฤษฎีใหม่เป็นสิ่งน่าเบื่อไม่ จำเป็นและไม่มีประโยชน์	7 (1.9)	22 (5.9)	36 (9.7)	216 (58.4)	89 (24.1)	370 (100.0)	3.97	เชิงลบ
6.การทำการเกษตรตามแนวทฤษฎี ใหม่เป็นเรื่องง่ายใครอยากทำก็ทำได้	12 (3.2)	68 (18.4)	109 (29.5)	157 (42.4)	24 (6.5)	370 (100.0)	3.31	เป็น กลาง
7.การเกษตรทฤษฎีใหม่แม้จะเป็น โครงการที่น่าสนใจแต่ให้ประโยชน์ไม่ คุ้มค่า	17 (4.6)	36 (9.7)	68 (18.4)	197 (53.2)	52 (14.1)	370 (100.0)	3.63	เชิงลบ
8.เกษตรกรที่ไม่ปฏิบัติตามแนวทฤษฎี ใหม่เป็นคนล้าหลัง ไม่ทันสมัย	19 (5.1)	99 (26.8)	101 (27.3)	132 (35.7)	19 (5.1)	370 (100.0)	3.09	เป็น กลาง
9.การทำตามแนวเกษตรทฤษฎีใหม่ ลำบากและเหนื่อยยาก	24 (6.5)	88 (23.8)	73 (19.7)	164 (44.3)	21 (5.7)	370 (100.0)	3.19	เป็น กลาง
10.เกษตรทฤษฎีใหม่ทำให้เกษตรกร ไม่ได้อร่อยรื้ออาหารการกิน	6 (1.6)	20 (5.4)	27 (7.3)	214 (57.8)	103 (27.8)	370 (100.0)	4.05	เชิงลบ
ค่าเฉลี่ยรวม=3.54								
ระดับทัศนคติ	เป็นบวก ระดับสูง							

จากตารางที่ 12 พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีทัศนคติต่อเรื่องเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริในเชิงบวก โดยกลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยจาก ค่าเฉลี่ยสูงสุดในหัวข้อ “เกษตรทฤษฎีใหม่ทำให้เกษตรกรมีน้ำใช้และเพาะปลูกตลอดทั้งปี” รองลงมาเป็นการเห็นด้วยในหัวข้อ “เกษตรทฤษฎีใหม่ทำให้เกษตรกรไม่เดือดร้อนเรื่องอาหารการกิน” ซึ่งหมายความว่ากลุ่มตัวอย่างมีทัศนคติในเชิงบวกในเรื่องดังกล่าวสูงสุดเมื่อเปรียบเทียบกับหัวข้ออื่น

ส่วนในหัวข้อ “เกษตรกรที่ไม่ปฏิบัติตามแนวทฤษฎีใหม่เป็นคนล่าหลัง ไม่ทันสมัย” “การทำตามแนวเกษตรทฤษฎีใหม่ลำบากและเหนื่อยยาก” และ “การทำกรเกษตรตามแนวทฤษฎีใหม่เป็นเรื่องง่ายๆ ใครอยากทำก็ทำได้” จะมีค่าเฉลี่ยที่ต่ำคือร้อยละ 3.09 3.19 และ 3.31 ซึ่งหมายความว่ากลุ่มตัวอย่างมีทัศนคติในหัวข้อดังกล่าวเป็นกลางตามลำดับ

ส่วนในหัวข้อ “เกษตรทฤษฎีใหม่เป็นสิ่งใหม่สำหรับเกษตรกรควรรอดูผลก่อนตัดสินใจนำไปปฏิบัติ” มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือร้อยละ 2.30 ซึ่งหมายความว่ากลุ่มตัวอย่างมีทัศนคติในหัวข้อดังกล่าวในเชิงลบ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

5. ผลการวิเคราะห์เชิงพรรณนา โดยการหาค่าสถิติพื้นฐานอธิบายการเข้าร่วมในโครงการเกษตร
ทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริ

ตารางที่ 13 แสดงจำนวนร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามการเข้าร่วมในโครงการเกษตร
ทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริ

ท่านกระทำสิ่งต่อไปนี้บ้างหรือไม่	เคย	ไม่เคย	รวม	ค่าเฉลี่ย
1.ท่านแบ่งพื้นที่ออกเป็น 4 ส่วน คือ ซุดสระ ทำนา เพาะปลูก ที่อยู่อาศัย ตามแนวเกษตร ทฤษฎีใหม่บ้างหรือไม่	177 (48.1)	192 (51.9)	370 (100.0)	0.48
2.ท่านได้ศึกษาสภาพดินว่าจะเก็บกักน้ำได้หรือไม่ โดยปรึกษากับเจ้าหน้าที่ก่อนดำเนินการซุดสระ	153 (41.4)	217 (58.6)	370 (100.0)	0.41
3.ท่านปลูกพืชหลายชนิดและมีการเลี้ยงปลาหรือ สัตว์อื่นๆเพื่อนำมาบริโภคบ้างหรือไม่	205 (55.4)	165 (44.6)	370 (100.0)	0.55
4.ท่านเคยนำหน้าดินจากการซุดสระน้ำนำไปถมไว้ ในบริเวณที่จะทำการเพาะปลูกบ้างหรือไม่	121 (32.7)	249 (67.3)	370 (100.0)	0.33
5.ท่านเคยเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับเกษตรทฤษฎี ใหม่บ้างหรือไม่	167 (45.1)	203 (54.9)	370 (100.0)	0.45
6.ท่านเคยแนะนำเพื่อนบ้านเรื่องการเกษตร ทฤษฎีใหม่บ้างหรือไม่	158 (42.7)	212 (57.3)	370 (100.0)	0.43
7.ท่านเคยปฏิบัติตามคำแนะนำของเจ้าหน้าที่ส่งเสริม การเกษตรในการทำเกษตรทฤษฎีใหม่บ้าง หรือไม่	183 (49.5)	187 (50.5)	370 (100.0)	0.49
8.ท่านเคยไปเยี่ยมชมแปลงสาธิตเกษตรทฤษฎี ใหม่ตามที่ต่างๆบ้างหรือไม่	144 (38.9)	226 (61.1)	370 (100.0)	0.39
9.ท่านเคยไปปรึกษาขอคำแนะนำเรื่องเกษตร ทฤษฎีใหม่กับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรบ้าง หรือไม่	154 (41.6)	216 (58.4)	370 (100.0)	0.42
10.ท่านกับเพื่อนบ้านเคยช่วยเหลือซึ่งกันและกัน โดยช่วยกันทำแบบ “ลงแขก” บ้างหรือไม่	286 (77.3)	84 (22.7)	370 (100.0)	0.77
ค่าเฉลี่ยรวม=0.473				
ระดับการมีส่วนร่วม	ต่ำมาก			

จากตารางที่ 13 พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการเข้าร่วมในโครงการเกษตรทฤษฎี
ใหม่ ตามแนวพระราชดำริ อยู่ในระดับที่ต่ำมาก

โดยกลุ่มตัวอย่างเคยช่วยเหลือซึ่งกันและกันโดยช่วยกันทำแบบ “ลงแขก” มากที่สุดคิดเป็นค่าเฉลี่ย 0.77 รองลงมาคือการปลูกพืชหลายชนิดและมีการเลี้ยงปลาหรือสัตว์เพื่อนำมาบริโภค คิดเป็นค่าเฉลี่ย 0.55 และกลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมน้อยที่สุดในการนำหน้าดินจากการขุดสระน้ำไปถมไว้ในบริเวณที่จะทำการเพาะปลูกคิดค่าเฉลี่ยได้เพียง 0.33 เท่านั้น

ตอนที่ 2 การทดสอบสมมติฐาน (Hypothesis Testing)

สมมติฐานข้อที่ 1 เกษตรกรที่มีลักษณะทางประชากรที่แตกต่างกันมีการเข้าร่วมในโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริ แตกต่างกัน

ตารางที่ 14 แสดงผลทดสอบความแตกต่างของการเข้าร่วมในโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริ จำแนกตามเพศ

เพศ	จำนวน	$\bar{X}$	S.D.	ค่า t	Prob
ชาย	280	4.9429	3.027		0.013*
				2.49	
หญิง	90	4.0556	2.641		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 14 พบว่าค่าเฉลี่ยของผู้ที่เข้าร่วมในโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริ ของเกษตรกรที่มีเพศต่างกัน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานกล่าวคือ เกษตรกรที่มีเพศต่างกัน มีการเข้าร่วมในโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริแตกต่างกัน โดยเกษตรกรที่เป็นเพศชายมีพฤติกรรมการเข้าร่วมโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริมากกว่าเกษตรกรที่เป็นเพศหญิง

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 15 แสดงผลทดสอบความแตกต่างของการเข้าร่วมในโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริ จำแนกตามอายุต่างๆ

อายุ (ปี)	จำนวน	X	S.D.	ค่า F	F-prob	คู่ที่ต่างกัน
(1)18-35	76	3.7600	2.3300			(3)>(1)
(2)36-45	126	4.8810	3.1257			
(3)46-55	102	5.3137	3.0377	4.2512	0.0057*	
(4)มากกว่า55	65	4.6769	2.9427			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 15 พบว่าค่าเฉลี่ยของการเข้าร่วมในโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ตามแนวพระราชดำริ ของเกษตรกรที่มีอายุต่างกัน มีความต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานกล่าวคือ เกษตรกรที่มีอายุต่างกัน มีการเข้าร่วมในโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ตามแนวพระราชดำริต่างกันโดยผู้ที่มีอายุ 46-55 ปี มีการเข้าร่วมในโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริมากที่สุด รองลงมาคือ กลุ่มที่มีอายุ 36-45 ปี และน้อยที่สุดคือกลุ่มที่มีอายุ 18-35 ปี

เมื่อทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่พบว่ากลุ่มที่ 3 กับ กลุ่มที่ 1 มีค่าเฉลี่ยต่างกันอย่างมีนัยสำคัญคือ ผู้ที่มีอายุ 46-55 ปี มีการเข้าร่วมในโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริมากกว่าผู้ที่มีอายุ 18-35 ปี

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 16 แสดงผลทดสอบความแตกต่างของการเข้าร่วมในโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริ จำแนกตามสถานภาพสมรส

สถานภาพสมรส	จำนวน	$\bar{x}$	S.D.	ค่า F	F-prob	คู่ที่ต่างกัน
(1)โสด	17	4.0588	3.0510			ไม่พบคู่ที่ ต่างกัน
(2)สมรส	268	4.9515	3.0158			
(3)แยกกันอยู่	26	3.1923	2.1368	2.7158	0.0297*	
(4)หย่า	15	3.8667	2.8752			
(5)หม้าย(คู่สมรสเสียชีวิต)	43	4.7674	2.7846			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 16 พบว่าค่าเฉลี่ยของการเข้าร่วมในโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริ ของเกษตรกรที่มีสถานสมรสแตกต่างกัน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานกล่าวคือ เกษตรกรที่มีสถานภาพสมรสต่างกัน มีการเข้าร่วมในโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ตามแนวพระราชดำริต่างกัน แต่เมื่อทดสอบหาคู่ที่ต่างกัน ไม่พบคู่ที่ต่างกัน อย่างไรก็ตาม ถ้าพิจารณาจากค่าเฉลี่ยพบว่า เกษตรกรที่มีสถานภาพสมรสแล้วมีการเข้าร่วมในโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริมากที่สุด รองลงมาคือกลุ่มที่มีสถานภาพหม้าย (คู่สมรสเสียชีวิต) และน้อยที่สุดคือกลุ่มที่มีสถานภาพแยกกันอยู่

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 17 แสดงผลทดสอบความแตกต่างของการเข้าร่วมในโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริ จำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	จำนวน	$\bar{X}$	S.D.	ค่า F	F-prob	คู่ที่ต่างกัน
(1)ไม่ได้เข้าเรียนและประถมศึกษา	255	4.2863	2.8479			(4)>(2)
(2)ม.1-ม.3	56	5.2143	2.9153	7.5974	0.0001*	
(3)ม.4-ม.6	48	6.2917	3.0315			
(4)อนุปริญญาและปริญญาตรี	11	5.6364	2.8731			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 17 พบว่าค่าเฉลี่ยของการเข้าร่วมในโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริ ของเกษตรกรที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานกล่าวคือ เกษตรกรที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีการเข้าร่วมในโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ตามแนวพระราชดำริต่างกัน โดยผู้ที่อยู่ระดับการศึกษาม.4-ม.6 มีการเข้าร่วมในโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ตามแนวพระราชดำริมากที่สุด รองลงมาคือผู้ที่อยู่ระดับการศึกษาปริญญาตรีและอนุปริญญา/ปวส. และน้อยที่สุดคือผู้ที่ไม่ได้เข้าเรียนและประถมศึกษา

เมื่อทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่พบว่าคู่ที่ 4 กับ 2 มีค่าเฉลี่ยต่างกันอย่างมีนัยสำคัญคือ ผู้ที่อยู่ระดับการศึกษาปริญญาตรีหรืออนุปริญญา/ปวส. มีการเข้าร่วมในโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริมากกว่าผู้ที่อยู่ในระดับการศึกษา ม.1-ม.3

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 18 แสดงผลทดสอบความแตกต่างของการเข้าร่วมในโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริ จำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อปี

ระดับรายได้ (บาท)	จำนวน	X	S.D.	ค่า F	F-prob	คู่ที่ต่างกัน
(1) ต่ำกว่า 50,000	255	4.2275	2.8677			
(2) 50,001 - 100,000	74	5.6486	2.8111			
(3) 100,001 - 150,000	21	6.9524	2.358	6.1188	0.0000*	(2)>(1)
(4) 150,001 - 200,000	10	5.7000	2.9078			(3)>(1)
(5) 200,001 - 250,000	5	4.8000	3.7014			
(6) 250,001 บาทขึ้นไป	2	7.0000	4.2426			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 18 พบว่าค่าเฉลี่ยของการเข้าร่วมในโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริ ของเกษตรกรที่มีรายได้เฉลี่ยต่อปีแตกต่างกัน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานกล่าวคือ เกษตรกรที่มีรายได้เฉลี่ยต่อปีต่างกัน มีการเข้าร่วมในโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ตามแนวพระราชดำริต่างกัน โดยผู้ที่มีรายได้เฉลี่ยต่อปี 250,001 บาทขึ้นไป มีการเข้าร่วมในโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ตามแนวพระราชดำริมากที่สุด รองลงมาคือผู้ที่มีรายได้เฉลี่ยต่อปี 100,001-150,000 บาท และน้อยที่สุดคือผู้ที่มีรายได้เฉลี่ยต่อปี ต่ำกว่า 50,000 บาท

เมื่อทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่พบว่ากลุ่มที่ 1 มีค่าเฉลี่ยแตกต่างจากกลุ่มที่ 2 และกลุ่มที่ 2 อย่างมีนัยสำคัญคือ ผู้ที่มีรายได้เฉลี่ยต่อปีต่ำกว่า 50,000 บาท มีการเข้าร่วมในโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริน้อยกว่าผู้ที่มีรายได้เฉลี่ยต่อปี 50,001-150,000 บาท

ตารางที่ 19 แสดงผลทดสอบความแตกต่างของการเข้าร่วมในโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริ จำแนกตามการถือครองที่ดินการเกษตร

การถือครองที่ดิน	จำนวน	$\bar{X}$	S.D.	ค่า t	Prob
ของตัวเอง	169	5.30	3.05		0.001*
				3.30	
เช่า	195	4.29	2.79		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 19 พบว่าค่าเฉลี่ยของผู้ที่เข้าร่วมในโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริ ของเกษตรกรที่มีการถือครองที่ดินต่างกัน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานกล่าวคือ เกษตรกรที่มีการถือครองที่ดินต่างกัน มีการเข้าร่วมในโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริแตกต่างกัน โดยเกษตรกรที่มีที่ดินเป็นของตัวเองมีพฤติกรรมการเข้าร่วมโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริมากกว่าเกษตรกรที่เช่าที่ดิน

สมมติฐานข้อที่ 2 พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริ มีความสัมพันธ์กับความรู้เกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่ตามแนวพระราชดำริ

ตารางที่ 20 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับข่าวสารกับความรู้เกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริ

การเปิดรับข่าวสารจากสื่อ	ค่าสหสัมพันธ์กับความรู้	ค่า P
1. สื่อมวลชน		
-โทรทัศน์	0.0700	0.179
-วิทยุ	0.0889	0.088
-หนังสือพิมพ์	0.1439*	0.006
-นิตยสาร	0.0768	0.140
2. สื่อบุคคล		
-เกษตรอำเภอ	0.0350	0.502
-เกษตรตำบล	0.1645*	0.001
-กำนัน	0.0531	0.308
-ผู้ใหญ่บ้าน	-0.0079	0.880
-ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน	0.0596	0.253
-เพื่อนบ้าน	0.0472	0.365
-อบต.	0.0315	0.546
-บัณฑิตอาสา	0.0844	0.105
-คนในครอบครัว	0.0898	0.085
3. สื่อเฉพาะกิจ		
-เอกสาร	0.2465*	0.000
-แผ่นพับ	0.3024*	0.000
-ใบปลิว	0.2187*	0.000
-นิทรรศการ	0.2597*	0.000
-หอกระจายข่าว	0.0782	0.133
-ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน	0.1684*	0.001
-การฝึกอบรม	0.2959*	0.000
-การเยี่ยมชมแปลงสาธิต	0.2476*	0.000

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 20 พบว่าผลการทดสอบเป็นไปตามสมมติฐานเพียงบางส่วนกล่าวคือ การเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริจาก หนังสือพิมพ์ เกษตรตำบล เอกสาร แผ่นพับ ใบปลิว นิทรรศการ ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน การฝึกอบรมและการเยี่ยมชมแปลงสาธิตเท่านี้ที่มีความสัมพันธ์กับความรู้เรื่องเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน โดยความสัมพันธ์เป็นความสัมพันธ์เชิงบวก ซึ่งหมายความว่าผู้ที่เปิดรับข่าวสารเรื่องเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริจากสื่อทั้ง 9 ประเภทในปริมาณมาก จะมีความรู้เรื่องเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริมากด้วย

อย่างไรก็ตาม ค่าสหสัมพันธ์ที่พบมีค่าต่ำถึงต่ำมากเป็นส่วนใหญ่ ดังนั้นความสัมพันธ์ตามทีกล่าวมาแล้วจึงเป็นเพียงส่วนน้อยเท่านั้น

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สมมติฐานข้อที่ 3 พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริ มีความสัมพันธ์กับทัศนคติต่อการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริ

ตารางที่ 21 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับข่าวสารกับทัศนคติเกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริ

การเปิดรับข่าวสารจากสื่อ	ค่าสหสัมพันธ์กับทัศนคติ	ค่า P
1. สื่อมวลชน		
- โทรทัศน์	0.0009	0.987
- วิทยุ	-0.0339	0.515
- หนังสือพิมพ์	0.0621	0.233
- นิตยสาร	0.0772	0.138
2. สื่อบุคคล		
- เกษตรอำเภอ	0.0021	0.968
- เกษตรตำบล	0.0177	0.734
- กำนัน	-0.0011	0.984
- ผู้ใหญ่บ้าน	0.0440	0.399
- ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน	0.0062	0.906
- เพื่อนบ้าน	-0.0327	0.531
- อบต.	-0.0085	0.871
- บัณฑิตอาสา	0.0400	0.443
- คนในครอบครัว	0.0520	0.318
3. สื่อเฉพาะกิจ		
- เอกสาร	0.1634*	0.002
- แผ่นพับ	0.1753*	0.001
- ใบปลิว	0.1761*	0.001
- นิตรรศการ	0.1660*	0.001
- หอกระจายข่าว	-0.0384	0.462
- ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน	0.1091*	0.036
- การฝึกอบรม	0.1444*	0.005
- การเยี่ยมชมแปลงสาธิต	0.0997	0.055

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 21 พบว่าผลการทดสอบเป็นไปตามสมมติฐานเพียงบางส่วนกล่าวคือ การเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริจากสื่อเฉพาะกิจได้แก่ เอกสาร แผ่นพับ ใบปลิว นิทรรศการ ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านและการฝึกอบรมเท่านั้นที่มีความสัมพันธ์กับทัศนคติเกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน โดยความสัมพันธ์เป็นความสัมพันธ์เชิงบวก ซึ่งหมายความว่าผู้ที่เปิดรับข่าวสารเรื่องเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริจากสื่อทั้ง 6 ประเภทในปริมาณมาก จะมีทัศนคติเรื่องเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริมากด้วย

อย่างไรก็ตาม ค่าสหสัมพันธ์ที่พบมีค่าต่ำมากเป็นส่วนใหญ่ ดังนั้นความสัมพันธ์ตามที่กล่าวมาแล้วจึงเป็นเพียงส่วนน้อยเท่านั้น

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สมมติฐานข้อที่ 4 พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริ มีความสัมพันธ์กับการเข้าร่วมในโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริ

ตารางที่ 22 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับข่าวสารกับการเข้าร่วมในโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริ

การเปิดรับข่าวสารจากสื่อ	ค่าสหสัมพันธ์กับการเข้าร่วมในโครงการ	ค่า P
1. สื่อมวลชน		
- โทรทัศน์	0.2588*	0.000
- วิทยุ	0.1991*	0.000
- หนังสือพิมพ์	0.2567*	0.000
- นิตยสาร	0.1488*	0.004
2. สื่อบุคคล		
- เกษตรอำเภอ	0.2374*	0.000
- เกษตรตำบล	0.3100*	0.000
- กำนัน	0.2148*	0.000
- ผู้ใหญ่บ้าน	0.1812*	0.000
- ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน	0.1708*	0.001
- เพื่อนบ้าน	0.2622*	0.000
- อบต.	0.1959*	0.000
- บัณฑิตอาสา	0.2340*	0.000
- คนในครอบครัว	0.2753*	0.000
3. สื่อเฉพาะกิจ		
- เอกสาร	0.5285*	0.000
- แผ่นพับ	0.4596*	0.000
- ใบปลิว	0.3804*	0.000
- นิตรรศการ	0.4660*	0.001
- หอกระจายข่าว	0.2623*	0.000
- ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน	0.3805*	0.000
- การฝึกอบรม	0.4667*	0.000
- การเยี่ยมชมแปลงสาธิต	0.4174*	0.000

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 22 พบว่าการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริมีความสัมพันธ์กับการเข้าร่วมในโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน โดยความสัมพันธ์เป็นความสัมพันธ์เชิงบวก ซึ่งหมายความว่าผู้ที่เปิดรับข่าวสารเรื่องเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริมาก จะมีการเข้าร่วมในโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริมากด้วย

อย่างไรก็ตาม ค่าสหสัมพันธ์ที่พบมีค่าต่ำมากถึงปานกลาง ดังนั้นความสัมพันธ์ตามที่กล่าวมาแล้วจึงเป็นเพียงส่วนน้อยถึงปานกลางเท่านั้น

สมมติฐานข้อที่ 5 ความรู้เกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริมีความสัมพันธ์กับทัศนคติต่อการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริ

ตารางที่ 23 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้กับทัศนคติต่อการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริ

ตัวแปรอิสระ	ตัวแปรตาม ค่าสหสัมพันธ์กับทัศนคติ	ค่า P
ความรู้	0.2803*	0.000

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 23 พบว่า ความรู้เกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริมีความสัมพันธ์กับทัศนคติต่อการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน โดยความสัมพันธ์เป็นความสัมพันธ์เชิงบวก ซึ่งหมายความว่าผู้ที่มีความรู้เรื่องเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริมาก จะมีทัศนคติต่อการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำรินีในเชิงบวก

อย่างไรก็ตาม ค่าสหสัมพันธ์ที่พบมีค่าต่ำ ดังนั้นความสัมพันธ์ตามที่กล่าวมาแล้วจึงเป็นเพียงส่วนน้อยเท่านั้น

สมมติฐานข้อที่ 6 ความรู้เกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริมีความสัมพันธ์กับการเข้าร่วมในโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ตามแนวพระราชดำริ

ตารางที่ 24 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้กับการเข้าร่วมในโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริ

ตัวแปรอิสระ	ตัวแปรตาม ค่าสหสัมพันธ์กับการเข้าร่วม ในโครงการ	ค่า P
ความรู้	0.3062*	0.000

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 24 พบว่า ความรู้เกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริมีความสัมพันธ์กับการเข้าร่วมในโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน โดยความสัมพันธ์เป็นความสัมพันธ์เชิงบวก ซึ่งหมายความว่าผู้ที่มีความรู้เรื่องเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริมาก จะมีการเข้าร่วมในโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริมากด้วย

อย่างไรก็ตาม ค่าสหสัมพันธ์ที่พบมีค่าต่ำ ดังนั้นความสัมพันธ์ตามที่กล่าวมาแล้วจึงเป็นเพียงส่วนน้อยเท่านั้น

สมมติฐานข้อที่ 7 ทักษะติดต่อการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริมีความสัมพันธ์กับการเข้าร่วมในโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริ

ตารางที่ 25 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติกับการเข้าร่วมในโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริ

ตัวแปรอิสระ	ตัวแปรตาม ค่าสหสัมพันธ์กับการเข้าร่วม ในโครงการ	ค่า P
ทัศนคติ	0.1848*	0.000

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 25 พบว่า ทักษะติดต่อการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริมีความสัมพันธ์กับการเข้าร่วมในโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน โดยความสัมพันธ์เป็นความสัมพันธ์เชิงบวก ซึ่งหมายความว่าผู้ที่มีทัศนคติเกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำรินีในเชิงบวก จะมีการเข้าร่วมในโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริมาก

อย่างไรก็ตาม ค่าสหสัมพันธ์ที่พบมีค่าต่ำมาก ดังนั้นความสัมพันธ์ตามที่กล่าวมาแล้วจึงเป็นเพียงส่วนน้อยเท่านั้น

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สมมติฐานที่ 8 พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริ อธิบายการเข้าร่วมในโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริได้มากที่สุด

ตารางที่ 26 ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณเมื่อให้การเข้าร่วมในโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริ เป็นตัวแปรตามและเลือกใช้ตัวพยากรณ์เฉพาะที่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตัว พยากรณ์	R	R ²	R ² ที่เพิ่ม	สัมประสิทธิ์	ถดถอย	t	p	อันดับ ความ สำคัญ
				B	Beta			
สื่อเฉพาะกิจ	0.60502	0.36604	0.36604	1.345210	0.510167	10.930	0.0000	1
ความรู้	0.61644	0.38000	0.01396	0.212107	0.130245	3.030	0.0026	2
สื่อบุคคล	0.62834	0.39481	0.01481	0.661691	0.132859	2.993	0.0029	3
ค่าคงที่				0.316051		0.634	0.5262	

F=79.58937 (P < 0.1)

จากตารางที่ 26 ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณพบว่า ตัวแปรที่สามารถอธิบายความแปรปรวนของคะแนนการเข้าร่วมในโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติมีเพียง 3 ตัวแปร โดยมีความสำคัญตามลำดับคือ สื่อเฉพาะกิจ, ความรู้ และสื่อบุคคล นอกจากนี้ยังพบว่าตัวแปรทั้งสามตัวแปรร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของคะแนนการเข้าร่วมในโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริ ได้ประมาณร้อยละ 39.5 ซึ่งนับว่าไม่สูงนัก แต่เป็นที่น่าสังเกตว่า เฉพาะตัวแปรสื่อเฉพาะกิจเพียงตัวเดียว(ประมาณร้อยละ36.6)ก็สามารถอธิบายการเข้าร่วมในโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริได้เกินครึ่งหนึ่งของความสามารถในการอธิบายได้โดยสามตัวแปรร่วมกัน เมื่อเพิ่มตัวแปรอีกสองตัวจะทำให้การอธิบายได้ผลมากขึ้นอีกร้อยละ 1.4 และ ร้อยละ 1.5 ตามลำดับ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ ๕

สรุป อภิปราย และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “การเปิดรับข่าวสารกับการเข้าร่วมในโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ตามแนวพระราชดำริ ของเกษตรกรในเขตอำเภอเก้าเลี้ยว จังหวัดนครสวรรค์” มีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสาร ความรู้ ทักษะ และ การเข้าร่วมในโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริ ของเกษตรกรในเขตอำเภอเก้าเลี้ยว จังหวัดนครสวรรค์
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางประชากรกับการเข้าร่วมในโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริ
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง การเปิดรับข่าวสาร ความรู้ ทักษะ กับ การเข้าร่วมในโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริ
4. เพื่อศึกษาว่าตัวแปรใดที่สามารถอธิบายการเข้าร่วมในโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ตามแนวพระราชดำริ ได้มากที่สุด

ผู้วิจัยได้ตั้งสมมติฐานไว้ดังนี้

1. เกษตรกรที่มีลักษณะทางประชากรที่แตกต่างกันมีการเข้าร่วมในโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริ แตกต่างกัน
2. พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริมีความสัมพันธ์กับความรู้เกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริ
3. พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริมีความสัมพันธ์กับทัศนคติต่อโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริ
4. พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริมีความสัมพันธ์กับการเข้าร่วมในโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริ

5. ความรู้เกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริมีความสัมพันธ์กับทัศนคติต่อการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริ

6. ความรู้เกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริมีความสัมพันธ์กับการเข้าร่วมในโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริ

7. ทัศนคติต่อการเกษตรทฤษฎีใหม่ตามแนวพระราชดำริมีความสัมพันธ์กับการเข้าร่วมในโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริ

8. พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสาร เกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริอธิบายการเข้าร่วมในโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริได้มากที่สุด

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาคือ เกษตรกรในเขตอำเภอแก่งเลี้ยว จังหวัดนครสวรรค์ จำนวน 370 คน โดยใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าร้อยละ และค่าเฉลี่ย เพื่ออธิบายลักษณะทางประชากรของกลุ่มตัวอย่าง การเปิดรับข่าวสาร ความรู้ ทัศนคติ และการเข้าร่วมในโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ตามแนวพระราชดำริ ส่วนการทดสอบสมมติฐานนั้น ได้ใช้สถิติ t-test และการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบ ANOVA ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ในการวิเคราะห์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS

สรุปผลการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา

1.1 ลักษณะทางประชากร

กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาจำนวน 370 คน แบ่งเป็นเพศชายร้อยละ 75.7 และเป็นเพศหญิงร้อยละ 24.3 ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 36-45 ปี มีสถานภาพสมรสแล้ว และอยู่ในระดับการศึกษาระดับประถมศึกษา เมื่อพิจารณาถึงสถานภาพทางสังคมพบว่าส่วนใหญ่ไม่มีตำแหน่งใด ๆ ทางสังคม และมีรายได้เฉลี่ยต่อปีต่ำกว่า 50,000 บาท ส่วนทางด้านการถือครองที่ดินเกษตรนั้นส่วนใหญ่โดยเช่า

1.2 การเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริ จากสื่อมวลชน สื่อบุคคล และสื่อเฉพาะกิจ

กลุ่มตัวอย่างได้รับข่าวสารเกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริ จากสื่อมวลชน อยู่ในระดับที่ต่ำมาก ซึ่งสื่อที่เปิดรับสูงสุดได้แก่ โทรทัศน์ รองลงมาคือวิทยุ และต่ำสุดคือนิตยสาร ตามลำดับ

การเปิดรับข่าวสารเรื่องเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริจากสื่อบุคคล โดยรวมอยู่ในระดับต่ำมาก โดยพบว่า กลุ่มตัวอย่างเปิดรับสื่อเรื่องดังกล่าวจากเกษตรกรอำเภอ เกษตรตำบล กำหนด ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน อบต. และบัณฑิตอาสาอยู่ในระดับต่ำมาก ส่วนการเปิดรับจากเพื่อนบ้านอยู่ในระดับต่ำและคนในครอบครัวอยู่ในระดับปานกลาง

ส่วนการเปิดรับข่าวสารเรื่องเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริ จากสื่อเฉพาะกิจ ประเภทต่าง ๆ โดยรวมแล้วอยู่ในระดับที่ต่ำมาก โดยพบว่าส่วนใหญ่ได้รับข่าวสารดังกล่าวจากสื่อเฉพาะกิจประเภทกระจายข่าวมากที่สุด รองลงมาคือเอกสาร

กล่าวโดยสรุป กลุ่มตัวอย่างเปิดรับข่าวสารเรื่องเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริ จากสื่อมวลชน คือโทรทัศน์ มากที่สุด รองลงมาคือ วิทยุ สำหรับสื่อบุคคล เปิดรับจากบุคคลในครอบครัว มากที่สุดรองลงมาคือเพื่อนบ้าน ส่วนสื่อเฉพาะกิจพบว่ากลุ่มตัวอย่างเปิดรับเรื่องดังกล่าวจากหอกระจายข่าว มากที่สุด รองลงมาคือเอกสาร แต่ในภาพรวมกลุ่มตัวอย่างมีการเปิดรับทั้งสื่อมวลชน สื่อบุคคล และสื่อเฉพาะกิจอยู่ในระดับที่ต่ำมาก

1.3 ความรู้เกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริ

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความรู้ในเรื่องเกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริ อยู่ในระดับปานกลาง จำนวนร้อยละ 39.2 รองลงมาคือมีความรู้ในระดับสูง จำนวนร้อยละ 32.2 และมีความรู้ในระดับต่ำจำนวนร้อยละ 16.2 ตามลำดับ

1.4 ทักษะเกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริ

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ มีทัศนคติเกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริ ในเชิงบวก รองลงมาได้แก่ ทัศนคติในเชิงเป็นกลาง มีทัศนคติเชิงลบ และมีทัศนคติบวกอย่างมาก ตามลำดับ

1.5 การเข้าร่วมในโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริ

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการเข้าร่วมในโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริ อยู่ในระดับต่ำมาก รองลงมาอยู่ในระดับต่ำ ระดับปานกลาง ระดับสูง และอยู่ในระดับสูงมาก ตามลำดับ

2. การวิเคราะห์เพื่อทดสอบสมมติฐาน

2.1 สมมติฐานข้อที่ 1 เกษตรกรที่มีลักษณะทางประชากรที่แตกต่างกันมีการเข้าร่วมในโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริ แตกต่างกัน ผลการวิจัยพบว่าเป็นไปตามสมมติฐาน กล่าวคือ

2.1.1 เพศ

การเข้าร่วมโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริ ในเกษตรกรที่มีเพศต่างกัน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน คือเกษตรกรที่มีเพศต่างกัน มีการเข้าร่วมในโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริแตกต่างกันโดยเกษตรกรที่เป็นเพศชายมีการเข้าร่วมโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริ มากกว่าเกษตรกรที่เป็นเพศหญิง

2.1.2 อายุ

การเข้าร่วมในโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริ ในเกษตรกรที่มีอายุต่างกัน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน คือ เกษตรกรที่มีอายุต่างกัน มีเข้าร่วมโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริต่างกันโดย กลุ่มผู้ที่มีอายุ 46-55 ปี มีการเข้าร่วมโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริมากที่สุด รองลงมาคือ กลุ่มที่มีอายุ 36-45 ปี และน้อยที่สุดคือกลุ่มที่มีอายุ 18-25

2.1.3 สถานภาพสมรส

การเข้าร่วมในโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำรินในเกษตรกรที่มีสถานภาพสมรสต่างกัน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานคือ เกษตรกรที่มีสถานภาพสมรสต่างกัน มีการเข้าร่วมในโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำรินต่างกัน โดยเกษตรกรที่มีสถานภาพสมรสแล้วมีพฤติกรรมการเข้าร่วมในโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ตามแนวพระราชดำรินมากที่สุด รองลงมาคือกลุ่มที่มีสถานภาพหม้าย (คู่สมรสเสียชีวิต) และน้อยที่สุดคือกลุ่มที่มีสถานภาพแยกกันอยู่

2.1.4 ระดับการศึกษา

การเข้าร่วมโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำรินในเกษตรกรที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานคือ เกษตรกรที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีการเข้าร่วมในโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริน โดยผู้ที่อยู่ระดับการศึกษาม.4-ม.6 มีการเข้าร่วมโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำรินมากที่สุด รองลงมา คือผู้ที่อยู่ระดับการศึกษาปริญญาตรีและอนุปริญญา/ปวส. และน้อยที่สุดคือผู้ที่ไม่ได้เข้าเรียนและประถมศึกษา

2.1.5 รายได้เฉลี่ยต่อปี

การเข้าร่วมโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำรินในเกษตรกรที่มีรายได้เฉลี่ยต่อปีต่างกัน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานคือ เกษตรกรที่มีระดับรายได้เฉลี่ยต่อปีต่างกัน มีการเข้าร่วมในโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ตามแนวพระราชดำรินต่างกัน โดยผู้ที่มีรายได้เฉลี่ยต่อปี 250,001 บาทขึ้นไป มีการเข้าร่วมโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำรินมากที่สุด รองลงมา คือผู้ที่มีรายได้เฉลี่ยต่อปี 100,001 – 150,000 บาท และน้อยที่สุดคือผู้ที่มีรายได้เฉลี่ยต่ำกว่า 50,000 บาท

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

2.1.6 การถือครองที่ดินการเกษตร

การเข้าร่วมโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริ ในเกษตรกรที่มีการถือครองที่ดินการเกษตรต่างกัน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานคือ เกษตรกรที่มีการถือครองที่ดินต่างกัน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานกล่าวคือ เกษตรกรที่มีการถือครองที่ดินต่างกัน มีการเข้าร่วมในโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริแตกต่างกัน โดยเกษตรกรที่มีที่ดินเป็นของตนเองมีพฤติกรรมการเข้าร่วมโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริมากกว่าเกษตรกรที่เช่าที่ดิน

2.2 สมมติฐานข้อที่ 2 พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริมีความสัมพันธ์กับความรู้เกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริ ผลการวิจัยพบว่า

เป็นไปตามสมมติฐานเพียงบางส่วนคือ พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความรู้เกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริเพียงบางส่วนกล่าวคือ พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารมีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับความรู้จากสื่อมวลชน ได้แก่ หนังสือพิมพ์ สื่อบุคคลได้แก่ เกษตรตำบล และสื่อเฉพาะกิจ ได้แก่ เอกสาร แผ่นพับ ใบปลิว นิทรรศการ ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน การฝึกอบรม และการเยี่ยมชมแปลงสาธิต สำหรับการเปิดรับข่าวสารจากสื่อมวลชนได้แก่ โทรทัศน์ วิทยุ และนิตยสาร สื่อบุคคลได้แก่ เกษตรอำเภอ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน เพื่อนบ้าน อบต. บัณฑิตอาสา และคนในครอบครัว สื่อเฉพาะกิจได้แก่ หอกระจายข่าว ไม่มีความสัมพันธ์กับความรู้อย่างมีนัยสำคัญ

2.3 สมมติฐานข้อที่ 3 พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริมีความสัมพันธ์กับทัศนคติต่อการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริผลการวิจัยพบว่า

เป็นไปตามสมมติฐานเพียงบางส่วนคือ พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับทัศนคติเกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริเพียงบางส่วนกล่าวคือ พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารมีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับทัศนคติจากสื่อเฉพาะกิจเป็นส่วนใหญ่ ได้แก่

เอกสาร แผ่นพับ ใบปลิว นิตยสาร ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านและการฝึกอบรม สำหรับการเปิดรับข่าวสารจาก สื่อเฉพาะกิจประเภทหอกระจายข่าว การเยี่ยมชมแปลงสาธิต สื่อมวลชนและสื่อบุคคลทุกประเภท ไม่มีความสัมพันธ์กับทัศนคติอย่างมีนัยสำคัญ

2.4 สมมติฐานข้อที่ 4 พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริมีความสัมพันธ์กับการเข้าร่วมในโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริ ผลการวิจัยพบว่า

เป็นไปตามสมมติฐานคือ พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการเข้าร่วมในโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริทั้งจากสื่อมวลชน สื่อบุคคล และสื่อเฉพาะกิจทุกประเภท

2.5 สมมติฐานข้อที่ 5 ความรู้เกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริมีความสัมพันธ์กับทัศนคติต่อการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริ ผลการวิจัยพบว่า

เป็นไปตามสมมติฐานคือ ความรู้เกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับทัศนคติต่อการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริ

2.6 สมมติฐานข้อที่ 6 ความรู้เกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริมีความสัมพันธ์กับการเข้าร่วมในโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริ ผลการวิจัยพบว่า

เป็นไปตามสมมติฐานคือ ความรู้เกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการเข้าร่วมในโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริ

2.7 สมมติฐานข้อที่ 7 ทัศนคติต่อการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริ มีความสัมพันธ์กับการเข้าร่วมในโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริ ผลการวิจัยพบว่า

เป็นไปตามสมมติฐานคือ ทัศนคติต่อการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการเข้าร่วมในโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริ

2.8 สมมติฐานข้อที่ 8 พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริ อธิบายการเข้าร่วมในโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริได้มากที่สุด ผลการวิจัยพบว่า

เป็นไปตามสมมติฐาน คือ ผลการวิเคราะห์พบว่าคุณพบว่า มีตัวแปรที่สามารถอธิบายความแปรปรวนของคะแนนการเข้าร่วมโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เพียง 3 ตัวแปร โดยมีความสำคัญตามระดับความสำคัญคือ อันดับที่ 1 คือ สื่อเฉพาะกิจ อันดับที่ 2 คือความรู้ และอันดับที่ 3 คือ สื่อบุคคล

อภิปรายผลการวิจัย

สมมติฐานข้อที่ 1 ลักษณะทางประชากรที่แตกต่างกันมีการเข้าร่วมโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริ แตกต่างกัน

จากผลการวิจัยพบว่า

1. เพศ ลักษณะทางประชากรตามตัวแปรเรื่องเพศ ในเขตอำเภอเก้าเลี้ยว จังหวัดนครสวรรค์ ที่มีเพศต่างกัน มีการเข้าร่วมในโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1 (ตามตารางที่ 14) เกษตรกรที่มีเพศต่างกัน มีการเข้าร่วมในโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริ แตกต่างกันโดยเกษตรกรที่เป็นเพศชายมีพฤติกรรมในการเข้าร่วมโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริ มากกว่าเกษตรกรที่เป็นเพศหญิง

2. อายุ ลักษณะทางประชากรตามตัวแปรเรื่องอายุ ในเขตอำเภอเก้าเลี้ยว จังหวัดนครสวรรค์ที่มีอายุต่างกัน มีการเข้าร่วมในโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1 (ตามตารางที่ 15) เกษตรกรที่มีอายุต่างกันมีการเข้าร่วมในโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริต่างกันโดยเกษตรกรที่มีอายุ 46-55 ปี มีการเข้าร่วมโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริมากที่สุด รองลงมา คือกลุ่มที่มีอายุ 36-45 ปี และน้อยที่สุดคือกลุ่มที่มีอายุ 18-25 ปี

3. สถานภาพสมรส ลักษณะทางประชากรตามตัวแปรเรื่องสถานภาพสมรส ในเขตอำเภอ แก้วเสี้ยว จังหวัดนครสวรรค์ที่มีสถานภาพสมรสต่างกัน มีการเข้าร่วมในโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1 (ตามตารางที่ 16) เกษตรกรที่มีสถานภาพสมรสต่างกัน มีการเข้าร่วมในโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริต่างกันโดยเกษตรกรที่มีสถานภาพสมรสแล้วมีการเข้าร่วมโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริมากที่สุด รองลงมา คือกลุ่มที่มีสถานภาพหม้าย(คู่สมรสเสียชีวิต) และน้อยที่สุดคือกลุ่มที่มีสถานภาพแยกกันอยู่

4. ระดับการศึกษา ลักษณะทางประชากรตามตัวแปรเรื่องระดับการศึกษา ในเขตอำเภอ แก้วเสี้ยว จังหวัดนครสวรรค์ที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีการเข้าร่วมในโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1 (ตามตารางที่ 17) เกษตรกรที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีการเข้าร่วมในโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริต่างกัน โดยผู้ที่อยู่ระดับศึกษาม.4-ม.6 มีการเข้าร่วมโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริ มากที่สุด รองลงมา คือผู้ที่มีระดับการศึกษาปริญญาตรีและอนุปริญญา/ปวส. และน้อยที่สุดคือผู้ที่ไม่ได้เข้าเรียนและประถมศึกษา

5. รายได้เฉลี่ยต่อปี ลักษณะทางประชากรตามตัวแปรเรื่องรายได้เฉลี่ยต่อปี ในเขตอำเภอ แก้วเสี้ยว จังหวัดนครสวรรค์ที่มีรายได้เฉลี่ยต่อปีต่างกัน มีการเข้าร่วมในโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1 (ตามตารางที่ 18) เกษตรกรที่มีระดับรายได้เฉลี่ยต่อปีต่างกัน มีการเข้าร่วมในโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริ โดยผู้ที่มีรายได้เฉลี่ยต่อปี 250,001 บาทขึ้นไป มีการเข้าร่วมโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริมากที่สุด รองลงมา คือผู้ที่มีรายได้เฉลี่ยต่อปี 100,001 - 150,000 บาท และน้อยที่สุดคือผู้ที่มีรายได้เฉลี่ยต่ำกว่า 50,000 บาท

6. การถือครองที่ดินการเกษตร ลักษณะทางประชากรตามตัวแปรเรื่องการถือครองที่ดินการเกษตร ในเขตอำเภอแก้วเสี้ยว จังหวัดนครสวรรค์ที่มีการถือครองที่ดินการเกษตรต่างกัน มีการเข้าร่วมในโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1 (ตามตารางที่ 19) เกษตรกรที่มีการถือครองที่ดินการเกษตรต่างกัน มีการเข้าร่วมโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริ โดย เกษตรกรที่

มีที่ดินเป็นของตัวเองมีพฤติกรรมการเข้าร่วมโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริมากกว่าเกษตรกรที่เช่าที่ดิน

จากผลการวิจัยทั้งหมดพบว่า ลักษณะทางประชากรทางด้าน เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษาและรายได้เฉลี่ยต่อปีที่แตกต่างกันจะมีการเข้าร่วมโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ตามแนวพระราชดำริที่แตกต่างกันด้วย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ

บุญจิระ พุทธิศรี (2541) เรื่องพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสาร ความรู้ ทักษะ ทักษะเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญ 2540 และการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ลักษณะประชากรที่แตกต่างกันของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานครจะมีพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญฉบับปี2540 ความรู้ ทักษะและการมีส่วนร่วมทางการเมืองต่างกัน

จุฑาทิพย์ สุขรังสรรค์ (2529) เรื่อง พฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร พบว่า ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจและสังคม ได้แก่อาชีพและรายได้ของบุคคลมีความสัมพันธ์กับแบบแผนพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง

สุมาลี ตั้งจิตต์ศีล (2537) เรื่อง พฤติกรรมการเปิดรับสื่อเกี่ยวกับการรักษาคุณภาพแหล่งน้ำกับความรู้ ทักษะและพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในการรักษาคุณภาพแหล่งน้ำของประชาชนในกรุงเทพมหานคร พบว่า ประชาชนที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในการรักษาคุณภาพแหล่งน้ำ

นิคม ปันณะเจริญรักษ์ (2521) เรื่อง การเปิดรับข่าวสารหนังสือพิมพ์กับการเรียนรู้และการเข้าร่วมทางการเมืองของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พบว่า นิสิตจุฬาลงกรณ์เพศชายมีแนวโน้มเข้าร่วมชุมนุมประท้วงทางการเมืองโดยถูกต้องมากกว่านิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเพศหญิง

ปรีชา ตงมณี (2521) เรื่อง ทักษะของครูประถมที่มีส่วนร่วมทางการเมืองในระบบประชาธิปไตย ศึกษาเฉพาะกรณีครูประถมศึกษาในจังหวัดสมุทรสาคร พบว่า ครูประถมศึกษาเพศชายมีความสำคัญ ความสนใจในการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองในระบบประชาธิปไตยมากกว่าครูประถมศึกษาเพศชายมีความสนใจในการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองในระบบประชาธิปไตยมากกว่าครูประถมศึกษาหญิง

พนมศรี เสาร์สาร (2531) เรื่องปัจจัยที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันการติดเชื้อโรคเอดส์ของผู้หญิงบริการในเขตรุงเทพมหานคร พบว่า ปัจจัยที่มีความสำคัญอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับพฤติกรรมการป้องกันโรคเอดส์ คือ ระดับการศึกษา ความรู้เรื่องโรคเอดส์ ความเชื่อทางสุขภาพ ระดับข่าวสารและโอกาสที่ได้รับข่าวเรื่องเอดส์

สุนา นาคพงศ์ (2525) เรื่อง ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจเข้าร่วมกลุ่มโครงการกองทุนยาประจำบ้าน ตำบลลาดกระเทิง อำเภอสนามชัย เขตจังหวัดฉะเชิงเทรา พบว่าอายุและภาวะการเป็นผู้นำในครอบครัวมีผลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการ

เบญจมาศ วัชรเทรินทรกุล (2526) เรื่อง บทบาทของสื่อและปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร : ศึกษาเฉพาะกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร จังหวัดนครปฐมพบว่า ฐานะทางเศรษฐกิจเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อการสมัครเข้าเป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

รากูบา ซิงห์ (Raghubar Singh, 1967) ซึ่งศึกษาการยอมรับปุ๋ยไนโตรเจนของเกษตรกรในรัฐอูตรประเทศ ของอินเดีย พบว่า รายได้ ฐานะทางเศรษฐกิจ การมีส่วนร่วมในสังคมมีผลต่อการยอมรับนวัตกรรม

สมมติฐานข้อที่ 2 พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริมีความสัมพันธ์กับความรู้เกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริ

จากผลการวิจัยพบว่า เป็นไปตามสมมติฐานเพียงบางส่วนกล่าวคือ การเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริจาก สื่อมวลชน ได้แก่ หนังสือพิมพ์ สื่อบุคคล ได้แก่ เกษตรตำบล และสื่อเฉพาะกิจ ได้แก่ เอกสาร แผ่นพับ ใบปลิว นิทรรศการ ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน การฝึกอบรมและการเยี่ยมชมแปลงสาธิต ที่มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความรู้เรื่องเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 2 โดย ค่าสหสัมพันธ์ที่พบมีค่าต่ำถึงต่ำมากเป็นส่วนใหญ่ (ตามตารางที่ 20) ดังนั้นความสัมพันธ์ตามที่กล่าวมาแล้วจึงเป็นเพียงส่วนน้อยเท่านั้น

สื่อมวลชน มีเพียงพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารจากหนังสือพิมพ์เท่านั้นที่มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความรู้เกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ กล่าวคือ ประชาชนที่เปิดรับสื่อเกี่ยวกับโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริมาก จะมีความรู้เกี่ยวกับโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริมากขึ้นด้วย ซึ่งตรงกับแนวคิดของ โรเจอร์ส (Rogers, 1978) ที่กล่าวไว้ว่า การสื่อสารได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านความรู้ของผู้รับสารและแนวคิดของชาร์ล เค. อัทคิน (Charles K. Atkin, 1973) ที่กล่าวไว้ว่า บุคคลที่เปิดรับข่าวสารมากยิ่งมีหูตากว้างไกล มีความรู้ ความเข้าใจ ในสภาพแวดล้อมและเป็นคนที่ทันสมัย ทันเหตุการณ์มากกว่าบุคคลที่เปิดรับข่าวสารน้อย

สำหรับการเปิดรับสื่อมวลชนที่มีเพียงเฉพาะสื่อหนังสือพิมพ์เท่านั้นที่มีความสัมพันธ์กับความรู้ เนื่องจากสื่อหนังสือพิมพ์เป็นสื่อที่สามารถนำเสนอข้อมูลข่าวสารได้ปริมาณมากและเจาะลึกรอบด้าน หากไม่เข้าใจก็ยังสามารถอ่านทบทวนได้ จนทำให้เกิดความสนใจจากผู้รับสารอีกทั้งผู้ที่เปิดรับข่าวสารมีความมุ่งหวังที่จะเสาะแสวงหาข่าวสารเกี่ยวกับเรื่องโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ โดยตรง จึงทำให้เกิดความรู้เพิ่มพูนขึ้นมา ขณะที่การเปิดรับข่าวสารจากโทรทัศน์และวิทยุนั้น ส่วนใหญ่มุ่งแสวงหาความบันเทิงโดยเฉพาะ เมื่อมีข่าวสารเรื่องดังกล่าวเผยแพร่ออกมาจึงเป็นเพียงฟังแบบผ่าน ๆ ไม่ได้ตั้งใจที่จะจับประเด็นสาระของข่าวสาร ทำให้ได้รับความรู้เพียงส่วนน้อย จนหาความสัมพันธ์ไม่พบ นอกจากนี้จากรายงานการศึกษาสภาพสังคมและวัฒนธรรมในจังหวัดร้อยเอ็ดของแมคโดล (Mcdole, 1968) ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการยอมรับของใหม่พบว่า สิ่งพิมพ์เป็นสื่อหนึ่งที่ช่วยเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับของใหม่ และทำให้การเผยแพร่นวัตกรรมเป็นไปอย่างกว้างขวางยิ่งขึ้น

ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุวารี วงศ์วัฒนา (2535) เรื่องพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารกับความรู้ ความตระหนัก และการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของชุมชนชาวแพ จังหวัดพิษณุโลก พบว่า พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารจากหนังสือพิมพ์และนิตยสารของประชาชนชาวแพ มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

ส่วนสื่อนิตยสารที่ไม่มีความสัมพันธ์กับความรู้นั้น เนื่องมาจากการเกษตรกรเปิดรับข่าวสารจากนิตยสารอยู่ในระดับต่ำมากเมื่อเทียบกับสื่อมวลชนประเภทอื่น ๆ (จากตารางที่ 8) ประกอบกับในปัจจุบันมีนิตยสารที่ออกเผยแพร่เป็นจำนวนมากและมีแนวโน้มที่จะมุ่งดึงดูดผู้อ่านเฉพาะกลุ่มมากขึ้น เนื้อหาของนิตยสารจึงค่อนข้างเน้นเฉพาะด้านมากขึ้น ซึ่งทำให้ผู้รับสาร

สามารถที่จะเลือกอ่านได้ ตามความสนใจของตนได้อย่างหลากหลาย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดและทฤษฎีของแคลปเปอร์ (Klapper, 1960) ในเรื่องของการเลือกรับหรือการใช้ โดยบุคคลจะเลือกเปิดรับสื่อ และข่าวสารจากแหล่งสารต่าง ๆ ตามความสนใจและความต้องการเพื่อนำมาใช้แก้ปัญหาหรือสนองความต้องการของตน จากการวิจัยสำรวจถึงการรับสารจากสื่อมวลชนในชนบท พบว่านิตยสารที่มีผู้อ่านคือนิตยสารประเภทภาพยนตร์บันเทิง นวนิยาย และนิตยสารประเภทสตรี (ศิริชัย ศิริกายะ ,2527) โดยนิตยสารนั้นมักจะมีผู้ให้ความสนใจที่จะศึกษาในแง่ของการให้ความรู้น้อยกว่าสื่อมวลชนประเภทอื่น ๆ (อุบลวรรณ ปิติพัฒนาโฆษิต, 2529 :3) หรืออาจเป็นเพราะนิตยสารมีการนำเสนอข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริน้อยกว่าเนื้อหาประเภทอื่น ๆ ประกอบกับนิตยสารในปัจจุบันมีราคาแพงขึ้นมาก ทำให้ผู้รับสารหันไปเปิดรับสารจากสื่ออื่นแทน

สื่อบุคคล มีเพียงพฤติกรรมกาเปิดรับข่าวสารจากเกษตรตำบลเท่านั้นที่มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความรู้เกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่ตามพระราชดำติ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ กล่าวคือเกษตรตำบลเป็นบุคคลที่มีความรู้เกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริมากที่สุด นอกจากนี้บทบาทหน้าที่ของเกษตรตำบลนั้นคือการให้ความรู้ คำแนะนำแก่เกษตรกรทางด้านวิชาการเกษตร จึงมีโอกาสได้ใกล้ชิดกับเกษตรกรและเกษตรกรยังให้ความเชื่อถือด้วยเพราะเห็นว่าเป็นบุคคลที่มีความรู้ ความชำนาญในด้านวิชาการเกษตร ซึ่งทัศนีย์ ศิริวรรณ (2522:63) ได้ยืนยันในประเด็นนี้ว่า เจ้าหน้าที่การเกษตรเป็นแหล่งให้ความรู้เกี่ยวกับวิทยาการเกษตรแผนใหม่ที่สำคัญ

ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เพ็ญศิริ วงศ์สิโรจน์กุล (2525) เรื่องอิทธิพลของสื่อกับการให้ความรู้ การส่งเสริมเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ศึกษาเฉพาะกรณีศูนย์อนามัยแม่และเด็กเขต 4 จังหวัดขอนแก่น พบว่า สื่อที่สามารถให้ความรู้ ความเข้าใจได้ดีที่สุดคือ สื่อบุคคล โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ญาติ เพื่อนบ้าน จะมีบทบาทอย่างมากที่จะให้ความรู้ และลักษณะที่น่าเชื่อถือของเจ้าหน้าที่ มีผลให้กลุ่มตัวอย่างเกิดความเชื่อและเกิดการปฏิบัติไปในแนวทางที่ผู้ส่งสารกำหนดไว้อยู่ในระดับเกณฑ์ที่ดี

สื่อเฉพาะกิจประเภทเอกสาร แผ่นพับ โบปลิวิ นิตรรคการ ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน การฝึกอบรมและการเยี่ยมชมแปลงสาธิต มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความรู้ เนื่องจากการเสนอเนื้อหาต่าง ๆ ลงในสื่อเฉพาะกิจนั้น จะเป็นเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยเฉพาะ ที่ต้องการจะเผยแพร่ให้

ความรู้แก่กลุ่มเป้าหมายที่เป็นผู้รับสารประกอบการเปิดรับสารจากสื่อเฉพาะกิจของผู้รับสารจะเป็นไปด้วยความสนใจและตั้งใจที่จะรับข่าวสารนั้นโดยการแสดงออก เช่น หยิบแผ่นพับมาอ่าน ยืนอ่านข้อความที่บอร์ดนิทรรศการ ซึ่งหากสื่อเฉพาะกิจนั้นเสนอเรื่องราวที่ถูกต้องเกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริ ก็จะทำให้ผู้รับสารได้รับความรู้ที่ถูกต้องด้วยเช่นกัน นอกจากนี้สื่อเฉพาะกิจประเภทแผ่นพับ ใบปลิว กลุ่มเป้าหมายสามารถเก็บไว้ได้และมีรูปภาพประกอบง่ายแก่การเข้าใจจึงเหมาะที่ใช้เผยแพร่ความรู้เฉพาะเรื่องได้ดี ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ อัดัมส์ (Adams, 1971) ที่กล่าวถึงสื่อเฉพาะกิจไว้ว่า สื่อเฉพาะกิจจัดว่ามีความสำคัญต่อการเผยแพร่ความรู้กรรมและข่าวสารข้อมูลเพราะสื่อเฉพาะกิจจัดทำขึ้นเพื่อสนับสนุนกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งโดยเฉพาะ การใช้สื่อเฉพาะกิจเป็นการให้ความรู้และข่าวสารที่เป็นเรื่องราวเฉพาะอย่าง โดยมีกลุ่มเป้าหมายที่กำหนดไว้แน่นอน

นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของกองอนามัยครอบครัว กระทรวงสาธารณสุข (2521) เรื่องการศึกษาโครงการการใช้สื่อเพื่อการวางแผนครอบครัวที่จังหวัดกระบี่ และพังงาพบว่าที่จังหวัดกระบี่มีการใช้เอกสาร โปสเตอร์ เข้าช่วยในการให้ความรู้ประกอบกับสื่อมวลชนต่าง ๆ เมื่อเปรียบเทียบกับจังหวัดพังงา ซึ่งไม่ใช่วิธีการใด ๆ เลย ปรากฏว่า ประชากรจังหวัดกระบี่มีความรู้เรื่องการวางแผนครอบครัวที่ถูกต้องมากกว่าประชากรจังหวัดพังงา

บุษบา ภูสกุล (2536) เรื่องพฤติกรรม的开รับสื่อ ความรู้ ทัศนคติและการมีส่วนร่วมในการรักษาทรัพยากรป่าไม้ของประชาชนในหมู่บ้านป่าไม้อำเภอวัฒนานคร จังหวัดปราจีนบุรีพบว่า พฤติกรรม的开รับข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้จากสื่อเฉพาะกิจ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของประชาชนในหมู่บ้านป่าไม้

ธีรภรณ์ สุวรรณดี (2538) เรื่องการเปิดรับสาร ความรู้ ทัศนคติต่อการทำแท้งของนักศึกษาหญิงระดับอาชีวศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า การเปิดรับสารจากสื่อเฉพาะกิจมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความรู้เรื่องการทำแท้ง

สมมติฐานข้อที่ 3 พฤติกรรม的开รับข่าวสารเกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริมีความสัมพันธ์กับทัศนคติต่อการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริ

ผลการวิจัยพบว่า ผลการทดสอบเป็นไปตามสมมติฐานเพียงบางส่วนกล่าวคือ การเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริ จากสื่อเฉพาะกิจได้แก่ เอกสาร แผ่นพับ

ไบปลิว นิทรศการ ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านและการฝึกอบรม เท่านั้นที่มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับทัศนคติเกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 3 โดยค่าสหสัมพันธ์ที่พบมีค่าต่ำมากเป็นส่วนใหญ่ (ตามตารางที่ 21) ดังนั้นความสัมพันธ์ตามที่กล่าวมาแล้วจึงเป็นเพียงส่วนน้อยเท่านั้น

ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการจัดทำสื่อเฉพาะกิจนั้นมีการกำหนดกลุ่มเป้าหมายโดยเฉพาะทำให้ข่าวสารเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้ทั่วถึงมากกว่ามวลชนทั่วไป และประชาชนกลุ่มเป้าหมายยังได้เข้าไปมีส่วนร่วมโดยตรงด้วย เช่น การฝึกอบรม การจัดนิทรศการหรือการเยี่ยมชมแปลงสาธิตซึ่งศูนย์เทคโนโลยีทางการเกษตรของแต่ละตำบลเป็นผู้จัดขึ้น โดยทางศูนย์เทคโนโลยีทางการเกษตรได้คัดเลือกเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จจากการปฏิบัติตามแนวทางเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริทำให้มีฐานะความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นกว่าเดิมมาให้คำแนะนำแลกเปลี่ยนความเห็นแก่เพื่อนเกษตรกรด้วยกัน นอกจากนี้ยังได้พาไปดูยังพื้นที่จริงของเกษตรกรที่ทำเกษตรทฤษฎีใหม่อย่างเต็มรูปแบบ ก็ทำให้เกษตรกรอีกจำนวนมากที่ไม่เห็นด้วยกับโครงการนี้เปลี่ยนความคิดไปขอคำแนะนำจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรทำให้เกิดทัศนคติที่ดีต่อโครงการเนื่องจากได้เห็นของจริง

ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พิระนันท์ บุรณะโสภณ (2538) เรื่องพฤติกรรมการเปิดรับสาร ความรู้ ทัศนคติ และการมีส่วนร่วมในการใช้ผลิตภัณฑ์เพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม พบว่าสื่อเฉพาะกิจประเภทการจัดนิทรศการมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับทัศนคติในการใช้ผลิตภัณฑ์เพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

ปริญานุช ปัญจวงศ์ (2540) เรื่องการเปิดรับข่าวสาร ความรู้ ทัศนคติและการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคมของชาวบ้านในหมู่บ้านรอบศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิภพทองอำเภอมือง จังหวัดนราธิวาส พบว่า พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคมของประชาชนจากสื่อเฉพาะกิจมีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับทัศนคติเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคม

แต่ผลการวิจัยในครั้งนี้พบว่า การเปิดรับข่าวสารจากสื่อมวลชนจากสื่อโทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์และนิตยสาร และสื่อบุคคลจากเกษตรกรอำเภอ เกษตรตำบล กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน เพื่อนบ้าน อบต. บัณฑิตอาสา คนในครอบครัว ไม่มีความสัมพันธ์กับทัศนคติจึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 3

สามารถอธิบายได้จากแนวคิดของซิมบาโด (Zimbardo, 1991) ที่กล่าวถึงด้านการเสนอซ้ำ (Repetition of Message) ที่เสนอไว้ในทฤษฎีเกี่ยวกับ Familiarity ไว้ว่า การที่สารนั้น ๆ มีการเสนอเนื้อหาซ้ำ ๆ กันบ่อย ๆ ทำให้เกิดความคุ้นเคยกับข่าวสาร อันจะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ ไปตามเนื้อหาที่นำเสนอ นั้น หากเป็นเนื้อหาในทางที่ดี มีการโน้มน้าวใจให้เกิดการกระทำตาม ก็จะทำให้เกิดการมีส่วนร่วม คือปฏิบัติตามคำแนะนำนั้น ๆ ในที่สุด

ในแง่ที่ว่า เนื้อหาข่าวสารเกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริ ที่เผยแพร่ผ่านสื่อโทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ นิตยสารและสื่อบุคคล ไม่มีการเผยแพร่อย่างต่อเนื่องเท่าที่ควร อีกทั้งความบ่อยครั้งหรือความถี่ ในการเผยแพร่ข่าวสารดังกล่าวผ่านสื่อที่กล่าวมาอยู่ในปริมาณน้อยและไม่สม่ำเสมอเท่าใดนัก ดังนั้น จึงเป็นไปได้ว่า เมื่อมีการเผยแพร่ข่าวสารอย่างไม่ต่อเนื่อง จึงไม่ก่อให้เกิดผลตามแนวความคิดของซิมบาโด (Zimbardo, 1991) ที่ว่า เมื่อมีการเสนอข่าวสารอย่างต่อเนื่อง จะก่อให้เกิดความสนใจ ความเข้าใจ และการยอมรับ ซึ่งนับว่าเป็นขั้นตอนสำคัญในการเปลี่ยนแปลงทัศนคติในที่สุด นอกจากนี้ อาจจะมีเรื่องมาจากประสิทธิภาพของสื่อที่ประชาชนเปิดรับบ่อยที่สุด คือโทรทัศน์ ไม่สามารถที่จะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทัศนคติที่ฝังรากลึกได้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของโรเจอร์สและชูเม็กเกอร์ (Roger and Shoemaker, 1971) ที่กล่าวไว้ว่า สื่อมวลชนมีบทบาทในการเปลี่ยนแปลงทัศนคติที่ไม่ฝังรากลึกเท่านั้น และ โจเซฟ ที แคลปเปอร์ (Joseph T. Clapper, 1968) กล่าวไว้อีกว่า อิทธิพลของการสื่อมวลชนต่อบุคคลในสังคม เป็นเพียงแรงเสริมหรือสนับสนุนในกระบวนการโน้มน้าวใจต่อความคิดเห็นหรือทัศนคติที่มีอยู่แล้ว การที่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทัศนคติได้จึงต้องอาศัยปัจจัยอื่น ๆ ไปช่วยสนับสนุนด้วย

สื่อมวลชนที่ไม่มีความสัมพันธ์กับทัศนคตินั้นยังสามารถอธิบายได้จากแนวคิดเกี่ยวกับอิทธิพลของสื่อมวลชน (อ้างใน เสถียร เขยประทับ, 2518) ที่กล่าวว่า หากสารที่อยู่ในสื่อมวลชนไม่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของประชาชน ประชาชนนั้น ๆ จะไม่สนใจสื่อ นั้น ๆ ทำให้ไม่เกิดความรู้อันจะนำไปสู่การเกิดทัศนคติที่ดีและมีการเกิดพฤติกรรมในที่สุด

สำหรับสื่อบุคคลนั้นไม่มีความสัมพันธ์กับทัศนคติ อาจเป็นเพราะว่าองค์ประกอบอย่างหนึ่งที่เป็นปัจจัยในการก่อให้เกิดทัศนคติในด้านลบและด้านบวก คือ แหล่งข่าวสารนั่นเอง โดยที่นักสังคมศาสตร์หลายท่าน ได้ให้แนวคิดไว้ว่า ทัศนคติที่ผู้รับมีต่อผู้ส่งสาร จะมีผลต่อทัศนคติที่มีต่อสารนั้นด้วย บางครั้งคำถามที่ว่า “ใครเป็นผู้พูด” มีความสำคัญพอ ๆ กับ “พูดว่าอะไร” ดังนั้น

จึงขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้ส่งสาร ความคุ้นเคย ความเป็นมิตร ที่จะมีผลทำให้เกิด การเปลี่ยนแปลงทางด้านทัศนคติ

สมมติฐานข้อที่ 4 พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริมีความสัมพันธ์กับการเข้าร่วมในโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริ

ผลการวิจัยพบว่า การเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริ จากสื่อมวลชน สื่อบุคคลและสื่อเฉพาะกิจมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการเข้าร่วมในโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 4 โดยค่าความสัมพันธ์ที่พบมีค่าต่ำมากถึงปานกลาง (ตามตารางที่ 22) ดังนั้นความสัมพันธ์ตามที่กล่าวมาแล้วจึงเป็นเพียงส่วนน้อยถึงปานกลางเท่านั้น

ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของโรเจอร์ส (Rogers, 1978) ที่กล่าวว่า การสื่อสารก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านพฤติกรรมของผู้รับสารได้ นอกจากนี้คีคีวิล ปานศรี (2538:94) ได้ศึกษาเรื่องพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสาร ความรู้ ทัศนคติและพฤติกรรมการใช้พลังงานไฟฟ้าอย่างประหยัดของเจ้าหน้าที่ในหน่วยราชการ รัฐวิสาหกิจและเอกชนในเขตกรุงเทพมหานคร ได้พบว่า พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับการประหยัดพลังงานไฟฟ้าอย่างประหยัด จะสามารถส่งผลให้เกิดพฤติกรรมการใช้พลังงานไฟฟ้าอย่างประหยัดได้ ซึ่งการเสนอข่าวจากสื่อมวลชน นอกจากจะสามารถให้ความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับเรื่องการประหยัดพลังงานไฟฟ้าแก่ผู้รับสารได้แล้ว สื่อมวลชนยังสามารถโน้มน้าวใจให้ผู้รับสารเกิดทัศนคติที่ดีต่อการประหยัดพลังงานไฟฟ้าเพื่อส่วนรวมได้อีก กล่าวคือเมื่อผู้รับสารมีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องประหยัดพลังงานไฟฟ้าเป็นอย่างดี ผู้รับสารจะเกิดทัศนคติที่ดีต่อการประหยัดพลังงานไฟฟ้าและจะสามารถส่งผลให้เกิดพฤติกรรมการใช้พลังงานไฟฟ้าอย่างประหยัดในหน่วยงานได้ในที่สุด

การเปิดรับข่าวสารจากสื่อบุคคลที่มีความสัมพันธ์กับการเข้าร่วมในโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริ นั้นสอดคล้องกับทฤษฎีความสัมพันธ์ทางสังคม (The social relationships theory) ของเมลวิน แอล เดอเฟลอร์ (Melvin L De Fleur, 1971) ที่กล่าวถึงความสัมพันธ์ในกลุ่มว่ามีอิทธิพลต่อการสื่อสารและยอมรับว่าความสัมพันธ์แบบไม่เป็นทางการจะมีบทบาทสำคัญต่อการกระทำของบุคคล เช่น เพื่อนบ้าน เครือญาติ ผู้นำความคิดเห็นในสังคม จะเป็นบุคคลที่มีอิทธิพลต่อการแพร่กระจายข่าวสาร ความคิดและการตัดสินใจยอมรับของบุคคลในสังคม

นั้น นอกจากนี้ โรเจอร์สและชูเมคเกอร์ (Rogers and Shoemaker, 1978) กล่าวว่าสื่อบุคคลนั้นจะเป็นประโยชน์มากในกรณีที่ผู้ส่งสารหวังผลให้ผู้รับสารเกิดการเปลี่ยนแปลงทัศนคติและพฤติกรรม

แคทซ์และลาซาร์สเฟลด์ (Katz and Lazarsfeld, 1968) มีความเห็นว่า การสื่อสารระหว่างบุคคลมีผลต่อการทำให้ผู้รับสารยอมเปลี่ยนแปลงทัศนคติ และยอมรับที่จะให้ความร่วมมือในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ มากที่สุด

ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปริญญาญ์ ปัญจงศ์ (2540) เรื่อง การเปิดรับข่าวสารความรู้ ทัศนคติและการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคมของชาวบ้านในหมู่บ้านรอบศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิภพทอง อำเภอมือง จังหวัดนครราชสีมา พบว่า การเปิดรับข่าวสารมีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคม

อุทัยวรรณ โกศลวัฒน์ (2539) เรื่อง พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสาร ความรู้ ทัศนคติ และการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาหนี้เสียในโครงการบำบัดหนี้เสียในโครงการบำบัดหนี้เสียของผู้บริหารธุรกิจและเจ้าของสถานประกอบการ พบว่าพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสาร เรื่องการแก้ไขปัญหาหนี้เสีย จากสื่อมวลชน และสื่อบุคคล มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาหนี้เสียในโครงการบำบัดหนี้เสียในระดับปานกลาง

พรทิพย์ บุญนิพัทธ์ (2539) เรื่อง พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสาร ความรู้ ทัศนคติและพฤติกรรมการไปใช้สิทธิ์เลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในวันที่ 17 พ.ย. 2539 ของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง พบว่า การเปิดรับสื่อในเรื่องการไปใช้สิทธิ์เลือกตั้งส.ส. จากสื่อบุคคลมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการไปใช้สิทธิ์เลือกตั้งส.ส.

ต้องฤดี ปุณณกันต์ (2534) เรื่อง การเปิดรับข่าวสารกับพัฒนาความรู้ ทัศนคติและพฤติกรรมของประชาชนตามโครงการขยายฐานประชาธิปไตยสู่ปวงชนบทโดยศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า ปริมาณการเปิดรับข่าวสารระหว่างสื่อมวลชนและสื่อบุคคลมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของประชาชน

พีระนันท์ บุรณะโสภณ (2538) เรื่อง พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสาร ความรู้ ทัศนคติและการมีส่วนร่วมในการใช้ผลิตภัณฑ์เพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร

พบว่า พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับการใช้ผลิตภัณฑ์เพื่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมจากสื่อมวลชน สื่อบุคคลและสื่อเฉพาะกิจทุกประเภท มีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับการมีส่วนร่วมในการใช้ผลิตภัณฑ์เพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

นอกจากนี้ผลการวิจัยที่ออกมาพบว่าสื่อมวลชน สื่อบุคคลและสื่อเฉพาะกิจบางประเภทไม่มีความสัมพันธ์กับความรู้และทัศนคติแต่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติ แสดงว่าการเปิดรับสื่อไม่จำเป็นต้องสัมพันธ์กับความรู้และทัศนคติแต่ส่งผลต่อการปฏิบัติเลย เนื่องจากโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริ เป็นโครงการที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำริขึ้น เกษตรกรซึ่งมีความศรัทธาและเชื่อถือในตัวของพระองค์ท่านอาจจะนำหลักการเกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่ไปปฏิบัติเลยโดยไม่จำเป็นต้องมีความรู้หรือทัศนคติที่ดีมาก่อน เพราะมีความเชื่อมั่นในตัวบุคคลผู้คิดค้นทฤษฎีใหม่ขึ้นมา

สมมติฐานข้อที่ 5 ความรู้เกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริ มีความสัมพันธ์กับทัศนคติต่อการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริ

ผลการวิจัยพบว่า ความรู้เกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริ มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับทัศนคติต่อเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 5 โดยค่าสหสัมพันธ์ที่พบมีค่าต่ำ (ตามตารางที่ 23) ดังนั้นความสัมพันธ์ตามที่กล่าวมาแล้วจึงเป็นเพียงส่วนน้อยเท่านั้น

ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับนวัตกรรมของโรเจอร์สและชูแมคเกอร์ (Rogers and Shoemaker อ้างใน เสถียร เขยประทับ, 2528) มีความเห็นว่า “ถ้าจะให้เกิดทัศนคติที่ดีต่อนวัตกรรมใด ๆ ต้องมีการให้ความรู้เกี่ยวกับนวัตกรรมนั้นแก่ประชาชน” ซึ่งเมื่อประชาชนมีความรู้เกี่ยวกับเรื่องใดมาก ๆ แล้วย่อมจะทำให้มีทัศนคติต่อเรื่องนั้นดีขึ้นด้วย ดังเช่นเกษตรกรได้รับข่าวสารเกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริ ทำให้เกษตรกรได้ทราบถึงความสำคัญประโยชน์ของโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริว่าทำให้เกษตรกรมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น พออยู่พอกิน จึงทำให้เกษตรกรเกิดทัศนคติที่ดี สอดคล้องกับงานวิจัยของ

บุษบา ภูสกุล (2536) เรื่องพฤติกรรมการเปิดรับสื่อ ความรู้ ทัศนคติ และการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของประชาชนในหมู่บ้านป่าไม้ ศึกษากรณีเฉพาะ อำเภอวัฒนานคร

จังหวัดปราจีนบุรี พบว่า ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้มีความสัมพันธ์กับทัศนคติต่อการอนุรักษ์ป่าไม้ของประชาชน

พีระนันท์ บุรณะโสภณ (2538) เรื่องพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสาร ความรู้ ทัศนคติและการมีส่วนร่วมในการใช้ผลิตภัณฑ์เพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่าความรู้เกี่ยวกับการใช้ผลิตภัณฑ์เพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม มีความสัมพันธ์กับทัศนคติเกี่ยวกับการใช้ผลิตภัณฑ์เพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

ธีรภรณ์ สุวรรณดี (2538) เรื่องการเปิดรับสาร ความรู้และทัศนคติต่อการทำแท้งมีนัยศึกษาศึกษาหญิงระดับอาชีวศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ความรู้เกี่ยวกับการทำแท้งมีความสัมพันธ์กับทัศนคติต่อการทำแท้ง

สนิ นัยวินิจ (2539) เรื่องการเปิดรับข่าวสารการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมกับความรู้ ทัศนคติและการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมอันเนื่องกับธุรกิจแพท่องเที่ยวของประชาชนในเขตเทศบาลเมือง จังหวัดกาญจนบุรี พบว่า ความรู้ในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมอันเนื่องกับธุรกิจแพท่องเที่ยวมีความสัมพันธ์กับทัศนคติในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมอันเกี่ยวกับธุรกิจแพท่องเที่ยว

สมมติฐานข้อที่ 6 ความรู้เกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริมีความสัมพันธ์กับการเข้าร่วมในโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ตามแนวพระราชดำริ

ผลการวิจัยพบว่า ความรู้เกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการเข้าร่วมในโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 6 โดยค่าสหพันธ์ที่พบมีค่าต่ำ (ตามตารางที่ 24) ดังนั้นความสัมพันธ์ตามที่กล่าวมาแล้วจึงเป็นเพียงส่วนน้อยเท่านั้น

ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ และพฤติกรรมของโรเจอร์ส (Rogers, 1978) ที่กล่าวว่า เมื่อผู้รับสารได้รับสารเกี่ยวกับเรื่องหนึ่งเรื่องใด ก็จะทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจในเรื่องนั้น ๆ และความรู้ความเข้าใจนี้ จะทำให้เกิดทัศนคติเกี่ยวกับเรื่องนี้ และขั้นสุดท้ายก็จะก่อให้เกิดพฤติกรรมที่จะกระทำต่อเรื่องนี้ ๆ ตามมา

สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุมาลี ตั้งจิตต์ศิลป์ (2537) เรื่อง พฤติกรรมการเปิดรับสื่อเกี่ยวกับการรักษาคุณภาพแหล่งน้ำกับความรู้ ทักษะคติและพฤติกรรมมีส่วนร่วมในการรักษาคุณภาพแหล่งน้ำของประชาชนในกรุงเทพมหานคร พบว่า ความรู้เกี่ยวกับการรักษาคุณภาพแหล่งน้ำมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมมีส่วนร่วมในการรักษาคุณภาพแหล่งน้ำ

สมมติฐานข้อที่ 7 ทักษะคติต่อการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริมีความสัมพันธ์กับการเข้าร่วมในโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริ

ผลการวิจัยพบว่า ทักษะคติเกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริมีความมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการเข้าร่วมในโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 7 โดยค่าสหพันธ์ที่พบมีค่าต่ำมาก (ตามตารางที่ 25) ดังนั้นความสัมพันธ์ตามที่กล่าวมาแล้วจึงเป็นเพียงส่วนน้อยเท่านั้น

ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของโรเจอร์ส (Rogers, 1978:208-209) ซึ่งกล่าวว่า ทักษะคติเป็นดัชนีชี้ว่าคุณคนนั้นคิดหรือรู้สึกอย่างไรต่อสิ่งรอบข้างตลอดจนสถานการณ์ต่าง ๆ โดยทักษะคตินั้นจะมีรากฐานมาจากความเชื่อ ซึ่งจะส่งผลต่อพฤติกรรมในอนาคต ทักษะคติจึงเป็นการสื่อสารภายในบุคคล ซึ่งเป็นผลมาจากการรับรู้ อันจะมีผลต่อพฤติกรรมต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดอื่น ๆ อีกคือ

แนวคิดของคาร์เตอร์ วี กูด (Carter V. Goods, 1995:116) ซึ่งกล่าวว่า ทักษะคติคือแนวโน้มในการที่จะแสดงหรือมีปฏิกิริยาในทางบวกหรือลบต่อสิ่งหนึ่งทั้งนี้ขึ้นอยู่กับค่านิยมของบุคคลและประสบการณ์ทางสังคมที่ฝังรากลึกอยู่

แนวคิดของนอร์แมน เอล มูน (Norman L. Munn, 1971:71) ซึ่งกล่าวว่าทักษะคติคือความรู้สึกและความคิดเห็นที่บุคคลมีต่อสิ่งของ บุคคล สถานการณ์ สถาบัน และข้อเสนอใด ๆ ในทางที่ยอมรับหรือปฏิเสธ ซึ่งส่งผลให้บุคคลพร้อมที่จะแสดงปฏิกิริยาสนองตอบด้วยพฤติกรรมอย่างเดียวกันหมด

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

และแนวคิดของอดิศักดิ์ น้อยประเสริฐ (2531:15) ซึ่งกล่าวว่าทัศนคติ คือ ความโน้มเอียงของความคิดเห็นหรือความรู้สึกที่แสดงออกต่อสิ่งใด ๆ ที่อาจเป็นสิ่งที่ของ บุคคลหรืออื่น ๆ ซึ่งอาจจะเป็นการยอมรับก็ได้ และทัศนคติจะส่งผลให้คนเราแสดงพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งออกมา แนวความคิดดังกล่าวจึงล้วนแสดงให้เห็นว่า ทัศนคติมีความสัมพันธ์กับการกระทำของบุคคลเป็นอย่างมาก

นอกจากนี้ผลการวิจัยสอดคล้องกับผลการวิจัยอื่น ๆ คือ

พีระนันท์ บุรณะโสภณ (2538) เรื่องพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสาร ความรู้ ทัศนคติและการมีส่วนร่วมในการใช้ผลิตภัณฑ์เพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม พบว่าทัศนคติต่อการใช้ผลิตภัณฑ์เพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการใช้ผลิตภัณฑ์เพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

ธวัชชัย พานิชยากรณ์ (2539) เรื่องการเปิดรับข่าวสาร ความรู้ ทัศนคติ และการมีส่วนร่วมในการใช้เครือข่ายสารสนเทศห้องสมุด จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (จุฬาลิเน็ต) ของนิสิตและบุคลากรในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พบว่า ทัศนคติที่มีต่อเครือข่ายจุฬาลิเน็ต มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการใช้จุฬาลิเน็ตของนิสิต

พิศศิลาปี จิตนาวสาร (2536) เรื่องการเปิดรับข่าวสาร ความรู้ ทัศนคติและการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนของประชาชนในเขตอำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี พบว่าทัศนคติมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าชายเลนของประชาชนในเขตอำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี

บุญจิระ พุทธิศรี (2421) พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสาร ความรู้ ทัศนคติเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญ 2540 และการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่าทัศนคติของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานครมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมือง

สมมติฐานข้อที่ 8 พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่ตามแนวพระราชดำริ อธิบายการเข้าร่วมในโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริได้มากที่สุด

ผลการวิจัยพบว่า ผลการวิเคราะห์พหุคูณ มีตัวแปรที่สามารถอธิบายความแปรปรวนของคะแนนการเข้าร่วมในโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติเพียง 3 ตัวแปร โดยมีความสำคัญตามระดับความสำคัญ คือ อันดับที่ 1 คือ สื่อเฉพาะกิจ อันดับที่ 2 คือ ความรู้ และอันดับที่ 3 คือ สื่อบุคคล

สื่อเฉพาะกิจอธิบายการเข้าร่วมในโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริได้มากที่สุดเนื่องจากการเปิดรับข่าวสารจากสื่อเฉพาะกิจประเภทกระจายข่าวของเกษตรกรนั้นอยู่ในระดับสูง อีกทั้งจะเห็นว่าจากการทดสอบสมมติฐาน พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารของเกษตรกรในโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริ จากประเด็นดังกล่าวจึงสอดคล้องกับแนวความคิดของโรเจอร์ส (Rogers, 1983) ที่กล่าวว่า เมื่อผู้รับสารได้รับข่าวสารเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่งจะเกิดความเข้าใจในเรื่องนั้น ๆ และความรู้ ความเข้าใจจะทำให้เกิดทัศนคติเกี่ยวกับเรื่องนั้นและขั้นสุดท้ายจะก่อให้เกิดพฤติกรรมที่กระทำต่อเรื่องนั้นๆ ตามมา และทฤษฎีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของซิมบาโด (Zimbardo, 1977:45-53) ซึ่งกล่าวไว้ว่า การเปลี่ยนแปลงทัศนคติขึ้นอยู่กับความรู้ เมื่อเกิดความรู้ดีขึ้นทัศนคติก็จะเปลี่ยน เมื่อทัศนคติเปลี่ยนก็จะต้องมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเชื่อมโยงกัน อีกทั้งสื่อเฉพาะกิจเป็นสื่อที่สร้างขึ้น ชื่อหรือเช่า โดยองค์กรใดองค์กรหนึ่งเพื่อใช้ในการสื่อสารหรือประชาสัมพันธ์ขององค์กรนั้นโดยเฉพาะ สื่อเฉพาะกิจจัดว่าเป็นแขนงหนึ่งของสื่อมวลชน แต่ได้พัฒนาเนื้อหามาใช้ประโยชน์เป็นเรื่อง ๆ ไป ฉะนั้นสื่อเฉพาะกิจโดยทั่วไปจึงมีกลุ่มประชาชนที่เป็นเป้าหมายแน่นอน มีการส่งเนื้อหาต่าง ๆ อันจะเป็นประโยชน์เฉพาะกลุ่มนั้น ๆ นอกจากนี้การผลิตและการนำเสนอเนื้อหาที่เป็นไปอย่างง่าย ๆ (สมควร กวียะ อ้างถึงใน อรวรรณ ปิณฑโรวาท, 2537:196)

ส่วนความรู้และสื่อบุคคลที่เป็นตัวแปรที่สามารถอธิบายการเข้าร่วมได้รองจากสื่อเฉพาะกิจนั้น ได้เสนอข้อคิดเห็นไว้ในการอภิปรายผลจากสมมติฐานที่ 6 และสมมติฐานที่ 4 ตามลำดับไว้แล้ว

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ข้อเสนอแนะทั่วไป

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. จากผลการวิจัยพบว่า ระดับความรู้ของเกษตรกรเกี่ยวกับโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริอยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้นควรมีการเพิ่มระดับความรู้ให้สูงขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเด็นความรู้ที่เกษตรกรยังมีน้อยอยู่ ได้แก่ประเด็น 1. ทฤษฎีใหม่หมายถึงอะไร 2. ทฤษฎีใหม่ที่สมบูรณ์แบบมีทั้งหมด 3 ขั้นตอน ขั้นตอนใดไม่เกี่ยวข้อง 3. เกษตรกรที่จะปฏิบัติตามแนวทฤษฎีใหม่ควรมีที่ดินกี่ไร่ โดยมีวิธีการหรือกลยุทธ์ในการสื่อสารโดยอาศัยสื่อต่าง ๆ ที่มีประสิทธิภาพ อาทิ สื่อสิ่งพิมพ์และสื่อเฉพาะกิจ

2. จากผลการวิจัยพบว่าทัศนคติมีความสัมพันธ์ต่อการเข้าร่วมในโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริซึ่งพบว่าโดยเฉลี่ยแล้วเกษตรกรมีทัศนคติที่ดีหรือเชิงบวกต่อโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริ แต่ก็ยังมีเกษตรกรบางส่วนมีทัศนคติปานกลาง ไม่น่าพอใจ และมีทัศนคติเชิงลบในบางประเด็น ดังนั้นจึงควรสื่อสารเพื่อเสริมสร้างทัศนคติที่ไม่แน่ใจ ปานกลาง และเชิงลบให้เป็นทัศนคติเชิงบวกและประเด็นใดที่เกษตรกรมีทัศนคติเชิงบวกอยู่แล้วก็ปลูกฝังให้มีทัศนคติเชิงบวกมากยิ่งขึ้น

3. จากผลการวิจัยพบว่า ระดับการเข้าร่วมในโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริอยู่ในระดับต่ำมาก ดังนั้นควรมีการเผยแพร่สารเกี่ยวกับข้อดีหรือประโยชน์ที่เกิดจากการนำหลักการและแนวทางการปฏิบัติตามแนวเกษตรทฤษฎีใหม่ให้มากยิ่งขึ้น เพื่อกระตุ้นให้ประชาชนเห็นถึงประโยชน์ที่จะได้รับต่อไปในอนาคต

4. จากผลการวิจัยพบว่าประชาชนส่วนใหญ่มีความรู้ในระดับปานกลาง ทัศนคติในเชิงบวก แต่มีการเข้าร่วมในโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริอยู่ในระดับต่ำ ฉะนั้นการที่จะให้ประชาชนเปลี่ยนจากทัศนคติมาเป็นการลงมือปฏิบัตินั้น โรเจอร์ส (Rogers, 1973) ได้อธิบายไว้ว่ามีเจ้าหน้าที่พัฒนาจำนวนไม่น้อยให้สิ่งกระตุ้นหรือเงินสนับสนุนแก่กลุ่มเป้าหมายเพื่อเพิ่มอัตราความเร็วในการยอมรับนวัตกรรม ซึ่งหน้าที่หลักของสิ่งกระตุ้นสำหรับผู้รับนวัตกรรมคือการเพิ่มระดับประโยชน์เชิงเปรียบเทียบ สิ่งกระตุ้นนี้ก็คือเงินหรือสิ่งของอื่นที่ให้กับบุคคลแต่ละคนเพื่อสนับสนุนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมภายนอกบางประการ ซึ่งบ่อยครั้งที่การเปลี่ยน

แปลงนี้ก่อให้เกิดการยอมรับนวัตกรรมตามมา นอกจากนั้นสิ่งกระตุ้นสำหรับผู้รับนวัตกรรมยังสามารถเป็นตัวแสดงถึง “การกระตุ้นให้ปฏิบัติ” (cue-to-action)(เหตุการณ์ได้เกิดขึ้น ณ ช่วงเวลาหนึ่งซึ่งทำให้บุคคลมีทัศนคติในทางขึ้นชอบจนกลายเป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม) ดังนั้นเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรจะต้องให้ความรู้และคำแนะนำเกี่ยวกับการปฏิบัติตามแนวเกษตรทฤษฎีใหม่ต่อกลุ่มเป้าหมายให้เกิดความเข้าใจอย่างแท้จริง นอกจากนี้อาจใช้สิ่งจูงใจเพื่อกระตุ้นให้เกิดการปฏิบัติ เช่น มีการให้เงินตอบแทนเล็กน้อย ให้เป็นสิ่งที่ของที่เกษตรกรต้องการ หรือมีการมอบประกาศนียบัตรแก่ผู้ที่ปฏิบัติตามแนวเกษตรทฤษฎีใหม่ หรือผู้ที่ออกชักชวนให้เกษตรกรคนอื่นปฏิบัติ เพื่อเป็นการจูงใจแก่เกษตรกรคนอื่น ๆ ที่ยังไม่ได้ปฏิบัติ หันมาปฏิบัติเพิ่มขึ้น

การประชาสัมพันธ์ควรมีการเลือกใช้สื่ออื่นๆ เพื่อให้เข้าถึงและเจาะกลุ่มเป้าหมายอย่างชัดเจน อีกทั้งการโน้มน้าวใจเกษตรกรที่เป็นผู้ใหญ่เป็นเรื่องที่มีความยากมากกว่าการโน้มน้าวใจเด็ก จึงควรมีการปลูกฝังแนวคิดเกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริแก่กลุ่มเป้าหมายที่เป็นเด็กด้วย อาทิ การจัดกิจกรรมเยี่ยมชมแปลงสาธิตเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำรินอกสถานที่ การจัดนิทรรศการ แข่งขันตอบปัญหาหรือทำแปลงสาธิตเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริ ภายในโรงเรียน เป็นต้น

5. จากการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการเปิดรับสื่อบุคคล โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรและผู้นำความคิดเห็นในระดับต่ำ ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรพิจารณาให้ความรู้โดยการจัดอบรมหรือสัมมนาแก่กลุ่มเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรและผู้นำความคิดเห็นให้เข้าใจถึงบทบาทหน้าที่และความสำคัญ รวมทั้งวิธีสร้างความสัมพันธ์กับเกษตรกร นอกจากนี้ควรให้เจ้าหน้าที่ออกเยี่ยมเยียนเกษตรกรในพื้นที่ที่ตนรับผิดชอบ โดยออกไปพบปะพูดคุยตามบ้านเพื่อสร้างความคุ้นเคยและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางด้านการเกษตร รวมทั้งรับฟังข้อเสนอแนะต่าง ๆ เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขและเพื่อผลในการเข้าร่วมโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ตามแนวพระราชดำริของเกษตรกรเพิ่มมากขึ้น

ส่วนผู้นำความคิดเห็น ไม่ว่าจะเป็น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน และอบต. ควรจะพิจารณาให้มีการจัดประชุมหรือสัมมนาเพื่อเพิ่มพูนความรู้และเทคนิคในการถ่ายทอดข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำรินอกพื้นที่บ้าง และจัดดูงานชมแปลงสาธิตเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำรินอกพื้นที่บ้าง เพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์และเกิดแนวคิดในการพัฒนาโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริ ในพื้นที่ของตนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

6. เอกสารที่เผยแพร่แก่เกษตรกรนั้น เจ้าหน้าที่การเกษตรมักนำไปให้แก่กำนัน หรือผู้ใหญ่บ้าน เพื่อนำไปแจกต่อแก่ลูกบ้านแต่การแจกเอกสารเผยแพร่นี้ยังไม่ทั่วถึง ทำให้เกษตรกรบางคนไม่เคยได้รับแจกหรือเคยได้รับเพียงหนึ่งหรือสองครั้งเท่านั้น นอกจากนี้ยังมีปัญหาอุปสรรคในเรื่องการอ่านออกเขียนได้ของเกษตรกรอีกด้วย ดังนั้นการเผยแพร่ข่าวสารจากเอกสารเผยแพร่เพื่อให้ได้ผลมากยิ่งขึ้น ควรนำไปเผยแพร่หรือแจกแก่เกษตรกรในขณะที่กำลังมีการประชุมเกษตรกรในขณะที่กำลังให้ความรู้ เพราะจะทำให้เกษตรกรที่เข้าร่วมประชุมเกษตรกรมีโอกาสเปิดดูเอกสารเผยแพร่ เพื่ออ่านวิธีการอย่างละเอียดพร้อมรูปภาพตัวอย่างประกอบ เช่นการบำรุงรักษาและการปลูกพืชซึ่งจะทำให้เกษตรกรที่เข้าประชุมหรือเข้ารับการอบรมได้มีโอกาสศึกษาจากเอกสารเผยแพร่อย่างจริงจังและไม่เข้าใจข้อความตอนใดในเอกสารเผยแพร่ก็สามารถซักถามกับเจ้าหน้าที่การเกษตรได้ทันที ซึ่งจะทำให้ได้รับประโยชน์จากเอกสารเผยแพร่อย่างเต็มที่และคุ้มค่ากับงบประมาณที่ได้จัดพิมพ์

7. ควรจะมีการจัดทำโครงการนำร่องตามหลักการของเกษตรทฤษฎีใหม่อย่างน้อยอำเภอละหนึ่งแห่งหรือตำบลละหนึ่งแห่ง ทั้งนี้เพราะเกษตรกรที่อยู่ในชนบทส่วนมากมักมีพฤติกรรมเลียนแบบในสิ่งที่เขาพบด้วยตัวเองมากกว่าการได้ยินได้ฟังจากเจ้าหน้าที่แต่เพียงอย่างเดียว แต่การที่จะให้เกษตรกรทุกคนเดินทางไปดูโครงการสาธิตต้นแบบเกษตรทฤษฎีใหม่ที่วัดมงคลชัยพัฒนา อำเภอเมือง จังหวัดสระบุรี นั้นเป็นสิ่งที่ลำบากเกินไป จึงจำเป็นต้องมีโครงการนำร่องประจำอำเภอหรือตำบล เพื่อให้เกษตรกรของแต่ละอำเภอ แต่ละตำบลเดินทางมาดูเพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ และเกิดความต้องการที่จะเอาอย่าง

8. ในกรณีที่ทางราชการอุดหนุนให้ฟรีนั้นต้องให้เกษตรกรที่ต้องการอุดหนุนน้ำมีส่วนร่วมในการอุดหนุน แม้ว่าค่าใช้จ่ายในการอุดหนุนจะสูงและทางราชการจำเป็นต้องเข้ามาช่วยเกษตรกรอุดหนุนแต่ก็ไม่ควรที่ทางราชการจะให้ความช่วยเหลือทั้งหมด ควรให้เกษตรกรมีส่วนร่วมโดยการออกค่าใช้จ่ายสมทบบ้าง ทั้งนี้เพื่อมิให้เกษตรกรเคยตัวไม่พยายามช่วยเหลือตนเองหรือต้องการได้สาระฟรี ๆ ทั้งที่ไม่ได้มีความเข้าใจหรือเห็นประโยชน์ที่แท้จริงของเกษตรทฤษฎีใหม่เลย

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. การวิจัยในครั้งนี้ได้ศึกษาเกษตรกรเฉพาะเขตอำเภอเก้าเลี้ยว จังหวัดนครสวรรค์เพียงแห่งเดียว ซึ่งเป็นการวิจัยในวงจำกัด และใช้อ้างอิงได้เฉพาะในเขตอำเภอเก้าเลี้ยว จังหวัด

นครสวรรค์เท่านั้น จึงควรจะมีการศึกษาในลักษณะเดียวกันในจังหวัดและพื้นที่อื่น ๆ ด้วยเพื่อจะได้นำผลมาเปรียบเทียบกัน

2. การวิจัยครั้งนี้ไม่ได้ศึกษาถึงเนื้อหาข่าวสารที่ปรากฏผ่านสื่อต่าง ๆ ทั้งสื่อมวลชน สื่อบุคคล และสื่อเฉพาะกิจว่ามีลักษณะที่จะให้ความรู้และการจูงใจได้มากน้อยเพียงใด จึงควรมีการศึกษาถึงเนื้อหาของสารเพื่อจะได้นำไปเป็นแนวทางในการปรับปรุงการเผยแพร่ข่าวสารเกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

3. การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยศึกษาเฉพาะผู้รับสารหรือในฐานะผู้ปฏิบัติเท่านั้น มิได้ศึกษาไปถึงผู้ส่งสารหรือในฐานะเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ซึ่งหากมีการศึกษาเรื่องเดียวกันนี้อีกในครั้งต่อไปควรมีการศึกษาการกำหนดแนวทางกลยุทธ์การสื่อสารจากผู้ส่งสารด้วยว่ามีปัจจัยใดบ้างในการกำหนดทิศทางในการเผยแพร่ความรู้กับกลุ่มเกษตรกรอย่างไร

4. การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาปัจจัยเดียวคือการเปิดรับข่าวสาร ดังนั้นจึงเห็นว่าในอนาคตควรจะมีการศึกษาต่อไปว่ามีปัจจัยอื่น ๆ อะไรบ้างที่ทำให้เกษตรกรเข้าร่วมในโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริ

5. การวิจัยในอนาคตอาจจะเลือกศึกษาในด้านประสิทธิผลของสื่อที่ใช้ในโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริ เพื่อเป็นการศึกษาต่อเนื่องจากการวิจัยในครั้งนี้

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- กัลยา หวังวิศิษฎ์. การศึกษาพฤติกรรมการเปิดรับสาร: การยอมรับวิธีการทำนาหว่านน้ำตาม
แผนใหม่ของเกษตรกรอำเภอสามชุก จังหวัดสุพรรณบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2526.
- คณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ, สำนักงาน.
ทฤษฎีใหม่. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครง
การอันเนื่องมาจากพระราชดำริ, 2541.
- จินดา คุ่มกิตติชัย. พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารกับความร่วมมือของประชาชนในการปลูกต้น
ไม้ในที่ดินสาธารณประโยชน์ ศึกษาเฉพาะกรณีประชาชนในเขตจังหวัดฉะเชิงเทรา.
วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539.
- จินตนา สุนทรโรทก. การเปิดรับข่าวสาร ความรู้ ทักษะคิดและการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรู
พืชข้าว จังหวัดชัยนาท. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
2531.
- จุฑาทิพย์ สุขรังสรรค์. พฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร.
วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2529.
- ณัฐพรรณ ศรีมุข. การเปิดรับสื่อ ความรู้ ทักษะคิดและพฤติกรรมการยอมรับวิถีชีวิตตามหลักชีว
จิตของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต จุฬาลง
กรณ์มหาวิทยาลัย, 2541.
- ธวัชชัย พานิชยากรณ์. การเปิดรับข่าวสาร ความรู้ ทักษะคิดและการมีส่วนร่วมในการใช้เครือ
ข่ายสารสนเทศห้องสมุด จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (จุฬาลิเนต)ของนิสิตและบุคคลา
กรในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, 2541.
- ธิดาดาว ภัคดี. บทบาทของสื่อที่มีต่อการยอมรับการเลี้ยงกุ้งก้ามกรามของสมาชิกโครงการส่งเสริมการ
เลี้ยงกุ้งของเกษตรกรจังหวัดกาฬสินธุ์. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2525.

- ธีรภรณ์ สุวรรณดี. การเปิดรับสาร ความรู้ ทัศนคติต่อการทำแท้งของนักศึกษาหญิงระดับ
อาชีวศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, 2538.
- นิคม ปั่นณะเจริญรักษ์. การเปิดรับข่าวสารหนังสือพิมพ์กับการเรียนรู้และการเข้าร่วมทางการ
เมืองของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต จุฬาลง
กรณ์มหาวิทยาลัย, 2521.
- บุญจิระ พุทธิศรี. พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสาร ความรู้ ทัศนคติเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญ2540
และการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์
ปริญญาโทมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2541.
- บุษบา ภูสกุล. พฤติกรรมการเปิดรับสื่อ ความรู้ ทัศนคติและการมีส่วนร่วมในการรักษา
ทรัพยากรป่าไม้ของประชาชนในหมู่บ้านป่าไม้อำเภอวัฒนานคร จังหวัดปราจีนบุรี.
วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2536.
- ประมะ สตะเวทิน. หลักนิเทศศาสตร์. กรุงเทพมหานคร: รุ่งเรืองการพิมพ์, 2529.
- ประภาเพ็ญ สุวรรณ. การจัดการเปลี่ยนแปลงทัศนคติและพฤติกรรมอนามัย.
กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2526.
- ปริยานุช ปัญจวงศ์. การเปิดรับข่าวสาร ความรู้ ทัศนคติและการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณ
ภาพชีวิตและสังคมของชาวบ้านในหมู่บ้านรอบศูนย์การพัฒนาพิบูลทอง อ. เมือง จ.
นครราชสีมา. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2540.
- ปรีชา ตงมณี. ทัศนคติของครูประถมที่มีส่วนร่วมทางการเมืองในระบบประชาธิปไตย ศึกษา
เฉพาะกรณีครูประถมศึกษาในจังหวัดสมุทรสาคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2521.
- พนมศรี เสาร์สาร. ปัจจัยที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันการติดเชื้อโรคเอดส์ของผู้หญิง
บริการในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, 2531.
- พรทิพย์ บุญนิพัทธ์. พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสาร ความรู้ ทัศนคติและพฤติกรรมการไปใช้
สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในวันที่ 17 พ.ย. 2539 ของนักศึกษา
มหาวิทยาลัยรามคำแหง. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, 2539.
- พรพิมล วรติลก. พฤติกรรมการรับข่าวสารที่มีผลต่อการยอมรับการปลูกกาแฟของเกษตรกร
กิ่งอำเภอพะโต๊ะ จังหวัดชุมพร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, 2524.

- พิศศิศิลป์ จิตนาวสาร. การเปิดรับข่าวสาร ความรู้ ทัศนคติและการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนของประชาชนในเขตอำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539.
- พีระนันท์ บุรณะโสภณ. พฤติกรรมการเปิดรับสาร ความรู้ ทัศนคติและการมีส่วนร่วมในการใช้ผลิตภัณฑ์เพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539.
- วิเชียร เกตุสิงห์. การวิจัยเชิงปฏิบัติ. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช, 2534.
- สนิ นัยวิณีจ. การเปิดรับข่าวสารการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมกับความรู้ ทัศนคติ และการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมอันเนื่องกับธุรกิจแพท่องเที่ยวของประชาชนในเขตเทศบาลเมือง จังหวัดกาญจนบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539.
- สาวิตรี สุตรา. การเปิดรับสื่อ ความรู้ ทัศนคติและพฤติกรรมการออมของชาวชนบทในจังหวัดสุรินทร์. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539.
- สุมาลี ตั้งจิตต์ศิลป์. พฤติกรรมการเปิดรับสื่อเกี่ยวกับการรักษาคุณภาพแหล่งน้ำกับความรู้ ทัศนคติและพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในการรักษาคุณภาพแหล่งน้ำของประชาชนในกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2537.
- สุวารี วงศ์วัฒนา. พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารกับความรู้ ความตระหนักและการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของชุมชนชาวแพ จังหวัดพิษณุโลก. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2535.
- เสถียร เขยประทับ. การสื่อสารและการพัฒนา. กรุงเทพมหานคร: ม.ป.ท., 2528.
- อุทัยวรรณ โกศลวัฒน์. พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสาร ความรู้ ทัศนคติ และการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาหนี้เสียในโครงการบำบัดหนี้เสียของผู้บริหารธุรกิจและเจ้าของสถานประกอบการ. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539.

ภาษาอังกฤษ

- Berlo, David K. The Process of Communication. New York: Holt, Rinehart and Winston, 1960.
- Klapper, Joseph T. The Effects of Mass Communication. Glencoe Illinois: The Free Press, 1960.
- Melvin L. Defleu. Theories of Mass Communication. New York: Dialoed Mckay Company, 1970.

- Mill, George A. Language and Communication. New York: McGraw-Hill, 1951.
- Rogers, Everette M. with F. Floyd Shomaker. Communication of Innovations. New York: The Free Press, 1971.
- Schramm, Wilbur. Mass Media and National Development. Stanford, California: Stanford University Press, 1964.
- Shannon, Claude E. and Warren W. Weaver. The Mathematic Theory of Communication. Urbana: University of Illinois Press, 1949.
- Wright Charles R. Mass Communication: A Sociological Perspective. New York: Random House Inc., 1975.

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แบบสอบถาม

**การเปิดรับข่าวสาร กับการเข้าร่วมในโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริ
ของเกษตรกรในเขตอำเภอเก้าเลี้ยว จังหวัดนครสวรรค์**

แบบสอบถามนี้เป็นส่วนหนึ่งของการทำวิทยานิพนธ์ ในการศึกษาาระดับบัณฑิตศึกษา ของ
ภาควิชาวิทยาศาสตร์พัฒนาการ คณะวิทยาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ส่วนที่ 1

ข้อมูลส่วนตัวของเกษตรกร

โปรดทำเครื่องหมาย หน้าเลขข้อคำตอบที่ท่านเลือกหรือเติมข้อความลงใน
ช่องว่างให้สอดคล้องกับคำถามตามความเป็นจริง

1. เพศ   ( ) 1. ชาย   ( ) 2. หญิง

2. อายุ

( ) 18-20 ปี	( ) 21-25 ปี
( ) 26-30 ปี	( ) 31-35 ปี
( ) 36-45 ปี	( ) 45-55 ปี
( ) มากกว่า 55 ปี	

3. สถานภาพสมรส

( ) 1. โสด	( ) 2. สมรส
( ) 3. แยกกันอยู่	( ) 4. หย่า
( ) 5. หม้าย (คู่สมรสเสียชีวิต)	

4. ระดับการศึกษา

( ) 1. ไม่ได้เข้าเรียน	( ) 2. ประถมศึกษา
( ) 3. ม.1-ม.3	( ) 4. ม.4-ม.6 / ปวช.
( ) 5. อนุปริญญา / ปวส.	( ) 6. ปริญญาตรี
( ) 7. สูงกว่าปริญญาตรี	( ) 8. อื่นๆ (ระบุ).....

5. สถานภาพทางสังคม

- ( ) 1. กำนัน ( ) 2. ผู้ใหญ่บ้าน
 ( ) 3. ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ( ) 4. ผู้อาวุโสให้คำแนะนำแก่ชาวบ้าน
 ( ) 5. ไม่มีตำแหน่ง ( ) 6. อื่นๆ (ระบุ).....

6. ท่านมีรายได้เฉลี่ยต่อปีเท่าใด

- ( ) 1. ต่ำกว่า 50,000 บาท ( ) 2. 50,001-100,000 บาท
 ( ) 3. 100,001-150,000 บาท ( ) 4. 150,001-200,000 บาท
 ( ) 5. 200,001-250,000 บาท ( ) 6. 250,001 บาทขึ้นไป

7. การถือครองที่ดินการเกษตร

- ( ) 1. ของตัวเอง.....ไร่
 ( ) 2. เช่า..... ไร่
 ( ) 3. อื่นๆ (ระบุ) ..... ไร่

ส่วนที่ 2 พฤติกรรมการเปิดรับสารเกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริ
 โปรดทำเครื่องหมาย ✓ หน้าเลขข้อคำตอบที่ท่านเลือก

สื่อมวลชน

1. ท่านได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริจากสื่อเหล่านี้บ่อย
 แค่ไหน

ประเภท สื่อ	มากกว่า สัปดาห์ละ 4 ครั้ง	สัปดาห์ละ 3-4 ครั้ง	สัปดาห์ละ 1-2 ครั้ง	เดือนละ 1-3 ครั้ง	นานกว่า เดือนละ ครั้ง	ไม่เคยดู เลย
1. โทรทัศน์						
2. วิทยุ						
3. หนังสือ พิมพ์						
4. นิตยสาร						

2. ท่านดูโทรทัศน์ ฟังวิทยุ อ่านหนังสือพิมพ์และนิตยสารเกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริเฉลี่ยต่อวันใช้เวลานานเท่าใด (ถามเฉพาะผู้ที่ดู อ่าน ฟัง เท่านั้น)

ประเภทสื่อ	มากกว่า 2 ชั่วโมง/วัน	1-2 ชั่วโมง/วัน	46-59 นาที/วัน	31-45 นาที/วัน	1-30 นาที/วัน	ไม่เคยเลย
1.โทรทัศน์						
2.วิทยุ						
3.หนังสือพิมพ์						
4.นิตยสาร						

สื่อบุคคล

3. ท่านเคยพูดคุยเรื่องการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริกับบุคคลต่อไปนี้บ่อยครั้งแค่ไหน

สื่อบุคคล	มากกว่า สัปดาห์ละ 4 ครั้ง	สัปดาห์ละ 3-4 ครั้ง	สัปดาห์ละ 1-2 ครั้ง	เดือนละ 1-3 ครั้ง	นานกว่า เดือนละ ครั้ง	ไม่เคยเลย
1.เกษตรอำเภอ						
2.เกษตรตำบล						
3.กำนัน						
4.ผู้ใหญ่บ้าน						
5.ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน						
6.เพื่อนบ้าน						
7.อบต.						
8.บัณฑิตอาสา						
9.คนในครอบครัว						

4. ท่านพูดคุยกับบุคคลต่อไปนี้ในเรื่องเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริโดยเฉลี่ยต่อวันนานแค่ไหน (ถามเฉพาะผู้ที่คุยเท่านั้น)

สื่อบุคคล	มากกว่า 2 ชั่วโมง/วัน	1-2 ชั่วโมง/วัน	46-59 นาที/วัน	31-45 นาที/วัน	1-30 นาที/วัน	ไม่เคยเลย
1.เกษตรอำเภอ						
2.เกษตรตำบล						
3.กำนัน						
4.ผู้ใหญ่บ้าน						
5.ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน						
6.เพื่อนบ้าน						
7. อบต.						
8. บัณฑิตอาสา						
9.คนในครอบครัว						

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สื่อเฉพาะกิจ

5. ท่านได้รับข่าวสารเรื่องการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริจากสื่อต่อไปนี้บ่อยครั้งเพียงใด

สื่อเฉพาะกิจ	มากกว่า 3 ครั้ง/ปี	3 ครั้ง/ปี	2 ครั้ง/ปี	ปีละครั้ง	นานกว่านั้น	ไม่เคยเลย
1. เอกสาร						
2. แผ่นพับ						
3. โบปสิว						
4. นิตรรศการ						
5. หอกระจายข่าว						
6. ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน						
7. การฝึกอบรม						
8. การเยี่ยมชมแปลงสาธิต						

ส่วนที่ 3 ความรู้เกี่ยวกับการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริ
โปรดทำเครื่องหมาย ✓ หน้าเลขข้อคำตอบที่ท่านเลือก

- บุคคลใดต่อไปนี้เป็นผู้ริเริ่ม “ทฤษฎีใหม่”
  - ( ) ก. รัฐมนตรีกระทรวงเกษตรและสหกรณ์
  - ( ) ข. พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
  - ( ) ค. สมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ
  - ( ) ง. นายกรัฐมนตรี

2. “ทฤษฎีใหม่” หมายถึงอะไร
- ( ) ก. การทำการเกษตรแบบผสมผสาน
  - ( ) ข. การจัดสรรพื้นที่ทางการเกษตรออกเป็นส่วนๆ
  - ( ) ค. การบริหารจัดการที่ดินและน้ำเพื่อการเกษตรในที่ดินขนาดเล็กให้เกิดประโยชน์สูงสุด
  - ( ) ง. การประกอบอาชีพเสริมของเกษตรกรเพื่อเพิ่มรายได้
3. “ทฤษฎีใหม่” เป็นแนวทางเพื่อช่วยเหลือเกษตรกรที่ประสบปัญหาใดมากที่สุด
- ( ) ก. การขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตร
  - ( ) ข. ไม่มีที่ดินทำกินเป็นของตัวเอง
  - ( ) ค. ไม่มีงานทำ
  - ( ) ง. ผลผลิตตกต่ำ
4. การแบ่งพื้นที่ออกเป็น 4 ส่วนตามอัตราส่วน ตามทฤษฎีใหม่ มีอัตราส่วนเท่าไร
- ( ) ก. 30:30:20:20
  - ( ) ข. 40:30:20:10
  - ( ) ค. 30:30:30:10
  - ( ) ง. 40:10:30:20
5. พื้นที่ที่แบ่งออกเป็นสี่ส่วน ตามอัตราส่วนนั้นไว้ใช้ทำอะไรบ้าง ตามลำดับ
- ( ) ก. ขุดสระน้ำ ปลูกข้าว เพาะปลูก เป็นที่อยู่อาศัย
  - ( ) ข. เป็นที่อยู่อาศัย เพาะปลูก ปลูกข้าว ขุดสระน้ำ
  - ( ) ค. เพาะปลูก ปลูกข้าว ขุดสระน้ำ เป็นที่อยู่อาศัย
  - ( ) ง. ปลูกข้าว ขุดสระน้ำ เป็นที่อยู่อาศัย เพาะปลูก
6. เกษตรกรที่จะปฏิบัติตามแนวทฤษฎีใหม่ควรมีที่ดินกี่ไร่
- ( ) ก. 5-10 ไร่
  - ( ) ข. 11-15 ไร่
  - ( ) ค. 16-20 ไร่
  - ( ) ง. กี่ไร่ก็ได้ (ปรับใช้ตามอัตราส่วนที่กำหนดโดยถือเกณฑ์เฉลี่ย)
7. ทฤษฎีใหม่ ที่สมบูรณ์แบบมีทั้งหมด 3 ขั้นตอน ขั้นตอนใดไม่เกี่ยวข้อง
- ( ) ก. การจัดสรรพื้นที่อยู่อาศัยและที่ทำกิน ตามอัตราส่วน 30:30:30:10

- ( ) ข. เกษตรกรรวมกันในกลุ่มและสหกรณ์ดำเนินการทางด้านการผลิต
- ( ) ค. จัดหาทุนหรือแหล่งเงินมาช่วยในการลงทุนและพัฒนาคุณภาพชีวิต
- ( ) ง. กู้เงินจากธนาคารมาช่วยในการดำเนินงาน เช่น การขุดสระน้ำ

8. สัตว์ที่ไม่ควรเลี้ยงในพื้นที่ตามแนวทฤษฎีใหม่มากที่สุด คือ

- ( ) ก. ปลา
- ( ) ข. วัว
- ( ) ค. หมู
- ( ) ง. ไก่

9. ประโยชน์ของทฤษฎีใหม่คือ

- ( ) ก. เกษตรกรมีที่ดินเป็นของตนเอง
- ( ) ข. เกษตรกรพออยู่พอกิน เลี้ยงตนเองได้
- ( ) ค. เกษตรกรร่ำรวยขึ้น
- ( ) ง. เกษตรกรมีอาชีพเสริม

10. ถ้าท่านสนใจจะดำเนินการตามแนวทฤษฎีใหม่ สามารถขอคำปรึกษาได้จากใคร

- ( ) ก. เกษตรอำเภอ หรือเกษตรตำบล
- ( ) ข. กำนัน
- ( ) ค. ผู้ใหญ่บ้าน
- ( ) ง. เพื่อนบ้าน

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ส่วนที่ 4 ทักษะคิดต่อการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริ

โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน

ท่านมีความคิดเห็นต่อเรื่องเหล่านี้ อย่างไร	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่ แน่ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง
1.เกษตรทฤษฎีใหม่เป็นสิ่งที่ใหม่ สำหรับเกษตรกรควรรอดูผลก่อน ตัดสินใจนำไปปฏิบัติ					
2.เกษตรทฤษฎีใหม่ไม่ได้ทำให้ เกษตรกรมีฐานะความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น					
3.เกษตรทฤษฎีใหม่ทำให้เกษตรกร มีน้ำใช้และเพาะปลูกตลอดทั้งปี					
4.การขุดสระน้ำทำให้เสียพื้นที่โดย ไม่จำเป็น					
5.เกษตรทฤษฎีใหม่เป็นสิ่งที่น่าเบื่อ ไม่จำเป็นและไม่มีความน่าสนใจ					
6.การทำเกษตรตามแนวทฤษฎี ใหม่เป็นเรื่องง่ายๆ ใครอยากทำก็ ทำได้					
7. การเกษตรทฤษฎีใหม่ แม้จะเป็น โครงการที่น่าสนใจแต่ให้ประโยชน์ ไม่คุ้มค่า					
8. เกษตรกรที่ไม่ปฏิบัติตามแนว ทฤษฎีใหม่เป็นคนล้าหลัง ไม่ทันสมัย					
9.การทำตามแนวเกษตรทฤษฎีใหม่ ลำบากและเหนื่อยยาก					
10. เกษตรทฤษฎีใหม่ทำให้ เกษตรกรไม่เดือดร้อนเรื่องอาหาร การกิน					

ส่วนที่ ๕

การเข้าไปมีส่วนร่วม

โปรดใส่เครื่องหมาย ✓ หน้าเลขข้อที่เป็นคำตอบของท่าน

1. ท่านแบ่งพื้นที่ออกเป็น 4 ส่วน คือ ขุดสระ ทำนา เพาะปลูก ที่อยู่อาศัย ตามแนวเกษตรทฤษฎีใหม่บ้างหรือไม่
 1. ทำ 2. ไม่ทำ
2. ท่านได้ศึกษาสภาพดินว่าจะเก็บกักน้ำได้หรือไม่ โดยปรึกษากับเจ้าหน้าที่ก่อนดำเนินการขุดสระ
 1. ทำ 2. ไม่ทำ
3. ท่านปลูกพืชหลายชนิดและมีการเลี้ยงปลาหรือสัตว์อื่นๆเพื่อนำมาบริโภคบ้างหรือไม่
 1. ทำ 2. ไม่ทำ
4. ท่านเคยนำหน้าดินจากการขุดสระนำไปถมไว้ในบริเวณที่จะทำการเพาะปลูกบ้างหรือไม่
 1. เคย 2. ไม่เคย
5. ท่านเคยเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่บ้างหรือไม่
 1. เคย 2. ไม่เคย
6. ท่านเคยแนะนำเพื่อนบ้านเรื่องการเกษตรทฤษฎีใหม่บ้างหรือไม่
 1. เคย 2. ไม่เคย
7. ท่านเคยปฏิบัติตามคำแนะนำของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรในการทำเกษตรทฤษฎีใหม่บ้างหรือไม่
 1. เคย 2. ไม่เคย
8. ท่านเคยไปเยี่ยมชมแปลงสาธิตเกษตรทฤษฎีใหม่ตามที่ต่างๆบ้างหรือไม่
 1. เคย 2. ไม่เคย

9. ท่านเคยไปปรึกษาขอคำแนะนำเรื่องเกษตรทฤษฎีใหม่กับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรบ้างหรือไม่

( ) 1. เคย

( ) 2. ไม่เคย

10. ท่านกับเพื่อนบ้านเคยช่วยเหลือซึ่งกันและกันโดยช่วยกันทำแบบ “ลงแขก” บ้างหรือไม่

( ) 1. เคย

( ) 2. ไม่เคย

11. ท่านรับโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริ มาปฏิบัติเพราะเหตุใด เมื่อไหร่ และรับมาปฏิบัติในพื้นที่ทั้งหมดหรือทดลองทำเพียงบางส่วน

.....

.....

.....

12. ท่านไม่รับโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริ มาปฏิบัติเพราะเหตุใด

.....

.....

.....

☺ ขอขอบคุณที่สละเวลาตอบแบบสอบถามชุดนี้ ☺

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประวัติผู้เขียน

นางสาวดวงหทัย วงษ์ราช เกิดวันที่ 3 มีนาคม พ.ศ. 2518 ที่อำเภอเมือง จังหวัด นครสวรรค์ สำเร็จการศึกษาปริญญาตรีศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย คณะ มนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ในปีการศึกษา 2539 และปริญญาตรี นิเทศศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการประชาสัมพันธ์ ในปีการศึกษา 2540 และเข้าศึกษาต่อใน หลักสูตรนิเทศศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิเทศศาสตรพัฒนการ เมื่อพ.ศ. 2540 จนถึง ปัจจุบัน

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย